

Kuzey Kıbrıs'ta LGBTQ Bireylere Olan Tutum ve Bu Tutumun LGBTQ Bireylerin Kimlik Oluşumuna Etkileri

Sümeyye Rabia İstanbul

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Toplumsal
Cinsiyet Çalışmaları Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Ocak 2022
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Ali Hakan Ulusoy
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Prof. Dr. Mehmet Balcılar
Ekonomi Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Doç. Dr. Süheyla Üçışık Erbilen
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Nergüz Bulut Serin

2. Doç. Dr. Süheyla Üçışık Erbilen

3. Yrd. Doç. Dr. Ayşenur Talat

ÖZ

Toplumsal cinsiyet rol kalıpları dışında tanımlanan LGBTK bireylerin kişilik gelişimlerinde toplum tutumunun etkisini görebilmek adına Kuzey Kıbrıs'taki bireylerin kültürel yapı içerisinde LGBTK bireylere yönelik bakış açısını ve bu bakış açısının LGBTK bireyler üzerindeki etkisini inceleyerek yarattığı olumlu veya olumsuz durumları ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırma verilerini toplamak için Demografik Bilgi Formu, Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılmıştır. Araştırma formları katılımcılara internet yoluyla çevrimçi olarak ulaştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini Gazimağusa, Lefkoşa Girne, İskele, Güzelyurt ve Lefke ilçelerinde bulunan 18-55 yaş aralığındaki heteroseksüel bireyden ve LGBTK bireylerden oluşturulmuştur. Araştırmaya 100 heteroseksüel birey ve 12 LGBTK birey katılmıştır. Heteroseksüel bireylere kümeleme örnekleme yöntemi ile ulaşılırken LGBTK bireylere ise kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır.

Heteroseksüel katılımcıların LGBTK bireylere ilişkin tutumları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu fark diğer bir değişken olan yaş durumunda da görülmüştür. Bulgulara göre yaş değişkeni ile LGBTK bireylere yönelik tutum arasında anlamlı bir fark vardır ($p<0,05$). Ayrıca eğitim düzeyi değişkenine göre bakıldığında eğitim düzeyi ile LGBTK bireylere yönelik tutum arasında anlamlı bir fark olduğu bulgulanmıştır ($p<0,05$). Eğitim düzeyi üniversite ve üstü olanların daha olumlu tutum içinde oldukları görülmektedir. Dini inanç ve tanışıklık durumu gibi diğer değişkenlerde de aynı sonuca rastlanmıştır. LGBTK bireyler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmede ise bireylerin erkekler tarafından daha çok homofobik

davranışa maruz kaldıkları, yaş faktörünün bu noktada önemli olduğu ve tanışıklığı bulunmayan kişilerin de daha çok homofobik davranış sergiledikleri gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak, Kuzey Kıbrıs'ta heteroseksüel bireylerin LGBTK bireylere tutumları, olumsuz yönde bulunmuştur. Ayrıca olumsuz tutumların LGBTK bireylerin kişilik gelişimini etkilediği de görülmüştür. Bu noktada LGBTK bireylere yönelik olumsuz tutumları, olumlu tutumlara yönlendirebilmenin en iyi yolu tanışıklık durumunu geliştiren sosyal aktiviteler ve toplumsal cinsiyete yönelik eğitimidir. Bununla beraber daha hoşgörülü olan gençlere yönelerek daha çok bilgi, bilinç ve farkındalık sahibi olmaları sağlanarak yetişecek bir sonraki nesle aktarımı sağlanmalıdır. Bu bilinç ile gelişen bireyler çocuklarına da bu olumlu tutumları aktarabilir ve olumlu tutumlar öğrenilerek dışlanma, ayrımcılık ve önyargı faktörleri yaşamdan çıkarılabilir. Bunun için toplumsal cinsiyet ve bağlamları ile ilgili projeler ve atölye çalışmaları hayatın birçok alanında faaliyete geçirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, LGBTK, Queer Teori, Cinsel Yönelim, Homofobi

ABSTRACT

It aims to reveal the positive or negative situations created by examining the perspective of individuals in Northern Cyprus towards LGBTQ individuals within the cultural structure and the effect of this point of view on LGBTQ individuals in order to see the effect of society's attitude on the personality development of LGBTQ individuals who are defined outside of gender role stereotypes. Demographic information form, Hudson and Ricketts Homophobia Scale, and semi-structured Interview Form were used to collect research data. The research forms were delivered to the participants online via the internet. The sample of the study consisted of heterosexual individuals and LGBTQ individuals between the ages of 18-55 in Famagusta, Nicosia, Girne, Iskele, Güzelyurt and Lefke. 100 heterosexual individuals and 12 LGBTQ individuals participated in the research. While heterosexual individuals were reached by cluster sampling method.

When the attitudes of heterosexual participants towards LGBTQ individuals were analyzed according to gender, it was determined that there was a significant difference between male and female participants ($p < 0.05$). This difference was also seen in the case of another variable, age. According to the findings, there is a significant difference between the age variable and the attitude towards LGBTQ individuals ($p < 0.05$). In addition, according to the education level variable, it was found that there was a significant difference between the education level and the attitude towards LGBTQ individuals ($p < 0.05$). It is seen that those whose education level is university or higher have a more positive attitude. In the semi-structured interview with LGBTQ individuals, it was observed that the individuals were exposed

to more homophobic behavior by men, the age factor was important at this point, and people who were not acquainted exhibited more homophobic behavior.

As a result, the attitudes of heterosexual individuals towards LGBTQ individuals in Northern Cyprus were found to be negative. It has also been observed that negative attitudes affect the personality development of LGBTQ individuals. At this point, the best way to direct negative attitudes towards LGBTQ individuals to positive attitudes is social activities that improve acquaintance status and gender-oriented education. In addition, more tolerant youth should be directed to ensure that they have more knowledge, awareness and awareness, and they should be passed on to future generations. Individuals who develop with this awareness can transfer these positive attitudes to their children, and exclusion, discrimination and prejudice factors can be removed from life by learning positive attitudes. For this, projects and studies related to gender and its contexts should be activated in many areas of life.

Keywords: Gender, LGBTQ, Queer Theory, Sexual Orientation, Homophobia

TEŞEKKÜR

Araştırmamın tüm bölümlerinde, engin bilgilerini benimle paylaşan, her konuda yol gösterip destek olan en önemlisi profesyonel bir yönlendirme ile tezimi bitirmemde büyük emeği olan çok değerli ve sevgili danışman hocam Doç.Dr. Süheyla Üçışık Erbilen'e, tez süresi ve eğitim hayatım boyunca tüm güvenleri, saygıları, ilgileri ve sevgileriyle her zaman yanımda olan babam şenel İstanbul, annem Sihal İstanbul, abim Ahmet İstanbul ve ablam Güldane Yıldırım'a; yüksek lisans ve tez dönemi boyunca her anlamda yanımda olup fedakârlığını esirgemeyen erkek arkadaşım Zeynel Yayla'ya; özellikle veri toplama sürecim boyunca yardımını esirgemeyen ikinci annem şerife Yayla'ya sonsuz teőekkürlerimi bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vii
KISALTMALAR	xi
TABLO LİSTESİ	xii
ŞEKİL LİSTESİ	xiv
1 GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı	5
1.3 Araştırmanın Önemi	6
1.4 Araştırmanın Varsayımları	9
1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları	9
1.6 Tanımlar	9
2 KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	12
2.1 Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet	12
2.2 Kişilik Gelişimi	15
2.3 Queer Teori	20
2.4 Cinsel Kimlik	24
2.5 Cinsel Yönelim	25
2.6 Homofobi	27
2.6.1 Homofobiyi Açıklayan Kuramlar	32
2.7 LGBTK Hareketi	34
2.7.1 Dünyada LGBTK Hareketi	34

2.7.2 Kıbrıs'ta LGBTK Hareketi	39
3 YÖNTEM	45
3.1 Araştırmanın Modeli	45
3.2 Evren, Örneklem ve Çalışma Grubu	46
3.3 Veri Toplama Araçları	50
3.3.1 Demografik Bilgi Formu.....	50
3.3.2 Hunson ve Ricketts Homofobi Ölçeği	51
3.3.3 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	52
3.4 Veri Toplama Süreci	52
3.5 Veri Toplama Süresinde Araştırmacının Deneyimleri	54
3.6 Verilerin Analizi	54
3.6.1 Nicel Veri Analizi	54
3.6.2 Nitel Veri Analizi	56
3.7 Geçerlik ve Güvenirlik	59
4 BULGULAR VE YORUMLAR	62
4.1 Heteroseksüel Bireylerin LGBTK Bireylere Yönelik Tutumlarda Farklı Değişkenlerin Etkilerine Dair Bulgular	62
4.2 Heteroseksüel Bireylerin LGBTK Bireylere Yönelik Tutumları Hakkında LGBTK Bireylerin Görüşleri	69
4.3 Sosyal Dışlanmaya İlişkin LGBTK Bireylerin Görüşleri	77
5 TARTIŞMA	83
5.1 Demografik Değişkenlere Göre LGBTK Bireylere Yönelik Tutumlar İle İlgili Tartışma ve Yorum	83
6 SONUÇ VE ÖNERİLER	90
6.1 Araştırmaya İlişkin Öneriler	93

6.2 Bulgulara İlişkin Öneriler	94
KAYNAKLAR	95
EKLER	117
Ek 1: Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği	118
Ek 2: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	119

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
APA	American Psychological Association
DAÜ	Doğu Akdeniz Üniversitesi
DSM	Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
EIGE	European Institute for Gender Equality
HOKI	Homofobiye Karşı Girişim Derneği
HRHÖ	Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği
ILGA	The International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association
Kaos GL	Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KMO	Kaiser-Meyer-Olkin Testi
LGBTK	Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transseksüel ve Kuir
ODTÜ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
TC	Türkiye Cumhuriyeti

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Nicel veri demografik değişkenlerinin frekans dağılımı	47
Tablo 2: Nitel veri demografik değişkenlerin frekans dağılımı	49
Tablo 3: KMO and Barlett's testi sonuçları	61
Tablo 4: Araştırma için güvenilirlik analizi sonuçları	61
Tablo 5: Ölçeğe ait betimleyici istatistikler	61
Tablo 6: Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların bağımsız örneklem için T-Testi Sonuçları	62
Tablo 7: Katılımcıların yaş değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların tek yönlü varyans analizi sonuçları	63
Tablo 8: Katılımcıların eğitim düzeyi değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların tek yönlü varyans analizi sonuçları	64
Tablo 9: Katılımcıların uyruk değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların tek yönlü varyans analizi sonuçları	65
Tablo 10: Katılımcıların yaşadığı yer değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların tek yönlü varyans analizi sonuçları	65
Tablo 11: Katılımcıların çalışma durumu değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların bağımsız örneklem için T-Testi sonuçları	66
Tablo 12: Katılımcıların dini inanç değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların bağımsız örneklem için T-Testi sonuçları	66
Tablo 13: Katılımcıların LGBT birey ile tanışıklığı olma değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların bağımsız örneklem için T-Testi sonuçları	67
Tablo 14: Katılımcıların LGBT birey tanışıklık derecesi değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların tek yönlü varyans analizi sonuçları	68

Tablo 15: Heteroseksüel Bireylerde Homofobiyi Etkileyen Değişkenlere İlişkin LGBTK Bireylerin Görüşleri	70
Tablo 16: LGBTK Bireylerin Kişilik Özelliklerine İlişkin Görüşleri	77

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Nitel veri analizinin döngüsel görseli	57
Şekil 2: Katılımcıların, cinsiyet değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumları	63
Şekil 3: Katılımcıların yaş değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumları	64
Şekil 4: Katılımcıların eğitim düzeyi değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumları	65
Şekil 5: Katılımcıların dini inanç değişkenine göre LGBTK bireylere yönelik tutumları	67
Şekil 6: Katılımcıların LGBTK birey tanışıklık değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumları	68
Şekil 7: Katılımcıların LGBTK birey tanışıklık derecesi değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumları	69

Bölüm 1

GİRİŞ

Giriş kısmında araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımlamalar yer almaktadır.

1.1 Problem Durumu

Farklı kültür yapılarında, toplum içerisindeki çoğu kural veya değerler sistemi biyolojik cinsiyete yüklenen roller sayesinde belirlenmektedir. Bu roller, bireylerin toplum içerisindeki davranışlarını, düşüncelerini ve tutumlarını şekillendirip içselleştirmelerini sağlamaktadır. Bu içselleştirme sayesinde ise kendisinden sonra gelecek olan nesile de aktarma görevini üstlenebilmektedir. Bu roller ilk olarak aile, daha sonra öğretmen, akran ve sosyal çevre ile şekillenebilmektedir. Öğrenilen rol çerçevesi ve gelişmekte olan kişilik ile birlikte oluşan düşünce ve davranışlar gün geçtikçe belirli tutumları oluşturmaya başlayabilmektedir. Örneğin, Rokeach'ın (1973) tanımlamasına göre yaşamda edinilen değerler tutumlarımızın değişkenliğine sebep olabilmektedir (akt. Öngen ve Aytaç, 2013). Bu yüzden tutumlar doğrudan gözlenemez, kişinin davranışlarıyla, düşünceleriyle ve değerleri ile ortaya çıkar (Aslan ve Yalçın, 2013).

Bireyin kendine öz tutumlarını oluşturmasında en büyük etken ise içerisinde yaşamış olduğu toplumun sabitleşmiş olan tutum ve değerleridir. Toplumsal tutumlar belirlemiş olduğu çerçevenin dışına çıkan bireyleri dışlama ve bastırma yöntemi ile cezalandırmaktan geri durmayabilirler. Bu sayede belirlenen çerçevede herhangi bir bozulma tehdidine karşılık olarak önlem alarak, diğer bireylere de olası düzen bozma

davranışlarında ne ile karşılaşabilecekleri konusunda fikir vermiş olurlar. Bu çerçeve genel olarak cinsiyet üzerinden belirlenmektedir. Toplumsal yapı içerisinde dişilik ve erilliğin birbirinden ayrılarak düzen oluşturulması önemli olabilmektedir. Bu boyutta toplum, kişilerden değişmez olarak gördüğü biyolojik farklılık çerçevesinde bireylerden davranışlarını şekillendirmesini bekleyebilir (Erdoğan ve Köten, 2015). Bu durum, biyolojik cinsiyetin belirlemiş olduğu kadın erkek ayrımına ek olarak kültürel olarak kadın ve erkeğin farklı olduğunu kabul ederek bu farklılığa belirli özelliklerin yüklenerek sınırın belirginleştirilme durumu olarak tanımlanabilir. Buna da toplumsal cinsiyet denmektedir (Gürhan, 2010). Belirlenen davranış şekillerine göre bu biyolojik cinsiyetlerin kabul edilip uygulanması için zorlayıcı bir davranış sergilenebilir. Bunun dışına çıkan bireyler için ise dışlama politikası uygulamaya geçilebilir. Örneğin, norm olarak görülen heteroseksüellikten farklı cinsel yönelime sahip olan bireyler eğitim, sağlık, ev ve arkadaş çevresi gibi hem kamusal hem de sosyal çevreden büyük ölçüde dışlanıp, uzaklaştırılmaya maruz kalabilmektedirler (Erdoğan ve Köten, 2015). Dışlanan kişi veya gruplar, diğer bireyler ile eşit haklara sahip olsalar bile toplumun geliştirmiş olduğu normlardan dolayı bu hakkı savunacak gücü kendilerinde bulamayabilirler. Bu dışlama pratikleri sonucunda ise kişinin gündelik hayatını devam ettirmesi, psikolojik veya fiziksel olarak sağlıklı olma halini ve yaşam hakkını tehdit etme olasılığı ortaya çıkabilmektedir (Aypar ve Tanyaş, 2017). Bu konu göz önüne alındığında, Vatandaş (2007), transseksüel bireylerin toplum içinde yaşamış oldukları zorluklarda toplumsal güç ve kontrolün etkili olduğunu söylemektedir. Toplumsal kontrol ve güç demişken bu noktada homofobiye yer vermek de mümkün olabilir. Ataerkil bir toplum düzeni içerisinde önemli olanın erkek kimliği olması sebebi ile bir başkasının erkekliği zedeleyici bir hal ve tavra bürünmesi korkusu sonucunda homofobinin geliştiği söylenebilir. Bu korku

sonucunda homofobi kavramı ile karşılaşmanın en büyük etkenin yine toplumsal cinsiyet olgusu olduğu söylenebilir. Kimmel'in 2013 yılında yapmış olduğu bir çalışmada "Bir erkeğin eşcinsel olduğunu nasıl anlarsınız?" tarzında bir soru sorulduğunda, katılımcıların tipik bir toplumsal cinsiyet rol kalıbı içerisinde bir kadını tarif ettiğini görmekteyiz. Kadın gibi yürür, duygusaldır, kadın gibi konuşur tarzında cevaplar alındığı görülmektedir. Yani konuşma tarzı, hareket biçimi, duygu durum halleri toplumsal cinsiyetin kalıp yargıları içerisinde yer almaktadır. Eğer bir erkeğin veya bir kadının davranışları ve duyguları bu kod ile eşleşmiyor ise homofobi kavramı ile tam bu noktada karşılaşılabilir (Kimmel, 2013). Toplumsal cinsiyet ile birlikte gelişen homofobinin de aynı toplumsal cinsiyet gibi yaygınlığının olduğunu belirtmek de mümkün olabilir. Öyle ki Bruehl (1996), bu konuda kendini ifade eden şöyle bir açıklama yapmaktadır:

"...takıntılı önyargı, nesnelere her yeri sarmış, kişiyi mahvetmek isteyen, bu nedenle de yok edilmesi gereken komplocular ya da düşmanlar olarak görülür. Histerik ön yargı, nefret edilen kişileri 'öteki, aşağı ve cinsel açıdan tehdit edici' kişiler olarak yorumlar. Histerik önyargının en iyi örneği ırkçılıktır. Narsistik önyargıdan muzdarip kişiler 'kendilerine benzemeyen insanların varlığına tahammül edemezler'...Sadece homofobi bu kategorilerin hepsine girer; bu de neden bu kadar kalıcı ve yaygın olduğunu anlamamıza yardımcı olabilir." (Vanessa, 2004'ten akt. Ertan, 2010).

Kadın ve erkek üzerinden belirlenen toplumsal roller dışında kalan bireyler, sözü edilen tutumlar sebebi ile farklı olumsuz durumlara maruz kalabilmektedirler. Bunlardan bazıları sosyal dışlanma, şiddet, yargılanma, etiketlenme ve daha birçok olumsuz durumdur. Bu konuda Yıldırım (2016), 'Sosyal dışlanma karşısında eşcinsel kimliğin kurulması' konulu çalışmada ve Demir vd. (2021), sosyal dışlanmaya maruz kalan bireylerin psikososyal yaşamlarına yönelik yapılan çalışma gibi birçok çalışmadan edinilen bilgilere göre kadın ve erkek rollerinin dışında kalan lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel ve diğer cinsel yönelim/kimlik sahibi bireyler en büyük

kanıt olabilir. Örneğin, Şah'ın (2012) çalışmasında homofobinin, kültürel yapısındaki değer sistemleriyle, kurumsal yapı ve sosyal geleneklerle bağlantılı olarak ele alınması gereken politik bir sistemde oluşan, gruplar arası bir süreçte var olan bir yapıyla oluştuğunu söylemesi LGBTQ bireylere yöneltilen tutumu açıklayabilmektedir. Bununla beraber, kültürlere göre değişiklik gösteren toplumsal cinsiyet eşitsizliği, bireyler üzerinde farklı dezavantajlar yaratabilmektedir. Örneğin, Marshall'a (1999) göre, bireylerin kendi düşünce ve tutumları, kalıplaşmış inançlarına bağlı olan önyargılarıdır (akt. Vatandaş, 2007). Genellikle ayrımcılığa temel oluşturan önyargı sebebi ile kişinin kendine duyduğu özgüvende azalma ve farklı kişiliklere bürünmek zorunda kalma gibi haller bu durumun sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Takkin, 2020).

Kuzey Kıbrıs'ta, birden çok kültür yapıları içerisinde yaşamakta olan insanların toplumsal cinsiyet kalıplarına ne kadar bağlı kaldıkları ve bu bağlılık sonucunda ne tür tutumlar oluşturdukları bir araştırma konusu olabilir. Kuzey Kıbrıs'ta 2019 yılında Yolaç'ın yapmış olduğu tez çalışmasında LGBTQ bireylerin yaşadıkları toplumda, toplumsal cinsiyet rollerinin ve tutumların içselleştirilebildiği ve bu içselleştirmenin cinsel kimlik veya cinsel yönelimleri ile ters düşmesi sonucunda kişilik gelişimlerini zorlaştırdığı anlatılmaktadır. Bu durum sonucunda çelişen duyguların depresyona yol açtığı bulgusu sunulmuştur. Yine Kuzey Kıbrıs'ta 2020 yılında Cumhuriyet'in yapmış olduğu tez araştırmasında toplum içinde önyargı, ayrımcılık vb. türde olumsuz tutumlarla karşılaşan LGBTQ bireylerin heteroseksüel bireylere oranla sosyal destek algıları, cesaretleri ve psikopatolojik belirtileri karşılaştırılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre ise LGBTQ bireylerin sosyal destek almaları ile birlikte olumsuz ruh hallerinin azaldığı, buna bağlı olarak da cesaretlerinin desteklendiği ortaya konmuştur. Aynı zamanda LGBTQ bireylerin sosyal destek alma

oranları arttıkça depresyon gibi psikopatolojik durumlarında azalma görüldüğü de söylenmektedir. Sosyal desteği aile ve arkadaşlarından alamayan fakat kendisi ile aynı dışlanmayı yaşayan bireyler tarafından kendisine bu destek sağlanan kişilerde psikopatolojik ve cesaret edinememe sorunlarının daha fazla olduğu da bulgulanmaktadır.

Bu durumlar göz önünde tutularak birçok kültür yapısına ev sahipliği yapan ve bu yapılar ile kendini geliştirmekte olan Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan kişilerin, toplumsal roller çerçevesinde LGBTK bireylere olan tutumlarının belirlenmesi söz konusu araştırma kapsamında ele alınmaktadır.

Yapılan çalışmada, Kuzey Kıbrıs'ta bu konu üzerine, kişilerin ne düşündüğü bilgisini edinmek ve toplumun LGBTK bireyler hakkında daha fazla farkındalık sahibi olmaları adına Gazimağusa, Lefkoşa, Girne, İskele, Güzelyurt ve Lefke ilçelerinde 18-55 yaş arasındaki kişilerin, LGBTK bireylere yönelik tutumları araştırılıp aynı zamanda bu tutumun LGBTK bireylerin kimlik oluşumlarında ne gibi bir etkisinin olduğu incelenmektedir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Toplumsal cinsiyet rol kalıpları dışında tanımlanan LGBTK bireylerin kişilik gelişimlerinde toplum tutumunun etkisini görebilmek adına Kuzey Kıbrıs'taki bireylerin kültürel yapı içerisinde LGBTK bireylere yönelik bakış açısını ve bu bakış açısının LGBTK bireyler üzerindeki etkisini inceleyerek yarattığı olumlu veya olumsuz durumları ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1) Heteroseksüel bireylerin LGBTK bireylere yönelik tutumları nasıldır?

Katılımcıların tutumlarında;

a) Katılımcıların cinsiyete göre LGBTK bireylere yönelik tutumlarına ilişkin anlamlı bir farklılık var mıdır?

b) Katılımcıların yaş değişkenine göre LGBTK bireylere yönelik tutumlarına ilişkin anlamlı bir farklılık var mıdır?

c) Katılımcıların eğitim düzeylerine göre LGBTK bireylere yönelik tutumlarına ilişkin anlamlı bir farklılık var mıdır?

d) Katılımcıların uyruk değişkenine göre LGBTK bireylere yönelik tutumlarına ilişkin anlamlı bir farklılık var mıdır?

e) Katılımcıların yaşadığı yere göre LGBTK bireylere yönelik tutumlarına ilişkin anlamlı bir farklılık var mıdır?

f) Katılımcıların çalışma durumuna göre LGBTK bireylere yönelik tutumlarına ilişkin anlamlı bir farklılık var mıdır?

g) Katılımcıların dini inanç değişkenine göre LGBTK bireylere yönelik tutumlarına ilişkin anlamlı bir farklılık var mıdır?

h) Katılımcıların tanışıklık durumu ve derecesine göre LGBTK bireylere yönelik tutumlarına ilişkin anlamlı bir farklılık var mıdır?

2) Heteroseksüel bireylerde homofobiyi etkileyen değişkenlere ilişkin LGBTK bireylerin görüşleri nelerdir?

3) Sosyal dışlanmaya ilişkin LGBTK bireylerin görüşleri nasıldır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Cinsel yönelimi, toplumsal cinsiyet rol ve kalıpları çerçevesi dışında yer alan ve toplum içerisinde dezavantajlı olarak görülen LGBTK bireylerin yaşadıkları zorluklar hakkında çalışmalar yapılarak tartışılmaktadır. Örneğin bu bireylerin, sosyal dışlanma, şiddet, önyargı, damgalanma ve ayrımcılık gibi olumsuz davranış ve tutumlara maruz kaldıkları bilinmektedir. Bu olumsuz davranış veya tutumlarla

neredeşye her alanda m¼cadele etmek durumunda olan LGBTK bireyler bu zorluklarla daha çok sosyal alanda karşılaşabilmektedirler. Sosyal alan ve kamusal alanda cinsel yönelim veya cinsel kimliklerini gizlemeyen LGBTK bireyler hoş olmayan bakışlar, psikolojik ve fiziksel şiddete kadar birçok şekilde tacize maruz kalabilmektedirler. Heteroseks¼el bireylerin, sevgili veya eşleriyle birlikte kamusal alanlarda el ele gezmesi çoğunluk tarafından sorun olarak karşılanmazken, LGBTK bireyler neredeşye bu sivil hakkı kullanamamaktadırlar (Erdoğan ve Köten, 2015).

Eşitlik anlayışı biyolojik cinsiyet ve bununla beraber toplumsal cinsiyet roller ile belirlenmemiş olsaydı LGBTK bireyler de heteroseks¼el bireylerdeki eşitlik, zg¼rl¼k özel hayatın gizliliği ve ifade zg¼rl¼ę¼ gibi haklardan daha çok yararlanabilirlerdi. Cinsel yönelim veya kimlikleri nedeniyle temel hakları göz ardı edilmeyebilirdi (Karadağ, 2008). Eşitsizliğin beraberinde getirdiği sosyal dışlanma kavramı tam bu noktada etkili olabilmektedir. Toplumsal yapı içerisinde söz sahibi olamayan ve dezavantajlı olarak bilinen gruplar yine bu yapı içerisinde sosyal, ekonomik veya politik olarak toplumsal faaliyetlerde kendilerine yer bulamayabiliyorlar. Bu y¼zden eşitlik kavramı asıl tanımı ile hayata aktarılabilirse sosyal dışlanma gibi birçok olumsuz faktör de ortadan kalkabilir (Erdoğan ve Köten, 2015).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinde eril devlet ve eril vatandaşa benimsetilmiş olan savaşan erkek ve doğuran kadın rol¼ne ve koruyan erkek ld¼r¼len kadın algısına karşı duran feminist hareket ve LGBTK aktivizmi kadına, eşcinselle, trans bireye yapılmakta olan zorbalığı göz n¼ne getirmektedirler. Bu sayede toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusu akademik alanda ve insan hakları meselesi olarak tartışılmaya başlanmıştır. Bu eşitsizliğin şiddeti doğurduğu gerçeğini gözler n¼ne serilmesi yine

toplumsal cinsiyet kavramı nedeniyle dezavantajlı olan grupların yaşamış olduğu bir başka zorluğu da ortaya çıkarmaktadır (Onaran, Pakkan, Balsoy, 2021).

Toplumsal cinsiyet rollerinin bireylerin hayatında ne derece yer edindiğini, bunun ne derece tutum ve davranışa dönüştüğünü konu edinmektedir. Bu bilgilerden yola çıkarak, bu çalışma toplumsal cinsiyet çerçevesi içerisinde gelişen toplumsal tutumların LGBTK bireyler üzerindeki izleri ile ilgilidir. Araştırma, bütün bu etkilerin bulgulanması ve bu etkilerden doğan eşitsizlikleri giderebilmek adına öneriler sunması bakımından önemlidir.

Her alanda veya her toplumda cinsiyet farkı nedeni ile ayrımcılık, eşitsizlik veya dışlanma gibi olumsuz durumlar ile yaşanabilmektedir. Bunun sebebinin toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanan tutumlar olduğu söylenebilir. Bu ve buna benzer konuları araştırmak için Kuzey Kıbrıs'ta Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Yüksek Lisans Programını bünyesinde bulunduran Doğu Akdeniz Üniversitesi gerekli imkanları sağlayarak katkı sağlamaktadır. Ayrıca çalışmanın konusu genel olarak çekimserliğe yol açtığı için çok fazla kaynak yer almaması ile birlikte Kuzey Kıbrıs'ta çalışılmaya ve gelişmeye başlayan önemli alanlardan biri olmuştur. Bu çalışma, Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan bireylerin dezavantajlı olarak nitelendirilen LGBTK bireylere yönelik tutumlarını incelemekte olup farklı değişkenler de araştırma kapsamında incelenmiştir. Bu sebeple elde edilen sonuçlar doğrutulsunda, tutumları ne gibi değişkenlerin etkilediği ve bu tutumların ne yönde olduğu tespit edilmeye çalışılmış olup, elde edilen verier ışığında öneriler sunulmuş ve dezavantajlı grupları tanıyarak, anlayarak ve olumsuz tutumların aşılması adına toplumsal cinsiyeti eğitimin bir çok alanında anlatarak toplumun farkındalık düzeylerinin arttırılabilmesi hedeflenmiştir.

1.4 Araştırmanın Varsayımları

Katılımcıların, araştırmanın konusunu anlayıp, konuyu anladıkları doğrultuda araştırma sorularına kendi düşüncelerini samimiyetle yansıtacak şekilde cevapladıkları varsayılmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının, veri analizinde kullanılan yöntemlerin, çalışmanın evreni ve örnekleminin araştırma hedefini ortaya koyabilecek yeterlikte olduğu varsayılmıştır.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

1) Araştırma, Kuzey Kıbrıs'ın bölgeleri olan Gazimağusa, Lefkoşa, Girne, İskele, Güzelyurt ve Lefke'de en az 6 yıldır ikâmet eden 18-55 yaş aralığındaki bireyler ile sınırlandırılmıştır.

2) Araştırma verileri, Sakallı-Uğurlu tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olan Eşcinsellere İlişkin Tutumlar Ölçeği (Hudson and Ricketts, 1980) ile sınırlandırılmıştır.

3) Araştırmada kullanılan ölçekte yer alan sorulardan birkaçı bazı ayrımlara yol açabileceği için (örneğin; din adamı ifadesi) revize edilmiştir. Revize edilmeden önce anketi dolduran katılımcıların cevapları bu konuda bir sınırlılık oluşturabilecek olup araştırma bulgularında göz önüne alınarak değerlendirilmiştir.

1.6 Tanımlar

Homofobi: Genel olarak, eşcinsel, biseksüel ve transseksüel bireylere ilişkin olumsuz duygu, tutum ve davranışları içeren bir kavram olarak tanımlanabilir (Durmuş, Balcı, Solak ve Timur, 2021).

LGBTK: Lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel ve queer kavramlarını içine alan bir kısaltma olarak tanımlanmaktadır (Earnshaw vd. 2017).

Cinsiyet Rolü: Toplumsal cinsiyetin bir parçası olarak görülen cinsiyet rolü kadın ve erkek olmanın gerektirdiği davranış, tutum ve söylem şekillerini yansıtmaktadır (Güner, Kalkan, Öz, Özsoy ve Söyle, 2011).

Cinsel Yönelim: Kişinin cinselliğini, çekim veya romantik ilgilerini herhangi bir cinsiyete yönlendirmesi ya da herhangi bir cinsiyet tarafından cinsel olarak uyarılması olarak tanımlanmaktadır (Özsungur, 2010).

Cinsel Kimlik: Kişinin kendi bedenini ve benliğini belli bir eşeylik içinde algılayışı ve kabullenışı olarak tanımlanmaktadır (Özsungur, 2010).

Queer: Queer, cinsel kimlik veya yönelimler üzerine görüş bildiren ve bunları bir çatı altında toplayabilen bir şemsiye kavram olarak da tanımlanmaktadır (Çetin, 2021).

Eşcinsel: Aynı cinsten kişilerin duygusal ve cinsel olarak etkileşim içerisinde olmaları şeklinde tanımlanabilmektedir (Ummanel, 2003).

Gey: Biyolojik olarak erkek olarak tanımlanan bir bireyin duygusal ve cinsel olarak başka bir erkeğe ilgi duyması olarak tanımlanabilmektedir. Kısacası erkek eşcinsel olarak bilinmektedir (Güner vd.,2011).

Lezbiyen: Kadın eşcinsel olarak bilinmektedir. Yani biyolojik olarak kadın olarak tanımlanan bir kişinin duygusal ve cinsel olarak kadına ilgi duyması olarak açıklanabilir (Güner vd, 2011).

Biseksüel: Bireyin hem bir kadına hem de bir erkeğe ilgi duyabileceği anlamına gelmektedir (Kaptan, 2010).

Heteroseksüel: Bireyin kendi cinsi dışındaki karşı cinsel duygusal ve cinsel çekim duyması olarak tanımlanabilmektedir (Bozdemir ve Özcan, 2011).

Transseksüel: Bireyin doğuştan getirdiği biyolojik cinsiyetine ait olmadığını hissetmesi olarak tanımlanabilir. Kişi kadinken erkek olmayı, erkekken kadın olmayı

isteyebilir. Bunun sonucunda karşı cinse benzeme isteği ortaya çıkabilir (Güner, Kalkan, Öz, Özsoy ve Söyle, 2011).

Tutum: Tutumlar, bireylerin herhangi bir insana, nesneye veya olaya bağlı olarak geliştirdikleri olumlu veya olumsuz düşüncelerdir (Erkan, 2004).

Sosyal Dışlanma: Toplumda yaşayan bireylerin yine aynı toplum ile bütünleşmemesi durumuna verilen isimdir. Bu dışlanmaya maruz kalan gruplar ise genellikle LGBTK bireyler gibi azınlık gruplardır (Danyeli Güzel, 2017).

Kişilik: Bireyin bağıntılı olarak sabit eğilim, davranış ve ilişki biçimleri ile bunlara tepkilerini belirleyen temel bir unsur olarak tanımlanmaktadır (Özdemir, 2012).

Yukarıda yer alan tanımlar araştırma çerçevesi içerisinde değinilmesi gereken noktalar olarak belirlenmiştir. ‘Bölüm 2’de daha kapsamlı olarak aktarılacaktır.

Bölüm 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu kısımda araştırmanın konusu ile alakalı birtakım kavramlar açıklanmış olup LGBTK bireylere yönelik tutumla ilgili farklı yönlerde fikir sunan homofobiyi açıklayan kuramlara yer verilmektedir.

2.1 Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet kavramı, biyolojik ve toplumsal olarak iki ayrı başlık altında incelenebilmektedir. Biyolojik cinsiyet, anatomik yapı ve fiziksel özellikler üzerinden kadınlığın ve erkekliğin belirlenmesi olarak tanımlanabilir (Sungur ve Yalnız, 1999). Toplumsal cinsiyet ise bu biyolojik farklılıklarla birlikte toplumsal ve kültürel farklılıkları da dahil ederek kadın ve erkek arasındaki sınırların belirlenmesi konusunda bir uygulama alanı oluşturabilmektedir (Konuk, 2014). Bu durumda cinsiyetin biyolojik olarak, toplumsal cinsiyetin ise kültürel ve toplumsal olarak belirlendiğini söylemek mümkün olabilir.

Toplumsal cinsiyet kavramı ilk olarak 1968 yılında psikiyatrist Robert Stoller tarafından kullanıldığı bilinmektedir. Bu kavramdan ilk kez 'Sex and Gender' isimli kitapta bahsedilmektedir. 1972 yılında ise toplumsal cinsiyet kavramı Ann Oakley tarafından sosyoloji bilimine dahil edilmiştir. Ann Oakley'e (1972) göre cinsiyet, biyolojik olarak kadın ve erkek olmanın ayrımını tanımlarken toplumsal cinsiyet ise bu ayrıma paralel olarak kadınlık ve erkeklik olarak toplumsal bakımdan eşitsiz parçalanma anlamına gelmektedir (akt. Özkişi, 2012). Toplumsal cinsiyet kavramı, ilk

olarak kadın ve erkek arasında görülen farklılıkların sadece biyolojik açıdan farklılıklar olmadığını, bu cinslerin farklılıkları sonucu toplumsal ve kültürel değerlerin de oluşturduğu farklılıkları da ortaya çıkarmak amacı ile kullanıldığı söylenmektedir. Bu sayede toplumsal cinsiyet ile ilgili kategoriler, örneğin kadınlık ve erkeklik kavramlarının yapılarına özdeşleşmiş olan roller, davranışlar, kişilik özellikleri gibi kavramlar toplumsal ve kültürel yapı tarafından oluşturulan kavramlar olarak görülebilir. Bu kavramlar, toplumsal veya kültürel olarak oluşturulduğu süreçte sabit kalmayarak aksine değişim ve dönüşüm içerisinde olabilirler (Dedeoğlu, 2000). Kadının ve erkeğin toplumsal olarak rol ve sorumluluklarının belirlenip, kişinin nasıl davranması, düşünmesi ve yine bunları topluma nasıl yansıtması gerektiği toplumsal cinsiyet kavramı ile belirlenebilmektedir (Akın, 2007). Bu sayede kişiler toplum ve kültürün etkisi ile belirli roller, tutumlar ve davranışlar öğrenerek yetişkin bireyler haline gelebilmektedirler (Çelikkaleli ve Avcı, 2016).

Amerikalı bir profesör olan Robert Stoller tarafından ilk defa cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları arasında bir fark olduğu ortaya konmuştur. Toplumsal cinsiyet, dişil ve eril arasındaki eşitsizliğe karşılık gelirken cinsiyet ise biyolojik olarak kadın ve erkek arasındaki farkı tanımlayabilmektedir. Fakat bu durum cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarının birbirlerinden ayrı tutularak incelenmesi gerektiği anlamı taşımamaktadır (Avşar, 2017). Toplumsal cinsiyet ile cinsiyet arasındaki en büyük farkın toplum ve kültür olduğu söylenebilir. Bu yüzden, toplumsal cinsiyet kavramı toplumdan topluma ve tarihsel süreç içerisinde değişebilmektedir (Gürhan, 2010). Nicholson (1994), toplumsal cinsiyeti, biyolojik cinsiyetten ayrı olarak incelenmesi gerektiğini bu sayede sosyal ve kültürel olgularla oluşan kimlikleri anlatırken biyolojik cinsiyet ile toplumsal cinsiyet arasındaki farkın etkilerinin daha iyi anlaşılabilceğini savunmuştur. Bu yüzden de feminist analizinde sorunlu olarak

gördüğü alan olan toplumsal cinsiyet kavramını ayrıştırarak incelemek gerektiğine işaret etmektedir. Toplumsal cinsiyet kavramı feminist analizde birden fazla değişik anlamlarda kullanıldığı için bu kavramın tek bir kalıp içerisinde tanımlamanın zor olduğunu savunmaktadır (akt. Cangöz, 2013). Giddens'in (2012), düşüncesine göre biyolojik cinsiyet bireyin yaşamında doğrudan bir sonuç yaratmazken, toplumsal cinsiyet kavramı ile edinilen kadınlık ve erkeklik durumları için doğrudan bir sonuç yaratmadığını söylemek doğru olmayabilir. Bunun sebebi ise bireyin sosyal yaşamı devam ettiği sürece, kadın ve erkek olarak isimlendirilen biyolojik cinsiyeti aracılığıyla kazandığı toplumsal cinsiyet rolleri, bireyi devamlı olarak belirli davranış kalıpları ve bunun sonuçları ile karşı karşıya getirebilmektedir (akt. Başfıncı, Ergül, Özgüden, 2018).

Toplumsal cinsiyet kavramı ile birlikte ortaya çıkan bir diğer kavram ise toplumsal cinsiyet rolü kavramıdır. Toplumsal cinsiyet rolü genellikle kadına ve erkeğe uygun görülmüş kişilik özellikleri, davranış ve konuşma şekillerinin tümünü içermektedir (Yılmaz vd., 2009). Neredeyse her toplum kadınların ve erkeklerin davranışlarını sürdüren cinsiyet rollerini belirleyebilmektedir. Bu sayede toplumun kadından ve erkekten ayrı ayrı beklentileri gelişerek bireyin cinsiyetine 'münasip' davranış oluşturmalarına yol açtığı söylenebilir (Avşar, 2017). Kadına ve erkeğe uygun görülen roller toplum tarafından kalıplaşmış tutum ve yargılara dönüştürülebilirken kişi tarafından da içselleştirilebilir. Bu kalıplaşmış, içselleştirilmiş ve eşitlik barındırmayan yargılara çalışma hayatı, aile yaşamı ve toplumsal çevrede kolay bir şekilde rastlamak mümkün olabilmektedir. Örneğin; bir kadın ve erkeğin çalışma yaşamına bakıldığında, kadınlara daha düşük ücret ve statü uygun görülürken aynı zamanda çalışmak için eşinden izin alması gerektiğini belirleyen roller 'uygun' görülmektedir. Toplumsal yaşam çerçevesinde ise bir kadının gece geç saatte dışarıda

tek başına olmaması gerektiği de bu roller arasında yer alabilmektedir. Aile veya ev yaşamına bakıldığında ise temizlik, çocuk bakımı, yemek yapımı vb. işler kadının üstlenmesi gereken roller arasında yer almaktadır. Evlilik hayatında kadından beklenen roller ise evlenmeden önce cinsel bir birliktelik yaşamayıp evlendikten sonra ise aileye bir erkek evlat vermesi şeklinde olabilmektedir. Bu yaşam tarzlarında kadınların rolü bu ise erkeklerinde genellikle tam tersi roller olduğu bilinmektedir. Erkekler iş veya politika alanında başarılı ve statülü olmaları beklenirken ev ve aile yaşamında temizlik yemek veya çocuk bakımı gibi işlerde etkin bir rol göstermeleri beklenmemektedir (Vefikuluç vd., 2007).

2.2 Kişilik Gelişimi

Kişilik, bireyin doğduğundan itibaren varolan, sonradan kazanabildiği, diğer kişilerden ayıran ve tutarlı bir şekilde ortaya konan özelliklerin bütünü olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca zihinsel, fiziksel, duygusal, sosyal özelliklerin süreklilik hallerini içermektedir. Bu bağlamda kişiliğin, bireyin tutarlı bir şekilde sergilediği davranış, ilişki kalıpları ve tepkilerini belirleyen temel bir unsur olarak görülebilir (Özdemir, Özdemir, Kadak ve Nasıroğlu, 2012). Allport (1937) kişiliği; ‘‘bireyin çevreye yapacağı uyumu belirleyen psikofiziksel sistemlerin, bireyin kendi içindeki dinamik organizasyonları’’ şeklinde tanımlamıştır (akt. Ülkü, Solmaz ve Barakazı, 2017).

Burger (2006), kişiliği anlama çabalarının kuramla başladığını söylemiştir. Kişilik üzerinde çalışan kuramcılar, insan kişiliğinin yapılandırılmasına ve işleme biçimine yönelik modeller sunmuşlardır. Bu modellerden bazıları kişiliğin farklarına odaklanırken bazıları da kişiliğin gelişme ve değişimine odaklanmışlardır (Gündoğdu, 2016). Kişilik kuramcılarına göre, kişiliğin kesinliği olmayan bir olgu olduğunu, tüm özelliklerini dışarıdan gözlemlenemeyeceğini, çoğu özelliğin bireyin iç dünyasında

oluşturduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle kişiliği incelerken sadece insanı değil, kişinin çevre ile ilişkisinin de incelenmesi gerektiğini savunurlar. Bu bilgilere göre kişiliğin, birey ve çevre ilişki durumundayken ortaya çıktığı söylenebilir (Dal, 2009). Kimliğin oluşumuna dair sosyolojik olarak önemli katkılar sağlayan Mead (1934), benlik (self) kavramı ile kişinin kendisiyle ve toplumla kurduğu ilişkiyi anlatmaya ve açıklamaya çalışır. Mead'ın sosyal benlik teorisinde, sosyal benliği oluşan birey, sadece bir davranış veya eylemde bulunup diğerlerinin kendisine yönelik davranışlarına tepki göstermekle kalmaz. Aynı zamanda kendisini gözlemler. Mead, bunu öznel benlik olarak tanımlamaktadır. Yani, Mead (1934) için özne ben ve nesne ben ayrımı vardır. Mead'e (1934) göre özne ben, sosyalleşen nesne benin farkındadır. Nesne ben, başkalarının tutum ve davranışları ile şekillenir ve özne ben bunlara verilen bir tepkidir. Bu nedenle, bireyi sosyal gruplar içinde bulunan bağımsız öznel olarak değerlendirmek yerine, kendisi ve kendisi dışında bulunan grup üyeleri ile ilişkisi bakımından inceleyen Mead, "benlik" kavramının sosyal yönünü inşa etmeye çalışır (Alpman, 2018). Mead'e (1934) göre, etkileşim içinde olunan diğer bireyler tanınmadığı sürece birey kendisinin kim olduğunun farkına varamaz. Bu sebeple ötekine karşı tutumda bulunabilmek için bireyin bir benlik olarak kendini fark etmesi gerekmektedir (Kınağ, 2018). Goffman (2009) göre kişinin ötekilerle etkileşimi durumunda kendisini nasıl ele aldığını, kendisini nasıl sunduğunu ve bunun için nasıl yeni stratejiler geliştirdiğini benlik sunumu kavramı ile açıklanmaktadır. Kişilerin, ötekilerle karşılaşması sonucunda edindiği izlenimler ve kaçındığı fakat diğerleri tarafından fark edilen ya da edilmeyen izlenimlerden oluşan benlik sunum yöntemleri kişinin bireysel özelliklerine göre farklılaşabilmektedir (Bayad, 2016). Cooley'e (1902) göre ise benlik, çocukluk döneminde oluşmakta, toplumsallaşma ve sosyalleşme ile gelişmektedir. Cooley (1902), "ayna benlik" kavramını kullanarak,

diğer bir bireylerin düşüncelerinin kişiye nasıl hissettireceğini ifade etmeye çalışmıştır. Buna göre çocuklukta onaylanan davranışlar sürdürülebilirdir. Çocuğun benliğini özellikle ebeveynlerin onun hakkındaki düşünceleri belirlemektedir. Çocuğun kendisi hakkında bir fikri vardır. Ailesinin, akranlarının ve yakınlarının onu nasıl gördükleri hakkında bir fikir oluşturur ve onlardan aldığı tepkilerle bu fikirlerin doğru olup olmadıklarını sorgular. Diğer kişilerin onu neden bu şekilde algıladıklarını anlamaya çalışır ve bu bağlamda benliğini geliştirir (Yılmaz, 2016). Psikanalitik kuramın kurucusu olarak kabul edilen Freud'da (1890) kişilik gelişimi konusunda bir kuram geliştirmiştir. Kurama göre çocukluk döneminin özellikle ilk beş yaşının yetişkin kişilik özelliklerinde önemli olduğunu vurgulamıştır. Kişilik gelişimini şekillendiren en önemli etkenlerinden biri olarak yaşamın erken dönemindeki cinsel dürtülerin olduğunu söylemiştir. Freud, cinsel isteklerin oluşmaya başlamasında biyolojik gelişme, çevre ve kültür gibi faktörlerin önemli olduğunu açıklamıştır (Taymur ve Türkçapar, 2012).

Kişilik gelişiminin özellikle çocukluk yıllarında biçimlendiği bilinmektedir. Kişilik gelişimi döneminde ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumları önemli olabilmektedir. Çocuğun büyüüp gelişmesi ile birlikte çevresel faktörlerin etkisi de artmaya başlamaktadır. Bu nedenle ailenin çocuk üzerindeki desteği azalmaya başlarken, akran etkisi, okul, öğretmen ve sosyal yapı gibi değişkenlerin de etkisi artmaya başlayabilmektedir (Sezer, 2010). Kişilik gelişiminde çocuklar bazı tutum ve davranışları ebeveynlerini gözlemleyerek öğrenmektedirler. Anne ve babayı örnek alan çocuk, ebeveyninin birçok kişilik özelliğini model alarak ailenin ahlaki ve kültürel değerlerini benimseyebilmektedir. Bunun sonucunda sosyal çevrede ailenin etkisinin azalması ile birlikte, çocuk çevreye karşı ailenin tutumunu yansıtarak problem çözme ve tepki verme yöntemlerini pekiştirebilir. Fakat bunu yaparken aile ve çevrenin

desteği de önemli olabilmektedir (Karakavak irak, 2006). Mead'e (1934) göre de kişinin benlik gelişiminde aile, arkadaşlar ve toplumda yer alan diğer bireyler önemli yer tutmaktadır. Benliğini oluşturma ve geliştirme aşamasında olan bir ocuk öncelikle taklit etmeyi öğrenmektedir. Daha sonra oynadığı oyunlarda çeşitli rollere bürünerek o rollerin sahiplerini anlamaya başlar (Yılmaz, 2016). ocuk yaşamının diğer alanlarında olduğu gibi din konusunda da bir inanç benimserse bunu model olarak oluşturabilmektedir. Yani ocuk, ebeveyn ve sosyal çevresinden öğrendiklerinin etkisi ile dini tutum ve düşünce oluşturabilir. Neyin iyi, neyin kötü veya neyin doğru neyin yanlış olduğuna anne-babanın veya çevrenin kendisine ilişkin takındığı tavra göre karar verebilir. Çocukluk döneminde gerçek anlamda değerlendirme yapacak gücü olmayan birey bu gücü kazanırken çevrenin tutumu ve desteği büyük önem taşıyabilmektedir (Apaydın, 2001). Bu bilgilerden yola çıkarak kişiliğin, aile, arkadaş ve bireyin önemli olarak gördüğü diğer insanlardan aldığı desteğin, bireylerin eğitim ve iş yaşamlarında, romantik ilişkilerinde, evlilik hayatlarında ve birçok alanda karşılaşabilecekleri olumlu veya olumsuz durumlar karşısında kişinin tutumlarını ve davranışlarını etkileyebileceği söylenebilir (Atalay, 2019).

Cinsiyetin ve evre ile ortaya çıkan toplumsal cinsiyet rollerinin de kişilik gelişimi üzerinde etkisinin olduğu söylenebilir. Toplumsal cinsiyet, kişinin biyolojik cinsiyetine göre kişilik özelliklerinin erkeksi veya kadınsı olmasını belirleyebilmektedir. Toplumsal cinsiyet sayesinde, kişi içinde bulunduğu sosyal çevreden ve cinsiyet rolleri ile ilişkili kültürde yer alan tutum ve düşüncelerden etkilenebilirler. Bu sayede bireyler cinsiyetleri ile eşleştirdikleri, kültürel olarak doğru karşılanan davranış, duygu ve inançları benimseyerek buna uygun olarak kişiliklerini oluştururlar. Toplumsal cinsiyet rollerine uygun kişilik gelişimini tamamlayamayan bireyler başarısız olarak görülebilir ve bu yüzden dışlanmalara maruz kalabilirler.

(Yalçın ve Alkan, 2014). Toplumsal cinsiyete göre bir erkek güçlü, dayanıklı vs. gibi kişilik özelliklerine sahip olması beklenirken, bir kadının hassas, duygusal vs. gibi özelliklerinin olması beklenir. Eğer bir erkek ‘kadınsı’ kişilik özelliklerine sahipse ayrımcılığa ve dışlanmaya maruz kalabilir. Aynı şekilde bir kadın ‘erkeksi’ özellikler sergilerse alay konusu olabilir ve aynı şekilde dışlanmaya maruz kalabilir (Topuz ve Erkanli, 2016).

Kişilik bozukluğu, psikolojik olarak kalıcı ve devamlılık gösterebilen, toplum tarafından beklenen normların dışına çıkılması olarak tanımlanabilir. Amerikan Psikiyatri Birliği’nin ruhsal hastalıkları sınıflandırma el kitabı olan DSM-IV’te ise kişilik bozukluğu, bireyin özel ve toplumsal alanda işlevsel bozukluk yaşayabileceği biçimde, uzun süreli uyum bozukluğu yaşaması ve katı eğilimlerinin ortaya çıkması olarak tanımlanmıştır. Önceki DSM el kitaplarında LGBTK gibi bireylerin kişilik bozukluğu yaşadıkları veya hasta oldukları tanımlanmıştır. Bu durum LGBTK bireylerin gelişimini etkilemekle birlikte toplumdan ayrı tutulmalarına sebep olmuştur. Bu durum DSM-IV’te ortadan kaldırılarak bu kişilerin hasta olmadığı ve herhangi bir kişilik bozukluğu yaşamadıkları belirtilmiştir. Ayrıca Amerikan Psikanaliz Birliği’nin 1997’de kabul ettiği “Eşcinsel Hastaların Tedavisi Üzerine Konum Bildirgesi”nde, eşcinsel bireylerin kişilik gelişiminde herhangi bir eksiklik ya da bir psikopatoloji ifadesi olmadığı açıklanmıştır. Bununla birlikte oluşturulan önyargıların bu bireyler tarafından içselleştirildiği, kalıcı bir etiketlenmişlik hissi oluşturduğu ve benlik kınamasına katkıda bulunarak, ruh sağlıklarını olumsuz yönde etkilediği belirtilmiştir (Minutes, 1999).

Bu noktada çocuk üzerinde, aile, sosyal çevre, kültür, inanç ve toplumsal cinsiyetin etkisinin kişilik gelişimi ve kişilik özelliklerinin edinilmesinde önemli bir oynadığı söylenebilir. Bu bilgiler ışığında, toplumsal cinsiyet rollerini benimseyip

buna bağlı tutum geliştiren bireylerin bu kapsama uymayan kişilere yönelik olumsuz davranışlar sergileyebileceği yorumu yapılabilir.

2.3 Kuir (Queer) Teori

Kuir Teori, daha çok cinsiyet üzerinden belirlenen kimliğin ayırma sebep olduğu gerekçesi ile 'kimliksizleşme' ideolojisi savunmakta olan ve bu sayede ataerkil sistem karşısında dışlanan tüm kimlikleri bir araya getirme çabası içinde olan şemsiye bir kavram olarak karşımıza çıkabilmektedir (Demiral, 2017). Kuir kelimesinin kökenine bakıldığında, 16. Yüzyılda Almanca ve İskoa'da yamuk, eksantrik ve tuhaf anlamlarında kullanılmıştır (Karakoç, 2021). Bu kelime Türkçeye de her ne kadar eğri, şüpheli, acayip, tuhaf gibi anlamlarda çevrilmiş olsa da Avrupa ve Amerika'da 90'ların başında bu kelime LGBT+ olarak etiketlenen bireylerin hak ve eşitlik mücadelelerinde siyasi bir kimlik kazanarak bir politika türü haline gelerek sahiplenip dönüştürülmüştür. Bu dönüşümler ve politik gündemdeki değişiklikler daha sonra akademide de Kuir'in tartışılmasına sebep olmaktadır (Boyacı, 2021).

Teresa de Lauretis, 1990 yılında düzenlenen konferansta ilk kez 'Queer Teoriden' bahsetmiş ve konferans başlığı olarak da yine 'Queer'i tercih etmiştir. Lauretis'e göre bu teori lezbiyen ve gey cinsellikleri hakkında fikir sahibi olmanın bir yolunu sunuyordu. Sapkınlık veya tercih gibi dar başlıklardan ziyade, kültürel yapı ile birlikte gelişen toplumsal cinsiyet rollerine yönelik bir 'direniş biçimi' oluşturmaktaydı (Jagose, 2009). Belirli ereve içerisinde, tek tip kimliklere karşı öznelliğin deneyimlenmesi gerektiğini vurgulayan Queer Teori bakış açısını vurgulayan Lauretis, toplumsal cinsiyet ideolojisini geride bırakabilecek Queer kavramını kullanıp kuramsal temellerini atarak akademiye katkı sağladığı bilinmektedir (Dişci, 2020).

Kuir teori, 1990 yıllarından itibaren feminist araştırma yöntemleri ile LGBT çerçevesinde cinsel sınıflandırmalara ışık tutan ve yeniden değerlendirilmesine olanak

sağlayan bir teori olarak kendini göstermeye başlamıştır (Avcil, 2020). Kuir teorinin akademik alanda incelenmeye başlanması ile birlikte ‘normal’ olanın ne olduğu sorgulanarak, cinsiyet veya ırk gibi kavramların neden farklılaşması gerektiği üzerinde durulmaya başlandığı söylenebilir. Bu fikirler ve sorgulamalar ile birlikte gelişen teori, feminist düşünce ve benzer birçok özgürleştirici unsura dayanan eşitlik anlayışı ile birlikte kimliği sorgulayan politik bir hareket olarak kendini şekillendirmeye başladığı görülmektedir (Watson, 2005). Teori, sabit ve değişmez olarak görülen bütün kimliklerin sorgulanması gerektiğini savunmaktadır. Bunun sebebi ise, normal olarak tanımlanan kimliklerin aksi bir kimlik ile karşılaştığında bu kimlik ötekileştirilebilir ve bu nedenle dışlanma pratiklerinin gerçekleşebilme ihtimali olabilir. Kimlikler sorgulanırken taşıdıkları anlamdan vazgeçilmediği, kimliklerin toplumsal alandaki işlevlerinin ne gibi sonuçlar doğurduğu ile daha çok ilgilenilebilmektedir. Eğer bir kimlik diğerine göre dışlanıyorsa bunun sorgusunu ve eleştirisini yapmanın daha önemli olduğu vurgulanmaktadır (Yıldırım, 2016). Bunun sonucunda, 1980 ve 1990 yıllarında LGBT hareketi olarak tanımlanan aktivizmin, bu sorgulama ve fikirler ile birlikte şekillendiği görülmektedir (Watson, 2005). Bu şekillenme ile birlikte bir LGBT grubu olan Queer Nation, 1990 yılında düzenlenen New York Onur Haftası kapsamında “Queer’ler Bunu Okuyun!” başlığı ile küçük el kitapları dağıtarak bilgilerin yayılımını sağlamıştır (Yılmaz, 2019).

Kuir kuramın yol haritasını oluşturmada Michael Foucault’nun çalışmalarının büyük bir payı olduğu kabul edilmektedir. Foucault (1976), ‘Cinselliğin Tarihi’nde cinselliğin, diktatör bir iktidara karşı verilen bir özgürlük mücadelesi yerine bu baskıcı iktidarın düzenlenmesi gerektiği ve bunun da merkezi bir rolünün olması gerektiğini vurgulamıştır. Bu ifadelerin, Butler gibi diğer kuir kuramına katkı sağlayan kuramcılara temel noktası olduğunu söylemek mümkün olabilir. Butler’a (2010) göre

kuir teori, toplumsal cinsiyetleri ve cinsel yönelimleri ne olursa olsun, homofobiye karşı olan herkesi bir araya getirmesi ve kimlikleştirmeyen bir ideoloji benimsemesi sebebiyle çok önemlidir. Kuirin bir kimlik olmadığını söyleyen Butler kuirin, kimliğin imkânsızlığını vurguladığını açıklamaktadır. Bu bağlamda kuirin amacı, her türlü normatif kimliğin baskıcı ve ayrıştırıcı gücünü ortadan kaldırmaktır (Kineşçi, 2018). Queer kuram ile birlikte kuramcılar, toplumsal cinsiyet kavramının, biyolojik bir özü tanımladığı düşünülen biyolojik cinsiyet kavramını, kendi çatısı içerisinde etkilediğini düşünerek bu kavramın da sorgulanması gerektiğini ve bu sayede toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyet ve cinsel yönelim arasında süregelen bağlantının da sorgulanacağı fikrini açığa çıkarmaktadırlar. Burada önemli bir nokta olarak, queerin yalnızca heteroseksüel olmayan bireylere yönelik bir kimlik mücadelesi olma dışında, 'kimliksizleşme'ye ve toplumsal cinsiyetin tamamen yok edilmesi gerektiğine yönelik bir mücadele olduğu görülmektedir. Bu yüzden kuirin, toplumsal cinsiyet ve beraberinde gelen tüm sınıflama, etiketleme ve kategorileşmeye olanak sağlayan pratiklere karşı bir tepki olarak ortaya çıktığı bilinmektedir. Toplumsal cinsiyet ile birlikte normal ve normalliği oluşturan her şeyi sorgularken bu normalliğin dışına itilen kişilerin merkezde yer alması gerektiği vurgulanmaktadır (Yılmaz, 2019).

Kuir, terim olarak cinsiyetlere yani kadın ve erkeğe biçilmiş roller dışına çıkan yaşam tarzları, düşünceleri ve ifade şekilleri olan LGBT olarak etiketlenmiş bireyler için kullanılmaktadır (Kineşçi, 2018). Tam olarak bu noktada toplumsal cinsiyet olgusundan bahsedilebilir. Toplumsal cinsiyet kavramı ve bu kavramla gelen toplumsal cinsiyet roller çerçevesinde, toplumda yaşayan insanları ayırt ederek her bir grubu tanımlayan kişilik özellikleri, davranışlar ve sorumluluklar bütünü olarak bir araya gelip, bu durumun toplum tarafından kalıplaştırılarak üretilip, pekiştirilip bir sonraki nesile öğretimi söz konusu olmaktadır. Bunları şekillendiren faktörler ise

toplumun inanç yapısı, tutumlar vb. bileşenler olarak gösterilmektedir (Esen, vd., 2017). Toplumsal cinsiyete karşı kuir teori normlardan arındırılmış, sorumluluklara, tutumlara ve davranışlara dayalı bir kimlik inşası yaratmak yerine bu inşaları bozarak öznelleşme hareketi olarak görülmektedir (Arıkan, 2021). Kuir, kişinin kendisine yönelik içsel düşüncelerinin ve cinsel arzularının sürekli bir akış içerisinde olduğunu, bunların her zaman aynı şekilde var olmayacağını savunmaktadır. Bu nedenle değişimin kişilere haz veren eylemlerin değişebileceği ve hiç kimsenin hiçbir kimliğe tam anlamıyla denk düşemeyeceği vurgulanmaktadır. Bu yüzden, herkes öznel veya tekildir. Kuir teori için doğru, normal ve sağlıklı bir cinsellik ya da cinsiyet yoktur (Özkan, 2017). Bu yüzden, toplumsal cinsiyete, cinsel kimliklere, oluşturulmuş kimlik ve sabit cinselliğe yönelik alışlagelmiş düşünce yapılarına karşı çıkmaktadır. Tüm bu kavramların en büyük destekçisi olarak görülen iktidar yapının ve bu iktidar yapının etiketlerinin reddedilerek toplumsal cinsiyet kalıplarından sıyrılma hedefi oluşturulduğu söylenebilir. Bu hedef sayesinde tüm dışlanma pratiklerinden de sıyrılma gerçekleşebilir. Bu bilgi ve analizlerden yola çıkarak toplumsal cinsiyet kavramı ve kuir teorisinin birbirleri ile sürekli bir etkileşim içinde oldukları, queer teori ve aktivistleri olan LGBTK bireyleri incelerken toplumsal cinsiyet kavramı dahil edilerek tartışılması gerekliliği bu noktada vurgulanmalıdır (Arıkan, 2021).

Toplumsal cinsiyet kavramı, kadın erkek eşitliği, cinsiyet rolleri vb. konular üzerinde yoğun çalışan feminist hareket de kuir teori üzerine odaklandığı söylenebilir. Öyle ki, 1970'lerde feminist hareket ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili çalışmalara, queer teori bakış açısının eklenmesi ile yeni bir perspektif oluşturulduğu söylenebilir. Bu perspektif ile akademik alanda yapılan çalışmalar sayesinde insan yaşamında baskı unsuru olarak görülen davranış ve tutumların açığa çıktığı görülebilir. Bu zaman diliminde feminist bakış açısı toplumsal cinsiyet kuramlarından farklılaşarak, kuir

kuramın dahil edilmesi ile dışlanan kimliklerin hak arayışlarına ortam hazırlandığı görülmektedir (Çak, 2018). Üçüncü dalga feminizm hareketinde ön plana çıkan kuir teori feminist araştırma ve çalışmalar ile birlikte LGBTK konusunda cinsiyet ayrımını ortaya çıkaran ve bu konu hakkında tekrar değerlendirme yaparak kuir terimi ile toplumsal cinsiyete yönelik görüşlerin eleştirel bir şekilde bakılması gerektiğini öne sürmektedir. Feminist hareket ile toplumsal cinsiyet kavramları sürekli olarak birlikte anılırken çalışmalarla birlikte feminist hareket içerisinde yeni bir kavram olan kuir teori kimliği sadece ikili olarak görmekten ziyade, üçüncü dalganın farklılık vurgusuna temel oluşturabilecek ve katkı sağlayabilecek bir kavram olduğu da söylemek mümkün olabilir (Avcil, 2020).

2.4 Cinsel Kimlik

Cinsel kimlik kavramı ilk olarak 1960'lı yıllarda Hooker ve Stoller tarafından kullanılmıştır. Kohlberg (1966) cinsel kimliği, bir çocuğun erkekler ile kadınları doğru olarak ayırt edebilmesi olarak tanımlamaktadır. Stoller (1964) ise çocuğun herhangi bir cinsiyete ait olma inancını çekirdek cinsel kimlik olarak tanımlamaktadır (Zucker, 2005). Bu bilgilerden yola çıkarak bir çocuğun cinsel kimlik kazanım süreci sadece bilişsel bir gelişim ile gerçekleşmeyip ayrıca duygusal bir farkındalık da içerebilmektedir (Özsungur, 2010). APA'nın (2015) tanımına göre ise cinsel kimlik, kişinin biyolojik özellikleri nedeniyle sahip olduğu cinsiyeti değil, kişinin kendisini ait hissettiği cinsiyeti ifade etmektedir.

Cinsel kimlik, yaşamın ilk yıllarından itibaren gelişmeye ve oluşmaya başlar. Cinsel kimliğin çocukluğun ilk iki yılında oluşmaya başladığı ancak cinsel kimlik duygusu gelişiminin 3-4 yaş aralığında başladığı söylenebilir. Bu yaştan itibaren gelişen ve oluşan cinsel kimliğin değişmesi neredeyse olanaksız görülmektedir (Özsungur, 2010). Zosuls ve arkadaşlarının (2009) yapmış oldukları bir doğal gözlem

çalışmasında, çocukların cinsiyete özgü kavramları (örn. kız çocuk, erkek çocuk, erkek, kadın, adam vb.) ne zaman öğrendiklerini incelemiş ve bu durumun çocukların herhangi bir oyununa yansıyor yansımadağı araştırılmıştır. Çocukların ebeveynlerinden çocuğun 9 ay ve ileri aylarında günlük tutmaları istenmiştir. Haftalık olarak günlükler değerlendirilmiş ve video kayıtları izlenmiştir. Araştırma sonucuna göre 17 aylık çocukların %25'inin ve 21 aylık çocukların %68'inin cinsiyete özgü terimleri kullandıkları bulgulanmıştır. Çocukların, ortalama 19 aylıkken cinsiyete özgü terimleri günlük konuşmalarında kullanabildikleri anlaşılmıştır. Temel cinsiyet bilgisinin, cinsel gelişim için düzenleyici bir etki sağladığı savunulmaktadır (Zosuls, Ruble, Tamis-LeMonda, Shrout, Bornstein, Greulich, 2009).

Cinsel kimlik gelişimi karmaşık bir süreç olarak görülmekte ve bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Cinsel kimliğin, biyolojik, bireysel, ailesel, çevresel etkenler ile bilişsel ve zihinsel gelişimin etkileşimi sonucu gerçekleştiği söylenebilir. Model alma ve özdeşim kurma, cinsel kimlik gelişiminde önemli psikososyal etkenlerden olabilmektedir (Canat, 2008).

2.5 Cinsel Yönelim

Cinsel yönelim kavramının, karşı cinse, hem kendi cinsine hem de karşı cinse, hiçbir cinsiyete veya daha farklı olarak tanım bulan başka bir cinsiyete duyulan cinsel çekim, duygusal bağ ya da romantik çekimi tanımlamak adına kullanıldığı bilinmektedir. Başka bir ifade ile cinsel yönelim heteroseksüel, eşcinsel veya biseksüel olmak anlamını taşımaktadır (Davies, 2012). Bu nedenle cinsel yönelim ve cinsel kimlik kavramları birbirlerinden bağımsız bir şekilde de incelenmiştir. Çünkü cinsel kimliği kadın olan bir birey, cinsel anlamda bir erkeğe ilgi duyduğu zaman heteroseksüel cinsel yönelim içerisinde tanımlanırken bir kadına cinsel ilgi duyduğu zaman ise eşcinsel yönelimi olduğu kabul edilmektedir. Bunun sonucunda kişilerin

cinsel kimliklerinden ayrı olarak cinsel yönelime sahip olabilecekleri görülmektedir. Üç tip cinsel yönelim kavramı olduğundan söz edilebilir. Bunlar heteroseksüellik, homoseksüellik ve biseksüellik şeklinde sıralanabilir. Transseksüellik, bir cinsel kimlik olarak tanımlandığından dolayı cinsel yönelim içerisine dahil edilmeyeceği ve birbirine karıştırılmaması gerektiği de vurgulanmaktadır (Kantoğlu, 2017).

Cinsel yönelim yerine kullanılan cinsel tercih kavramı, cinsel yönelimi tanımlarken kullanılabilir. Fakat bu kavramın cinsel yönelimi tam anlamı ile açıklayamadığı görülmektedir. Çünkü cinsel tercih, kişinin bile isteye ve farkında olarak cinsel ilgi duyduğu kişiyi seçtiği anlamı taşıyabilmektedir. Bu seçim bilinçli olduğu için tedavi yöntemi fikrini de ortaya çıkarabilmektedir. Cinsel yönelim bir tercih olarak görülmemektedir. Kişilerin cinsel yönelimlerini bilebilmek için belirli bir cinsellik tecrübesine ihtiyaçları olmadığı hatta bunun için herhangi bir cinsel tecrübeye de ihtiyaç duymadıkları düşünülmektedir (Karakaş, 2018).

Butler'in 'Cinsiyet Belası' isimli eserinde cinsel yönelimden, toplumsal cinsiyet kalıplarından sıyrılan, bağımsız bir şekilde cinsel arzuları yönünde hareket eden kişiler olarak bahsedildiği görülmektedir. Cinsel yöneliminin farkında olan her bireyin toplumsal cinsiyet kalıplarını temel almayarak cinsel yöneliminin peşinden gitmesi gerektiği de önerilmektedir (Butler, 2008).

İnsan bedeninin biyolojik bir yapısının olması yanında aslında toplumsal bir varlık olması ile de bilinmektedir. Cinsiyet de biyolojik bir ayrım olduğu için, toplumsal yapıya dahil edilip normların cinsiyet üzerinde uygulanmaya başlanması ve nesil devamının da kadın erkek arasında olan ilişkiden meydana gelmesi sonucundan yola çıkarak heteroseksüellik 'normal' bir cinsel yönelim olarak görülebilmektedir. Bu yüzden dünyada yaygın görülen cinsel yönelimin, bir cinsin karşı cinse ilgi duyması anlamına gelen heteroseksüellik olduğu söylenebilmektedir. Bu durumun diğer cinsel

yönelime sahip kişiler üzerinde bir ayrımcılık durumu yaratabildiği bilinmektedir (Karakaş, 2018). Heteroseksüel cinsel yönelimi olan bireyler dışında kalan kişiler toplumsal cinsiyet kalıplarına uymadıkları gerekçesi ile ‘sapkın’ olarak tanımlanabilmektedirler. Normalin dışında kalan bireyler (LGBTK) sosyal dışlanma, zorunlu olarak heteroseksüel gibi davranma, şiddet vb. gibi ayrımcılık ve eşitsizlik yaratabilecek durumlar ile karşılaşabilmektedirler (Şenel, 2014).

2.6 Homofobi

Homofobi kavramı ilk olarak Weinberg (1972) tarafından kullanıldığı bilinmektedir. Weinberg homofobiyi, heteroseksüel kişilerin eşcinsel olan bireylere yaklaşma veya yakınlaştırma konusundaki korkuları ve nefretleri şeklinde tanımladığı görülmektedir. Bu durumda homofobi kelimesinin eşcinsel bireylere yönelik olumsuz duygu, düşünce, tutum ve ön yargıları tanımlayabildiği söylenebilir. Aynı zamanda biseksüel ve traseksüel bireylere olan nefreti ve korkuyu tanımlamak için de yine aynı kavramın kullanıldığı da görülmektedir (Şenel, 2014). Ancak LGBTK bireyler homofobi teriminin kullanılmaması gerektiğini, bunun doğru olmadığını ifade etmektedir. Bunun sebebinin ise, fobi kelimesinin bir kaygı bozukluğu anlamına gelmesi dolayısıyla kişisel bir korku ve doğru olmayan inançlara sahip olan kişilerin, LGBTK bireylerin yaşamlarını zorlaştırabilmeleri ihtimaldir. Bu durumun da bir saygısızlık içerdiğini düşünmektedirler. LGBTK bireylere göre, eşcinsel kişilere yönelik önyargı veya olumsuz tutumlar barındırmak fobiye sahip olmak anlamına gelmemektedir (Karakaş, 2018). Bu sebeple homofobiye yönelik birçok tanımın yer aldığı ve bu tanımları daraltarak genel bir cümle oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu yüzden homofobinin, eşcinsel bireylere ve eşcinsellere yönelik mantık dışı nefret, kin ve aşağılama şeklinde haksız bir şekilde yargılanma, şiddete maruz bırakılma ve şiddet

eylemine savunma gibi davranış ve tutumların bütünü olarak tanım bulması uygun görülmektedir (Set ve Ergin, 2020).

Homofobi teriminin ilk kullanılmaya başlandığı zamanlarda bireysel sürece daha çok vurgu yapıldığı bilinmektedir. Fakat günümüzde bu durum bireysel olarak değil toplumsal ve kültürel yapı içerisinde daha fazla incelendiği görülmektedir. Göregenli'ye (2003) göre homofobi kavramı kültürel anlamlar çerçevesinde kurumlar ve toplumsal geleneklerle bağdaştırılıp incelenmesi gereken bir olgu olarak görülmelidir (akt. Öztürk ve Kintap, 2011). Homofobinin, kişisel bir korkudan ziyade toplumun geleneksel bakışı, kültür ve kurumsal düzenin birbirleri ile olan ilişkileri sonucunda gruplar arası bir etkileşim sonucu ortaya çıktığı da savunulmaktadır (Set ve Ergin, 2020). Bu korkunun sebebi, ön yargılar nedeni ile halkın zihninde oluşan eşcinsel profil olabilir. Bu profile göre LGBTK kişiler; günahkâr, hastalıklı, yuva yıkan ve toplumsal düzeni bozan kişiler olarak görülebilmektedirler. Bu yüzden LGBTK bireylerin toplumda kabul görmeyen, dışlanan bireyler olduğunu söylemek mümkün olabilir (Alkan, vd. 2016). Toplumsal sorun olarak ele alınabilen homofobinin, toplumun dini inancı ile birlikte de şekillenebildiği görülmektedir. Norm dışı bir davranış olarak görülen eşcinsellik günah olarak görülüp, diğer günahlar nasıl cezalandırılıyorsa bu durumun da aynı şekilde cezalandırılması gerektiğine inanılmaktadır (Güner, 2015).

Homofobi teriminin kullanımı ile birlikte homofobi kelimesi yerine heteroseksizm ve heteronormatiflik gibi terimlerin kullanımı da önerilmektedir. Heteroseksizm, heteroseksüel bir birey olmanın iyiliğini vurgulayıp, heteroseksüel davranışlar dışındaki tüm davranış tarzlarını reddeden düşünce ve tutumlar olarak tanımlanabilmektedir. Heteronormatiflik ise birçok feminist ve eşcinsel yazar tarafından açıklanmakta olup, homofobi ve heteroseksizmden ayrı olarak olaya

kültürel, sosyal ve politik açıdan bakılması gerektiği savunularak tanımlanmaya ve kullanılmaya çalışılmaktadır (Dökmen ve Şah, 2009).

Toplumsal cinsiyet ve rol kavramlarının tarih boyunca homofobi üzerinde etkisi olmuştur. Örneğin homofobik davranışlar, geçmişten bugüne kadınlara göre erkeklere daha fazla yöneltilmiştir. Bu durumun sebebi lezbinyenliğin toplum tarafından kabul edilmesi olarak değil, kadınların toplumsal cinsiyet ve rol çerçevesinde önemsiz görülmesi ve cinsel ilişkiyi erkeğin üstlendiği anlayışıdır. Kadınlar cinsel yönelimlerinden dolayı ceza aldıklarında suçlanma konuları lezbiyen oldukları yönünde olmayıp bir erkeğin yerine geçme eylemi göstererek dolandırıcılık yapma suçlaması ile karşı karşıya kaldıkları da bilinmektedir. Özellikle 17. ve 18. Yüzyıllarda erkek gibi giyinip davranan kadınların idama kadar giden cezalara çarptırıldıkları örnek olarak gösterilebilir (Baird, 2004). Bu durumun yansıması olarak bugüne bakıldığında cinsel yönelimi lezbiyen olan kadınların insan hakları ihlallerine, şiddete ve ayrımcılığa uğradıkları ancak bu durumda kendilerini savunamadıkları bilinmektedir. Bunun nedeni olarak eşcinsel olmalarının yanında aynı zamanda kadın olmalarının da etkisi olduğu bilinmektedir (Güner, 2015).

Homofobinin, erkekler tarafından daha fazla göz önünde tutulabilen ve dışlama davranışı olarak kendini gösterebilen bir olgu olduğu görülmektedir. Bunun nedeni ise heteroseksüel bir erkeğin eşcinsel bir erkek olarak etiketlenme korkusu olabilir. Homofobik davranışlar sergileyen bir erkek hem bu etiketlenmekten kurtulabilir hem de “gerçek bir erkek” olduğunu ispat etme yöntemi olarak da kullanabilmektedir. Bu sayede, Connell’in (2005) tanımladığı üzere ‘hegemonik erkek’ (erkek olmanın tarifi, erkek olunması için gereken ideal değerler) olup kadınları ve [gerçek erkek] olmayan diğer erkekleri ötekileştirip güçlenir (Özcan Elçi, 2018).

Toplumsal cinsiyet ve homofobi arasındaki ilişki birçok araştırmaya konu olabilmektedir. Örneğin Sakallı ve Uğurlu'nun 2011 yılında yapmış oldukları çalışmada, Türkiye'de yaşayan bireylerin %78'i eşcinselliği kabul etmezken %85'i ise eşcinsel bir komşusunun olmasını istemediğini bulgulamışlardır. Bu olumsuz tutum kültür yapısının ataerkil ve geleneksel olması ile açıklanabilmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerine, normlara olan bağlılık olumsuz tutumların oluşmasına ve bu sayede homofobinin gelişmesine sebep olabilmektedir (akt. Orta ve Camgöz, 2018). Yapılan başka bir çalışmada, Almanya'da eğitim gören Türk öğrencilerin, Rus ve Alman öğrencilere oranla eşcinsel erkek ve kadınlara yönelik daha çok olumsuz tutum sergiledikleri bulgulanmıştır (Simon, 2008). Dürüst ve Çağlar'ın 2016 yılında Kuzey Kıbrıs'ta yürütmüş oldukları çalışmada, LGBTK bireylerin yaşamlarını iki bölümde tanımladıkları vurgulanmıştır. İlk olarak bireyler toplumsal kabul görmek için sosyal hayatta toplumsal cinsiyet rollerine yönelik bir hayat yaşadıklarını belirtirken ikinci bölümde ise toplumsal olarak kabul görmeyen, cinsel yönelimlerini rahatça sergileyebildikleri özel alanlarından bahsederek toplumsal cinsiyetin LGBTK bireyler üzerindeki etkisini ispatlamışlardır.

Toplumsal cinsiyet temelinde LGBTK bireylere önyargılı yaklaşım ve ayrımcılık gibi olumsuz tutumlar sergilenebilmektedir. Bu olumsuz tutumların ailede, okulda, toplumda, akran grupları içerisinde kendini gösterdiği bilinmektedir. Sosyal dışlanmaya maruz kalma riski yüksek olan LGBTK bireyler, topluma dahil edilmeme, demokratik haklarından tam anlamıyla yararlanamama gibi ayrımcılıklara maruz bırakıldıkları görülmektedir (Zengin Taş, 2019). Sosyal ve psikolojik olarak sınırlı bir şekilde destek alabildikleri bilinen LGBTK bireylerin barınma, iş bulma, sağlık hizmeti ve sosyal destek kapsamında da yeteri kadar yararlanamama sorunları yaşadıkları bilinmektedir (Karataş ve Buzlu, 2018). Kuir Kıbrıs Derneği'nin 'Kıbrıs'ın

Kuzey Kesiminde LGBTİ+'ların İstihdama Erişimi ve Emek Piyasası Deneyimleri' başlıklı raporunda LGBTK bireylerin iş başvurularının cinsel yönelimleri sebebi ile reddedildiği ve iş başvurularına heteroseksüel bireylere oranla daha az olumlu dönüş aldıkları belirtilmiştir.

Toplum içerisinde 'öteki' sıfatı ile nitelendirilen bu bireylere yönelik fiziksel veya psikolojik şiddet türlerinde birçok homofobik davranış sergilenebilmektedir. Johnson ve Federman'ın (2014) belirttiğine göre LGBTK bireylere yönelik olumsuz tutum ve homofobik davranışlar sonucunda heteroseksüel akranlarına göre daha fazla psikolojik destek aldıkları söylenebilmektedir (akt. Kara, 2019). Inojosa (2007) yaptığı bir çalışmada, geleneksel aile düzenini sekteye uğrattığı düşüncesiyle aileleri tarafından dışlanan LGBTK bireyler, heteroseksüel kişiler tarafından da dışlanma davranışına maruz kalabildiğini belirtmiştir. Homofobi, aileleri ve toplum tarafından LGBTK bir birey olmalarından dolayı istenmeyen ve dışlanan ergen gençler arasında intihara neden olabilen önemli nedenlerden biridir. Homofobinin bir diğer getirisi olarak şiddet ön plana çıkmaktadır. ABD'de 1996 yılında Wyoming Üniversitesinde eşcinsel olduğu için şiddet görerek öldürülen Matthew Shepherd vakası bu duruma örnek olabilmektedir. (akt. Akkuş, 2017). Ayrımcılık ve olumsuz tutumlar çerçevesinde dünya genelinde LGBTK bireylerin cinsel yönelim ve cinsel kimliklerinden dolayı işkence görme ve haklarından mahrum edilme gibi olumsuzluklar yaşadıkları bilinmektedir. Bu olumsuzluklar birçok devlet tarafından ölüm cezasına gidebilecek kanunlarla da desteklenebilmektedir. Uluslararası Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İnterseks Derneği'nin (The International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association) (ILGA) 2015 yılında Devlet Eliyle Homofobi isimli raporunda 75 ülkede eşcinsel ilişkinin yasadışı olarak görüldüğü, 8

Birleşmiş Milletler Üyesi ülkede de LGBTK bireylere ölüm cezasının bulunduğu saptanmıştır (Kara ve Çalık, 2016).

2.6.1 Homofobiyi Açıklayan Kuramlar

Homofobinin oluşmasında birçok davranış, düşünce ve bunların yaşama kalıcı olarak dahil edilmesinde de yine birçok tutumun etkisi olduğu bilinmektedir. İnsan yaşamını ele alan ve açıklamaya çalışan bazı kuramlar homofobi kavramını açıklayabilmektedirler. Bu bölümde homofobi kavramını açıklayan kuramlardan bahsedilecektir.

Bilişsel davranışçı kuram çerçevesinde homofobiye bakıldığında, davranışların çevre tarafından belirlendiği savunulmaktadır. Kurama göre bir davranış gerçekleştiğinde kişinin çevreden aldığı olumlu veya olumsuz tepkiler sonucunda sergilenen davranışın tekrar edilme olasılığının artması veya azalması kalıp davranışları oluşturabilmektedir. Olumlu veya olumsuz tepkiler davranışı pekiştirebilmektedir (akt. Özdel, 2015). Bilişsel davranışçı kuram çerçevesinde homofobik davranışlar ele alındığında, İnanç ve Yerlikaya'nın (2016) vermiş olduğu örnek destekleyici olmaktadır. Örneğin, sınıfta bir öğrencinin homofobik bir şaka yapması sonucunda akranlarından ve sınıfta bulunan öğretmeni tarafından gülümseme ile karşılanması bu öğrencinin homofobik bir dil kullanımını pekiştirme ihtimalini yükseltmiş olacaktır. Aynı zamanda sınıfta bulunan diğer akranları da bu davranış ve konuşma biçiminden etkilenip aynı davranışı pekiştirme eğilimi gösterebileceklerdir. Bu sayede homofobik tutum oluşturan birey, LGBTK bireyle karşılaştığında homofobik tutumunu sergilemede herhangi bir korku ve endişe yaşamayabilecektir. Buna göre davranışı sergileyen öğrenci, okulda pekiştirdiği davranışı, kendini akran ve topluma beğendirme güdüsü ile homofobik davranış ve söylemden kaçınmama ve

homofobik davranmada hak sahibi olduğu düşüncesi ile bağdaştırabilir (akt. Kara, 2019).

Feminist kuram, homofobiyi incelerken iletişim biçiminin önemine vurgu yapmaktadır. Bu yüzden feminist kuramda dilin kullanımı çok önemlidir. Dildeki cinsiyetçilik toplumsal cinsiyete katkı sağlar ve eşitsizliğe yol açar. Feminist kuram çerçevesinde homofobik dil kullanmanın LGBTK bireylere yönelik eşsizliği arttırdığı ve cinsiyetçi bir dil kullanmanın LGBTK bireyleri aşağılayacağı savunulmaktadır. Örneğin Kiesling (1997), Amerika Birleşik Devletleri'nde okul sisteminde yer alan erkek kardeşliği birliğinde yaptığı bir çalışmada konuşmaları gözlemleyerek cinsiyetçiliğin, homofobinin ve erkeklığe ait olarak belirlenen özelliklerin kulübe giriş konuşmalarında ne kadar etkili olduğunu vurgulanmaktadır (akt. Şimşek ve Köker 2006).

Feminist teorinin kişisel olan politiktir ideolojisini savunduğunu da söylemek mümkündür. Bu yüzden feminist kuram, kalıplaşmış toplumsal cinsiyet kodlarına karşı olmakla birlikte LGBTK bireylerin cinsel kimlik veya yönelimleri sebebi ile LGBTK bireylere sorun olabilen yasal, dini, psikolojik ayrımcılık oluşturan faktörleri ortadan kaldırmaya çalıştığı bilinmektedir (Kara, 2019).

İnsancıl kurama göre, diğer bireylere karşı tutum veya düşüncelerimizin insancıl bir bakış açısı ile olması gerektiği savunulmaktadır. Bireyin duygularının, düşüncelerinin, bireysel kimliğinin değerli olduğu vurgusu yapılmaktadır (Işık ve Şenyuva, 2009). Maslow ve Rogers'ın temsilcisi olduğu insancıl kuramın temelini empati, içtenlik ve bireye değer veren tutum gibi kavramlar oluşturmaktadır. Benlik kavramına vurgu yapmakta olan kuram, kişiyi anlamının en iyi yolu olarak bireyin yaşamının bütününe odaklanmayı önemli bulmaktadır (Topses, 2012). Rogers (1951), bir çocuğun kendi değer yargısına göre seçim yapabilmesi için ona sunulan koşulsuz

saygıyı deneyimleyip kendisinin yorumlaması gerektiğini ve bu şekilde öğrenmenin gerçekleşebileceğini savunmaktadır. Bu sayede çocuk, kişilik gelişiminde başkaları tarafından gördüğü ilgi sonucunda kabullenilme hissi yaşamış olup saygı kavramına değer göstermeye başlayabilir. Saygıya değer veren çocuğun kendine de saygısı olacağı düşünülür. Kendine saygısı gelişen çocuğun ise kişisel kontrolünü sağlaması da beklenebilir. Bu sayede Malow ve Rogers'ın vurgulamış olduğu kendini gerçekleştirme kavramı bu noktada amacına ulaşmış olacaktır (Jingna, 2012). Örneğin, eşcinsel bir öğrenci hem akranları hem de öğretmenleri tarafından karşılıksız sevgi ve saygı alamadığında 'normal' veya 'doğal' olarak gösterilmekte olan kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rollerine uymaya başladığı sürece saygı görme ihtimalinin olacağını düşünebilecektir. Bu durum benlik algısının zedelenmesine sebep verebileceği için öğrencinin saygı ve sevgi göremeyeceği korkusuna kapılarak gerçek benliğini ortaya koyamaması da kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecektir (Kara, 2019).

2.7 LGBTK Hareketi

2.7.1 Dünyada LGBTK Hareketi

Tek tanrılı dinlerin ortaya çıkıp yayılması ile birlikte eşcinsellere yönelik olumsuz bakış açılarının da arttığı bilinmektedir (Danyeli Güzel, 2017). Yunan ve Roma kültüründe eşcinsel ilişkiyi yasaklayan kanun veya cezaların olmaması ve tek tanrılı dinler sonrasında bu tutumun değişmiş olması buna kanıt olarak gösterilebilir. Tek tanrılı dinlerin, değişmez ve sorgulanmaz söylemleri ile farklı kültürleri ve farklı toplumları etkisine alarak eşcinselliğin kötü ve yasaklanması gereken bir olay olduğu düşüncesini yayması, toplumun eşcinsel insanlara olan tutumlarını değiştirmiş olabilir. Eşcinselliğin tarihi yönünden Antik Yunan önemli bir yer tutabilmektedir. Ataerkil bir toplum yapısına sahip olmasına kıyasla ilişkide cinsiyet değil, ilişkide üstlenilen rol ve ilişki dinamiğine verilen önem eşcinsel ilişkilere karşı bir tutum gelişmesine engel

olmuştur. Tarih öncesi toplumlar ile günümüz toplumları karşılaştırıldığında tarih öncesi toplumların cinsiyetler arasındaki eşitliği daha iyi sağlayabildiğini söylenebilir. Bu eşitliğin bozumu olarak tarımın keşfi ile birlikte erkekle kadın arasındaki rol ayrımının belirginleşerek ataerkil toplum yapısına zemin hazırlanması neden olarak gösterilebilir (Baird, 2004). Tek tanrılı bir inancı benimseyen Osmanlı Devleti'ne bakıldığında özellikle edebi eserlerde eşcinselliğin izlerine rastlanabilir. Osmanlı Devleti'nde hoşgörülü bir anlayışın ve çok kültürlülüğün olması sebebi ile eşcinselliğin kabul gördüğü bilinirken Tanzimat Dönemi ile birlikte toplumsal yapı ve kültür tarafından istenmemeye başladığı söylenebilir (Erdoğan ve Köten, 2014). Fakat LGBTK olarak tanımlanan cinsel yönelim ve cinsel kimliklerin ne zamandan beri görünür olduğunu söylemek pek de mümkün olmamaktadır. Özcü yaklaşım görüşlerince, insanlık tarihinde kendi cinsine yönelmelerin olduğu, fakat eşcinsel arzu ve kimliklerin gizli tutulması nedeniyle akademik olarak belgelenemediği savunulmaktadır. Yapısal olarak yaklaşımlara bakıldığında ise eşcinsellikten bahsedilebilmesi için eşcinselliğe yönelik bir anlayışın gelişmiş olması gerekmektedir. Bu bilgiler eşcinsellik ile ilgili tartışmaları şekillendirdiği söylenebilir (Stevens, 2011).

Foucault'a (1988) göre, cinsellik konusunun eğitim, adalet veya tıp gibi toplumsal kontrol merkezleri tarafından denetim altına alınmak istenmesinin sebebi sadece ahlaki kaygılar değildir. Bunun dışında faydacı kaygıların da olduğu belirtilmektedir. Bu faydacı tutumun en başında nüfus oranını artırma veya azaltma yönünde uygulanmak istenen politikalar gelmektedir. Bu yüzden devlet bireylerin cinselliğine müdahil olacak düzenlemeler yapmıştır. Bunun ilk örneklerini eşcinsel ilişkileri yasaklayarak kanun haline getiren ve kanuna uymayan kişi veya kişileri idam ile cezalandıran 1533 yılında İngiltere'de çıkarılan yasada incelemek mümkün olmaktadır (Kabacaoğlu, 2015). 1896 yılında Der Eigene (Biricik) isimli ilk eşcinsel

derginin Almanya’da yayımlandığı bilinmektedir. Ancak Nazilerin iktidara gelmesi ile 1933 yılından itibaren eşcinsel mücadeleyi kademeli olarak yok etmişlerdir. Toplama kamplarına gönderilen eşcinsel bireylerin kollarına pembe üçgen simgesi takarak damgalandıkları da bilinmektedir. 1970 yılından sonra ise bu işaret LGBTK mücadelesinin simgelerinden biri haline gelmiştir (Altunpolat, 2017). Mihail İvanoviç Kalinin (Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı), 1934’te imzalamış olduğu erkek erkeğe gerçekleşen cinsel ilişkiyi yasaklayan ve bunun sonucunda cezalandıran kanun da bu duruma örnek olarak verilebilir (akt. Danyeli Güzel, 2017).

Baird’in (2001) aktarımına bakıldığında Rönesans’tan itibaren Avrupa’da eşcinsel ilişkilere yönelik uygulanan cezaların sistematik olarak azaldığı vurgusu yapılmaktadır. Bu azalma ile ters orantılı olarak eşcinsellere yönelik baskının ve eşcinselleri kontrol altına alma uygulamalarının da arttığı görülmektedir. Baskı ve kontrol uygulamalarının 19. ve 20. yy. da psikoloji biliminin gelişmesi ile birlikte farklı bir boyuta ulaşmaya başladığı görülmektedir. Bir hastalık olarak değerlendirilen eşcinselliği tedavi etmek için işkenceye varan yöntemleri kullanmaktan çekinilmediği de bilinmektedir. 1952 yılında basılan ‘Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı’ (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) (DSM), eşcinselliğin zihinsel bir sağlık sorunu olduğunu ve bunun terapi yolu ile çözülebileceğini bildirmektedir. Bunun aksine günümüzde eşcinsellik DSM’de bir hastalık olarak görülmediği ve bunun tedavi edilmeye çalışılması sonucunda ise eşcinsel bireyin zarar görme olasılığının olduğu açıklanmaktadır (akt. Kabacaoğlu, 2015).

Kişilerin cinsel yönelimlerini tanımlayabilmek adına birden çok sıfat kullanıldığı görülmektedir. Bu duruma örnek olarak modern gey hareketinin öncüsü olan Karl Heinrich Ulrichs’in 1860 yılında en eski ve en önemli görülen sınıflamayı

yaptığı bilinmektedir. Sadece erkekler üzerine kurulu olan olgu, üç temel kavram üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır. Bu kavramların ismi Dionings, Urnigs ve Uranodionings olarak bilinmektedir. Ulrichs, her ne kadar homoseksüel ve heteroseksüel kavramlarını kullanmayı tercih etmese de Alman-Macar yazar olan Benkert'in, 1868 yılında bu kavramları kullanmaya başladığı görülmektedir. Cinsel yönelim üzerine kavram üreten Ulrich, 1867 yılında, gey olduğunu dile getiren ilk kişidir. Bunu ifade etmekteki amacı ise gey haklarını korumak olduğu yönündedir (Arık, 2014). Bu sayede birçok alanda eşcinsellik konuşulabilir bir hal almaya başlamıştır. Örneğin 1869 yılında Macar bir gazeteci olan Kertbeny Prusya, eşcinsellikle ilgili bir tez kaleme alıp, tezinde eşcinselliğin doğuştan geldiğini ve tedavi edilebilir bir durum olmadığını ortaya koymuştur. Prusya'nın yazmış olduğu bu tezdin sonra bir farkındalık yaratılmış olup, olaydan yaklaşık yüz yıl sonra yani 60'lı yıllarda batıda eşcinsel hareketler başlamıştır. Bu yıldan sonra devamı gelen hareketlilik sonucunda dünyanın birçok bölgesinde 1970'lerde teorik olarak eşcinsel politikanın çalışılmaya başlandığı görülmektedir (akt. Danyeli Güzel, 2017).

Amerika Birleşik Devletleri'nde Haziran 1969 yılında meydana gelen Stonewall ayaklanması LGBTQ hakları ile ilgili verilen mücadelede öncü olarak kabul edilmektedir. Uluslararası alanda 'gurur günü' olarak anılan 28 Haziran 1969 tarihinden sonra ABD'de başlayan bu mücadele diğer ülkelere de yayılarak geniş bir alana nüfuz etmiştir (Terto ve Souza, 2015).

Türkiye'de ise 1985 yılından itibaren, Radikal Demokratik Yeşil Parti Girişimi ile birlikte feministlerin, çevrecilerin ve eşcinsellerin bu girişim içinde yer alması ile LGBTQ hareketinden bahsedilmeye başlandığı görülmektedir. Örneğin, 1987'de o dönemin en büyük eylemi olarak tanımlanan, 37 gey, travesti ve transseksüel bireyin başlatmış olduğu açlık grevi LGBTQ bireylerinin Türkiye de yapmış olduğu ilk eylem

olarak bilinmektedir (Kurbanoglu, 2011). Bu örgütlenme çabasından sonra politik, bağımsız ve toplumsal özne olarak 1990 yıllarında Lambdaİstanbul ve Kaos GL'nin faaliyet göstermeye başlaması ile birlikte ortaya çıkmaya başladığı söylenebilir. Türkiye'nin ilk LGBTK dergisi olan Kaos GL 1994'ten bu yana LGBTK politikası ve hareketi gündeminin belirlenmesinde önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. 8 Mart 1996 yılında dergi çalışanlarının Dünya Kadınlar Günü kapsamında sokağa çıkmasıyla LGBTK topluluklarının da salan eylemlerinde görünür olması bakımından önemli olarak görülmektedir. 2000'li yıllarda sokağa çıkma ve görünür olma konusunda artış yaşayan LGBTK örgütlerinin, savaş karşıtı eylemler gibi birçok eylem içerisinde de yer aldığı saptanmıştır. Homofobi karşıtı buluşmalara temel olan "Gey ve Lezbiyenlerin Sorunları ve Toplumsal Barış İçin Çözüm Arayışları Sempozyumu"nu 2003 yılının Mayıs ayında Kaos GL Ankara'nın düzenlediği bilinmektedir. Aynı yılın Haziran ayında Lambdaİstanbul öncülüğünde ilk 'Onur Yürüyüşü' gerçekleşmiştir. 2006 yılında itibaren de yine Kaos GL öncülüğünde "Homofobi ve Transfobi Karşıtı Buluşma" gerçekleştirilmeye başlandığı görülmektedir. Dernek olma özelliği kazanan Kaos GL ve Lambdaİstanbul Türkiye'nin birçok noktasına yayılarak aile destek grupları, üniversite öğrenci grupları, bağımsız inisiyatifler olarak dağılım göstermiştir. Ankara'da 2006 yılında transseksüel bireylerin ilk öz örgütlenmesi olarak görülen Pembe Hayat'ın kuruluşunu bu yayılmanın bir parçası olarak görmek mümkündür. Bu olaylara bakıldığında LGBTK bireylerin dünyanın birçok noktasında görünür olmaya başladıkları aşikârdır (Altunpolat, 2017).

Eşcinsellere yönelik olumsuz tutum ve yaklaşımların değişime uğraması Amerika Psikoloji Derneği'nin (American Psychology Association) (APA), 1973'te eşcinselliği ve biseksüelliği zihinsel bir hastalık olmaktan çıkarmasıyla tarihsel açıdan önemli bir gelişme olduğunu söylemeyi mümkün kılabilmiştir (Okutan,

2010). Bu olumlu gelişme üzerine 1979 yılında transseksüel bireyler üzerinde çalışmaları olan bilim insanları Harry Benjamin Uluslararası Cinsel Kimlik Uyumsuzluğu Derneği' kurarak 'Bakım Standartları' isimli yazıyı yayınlamışlardır. Bu yazıda cinsiyet geçişi için psikoterapi, gerçek yaşam deneyimi ve ameliyattan oluşan adımların önerildiği bilinmektedir. Bu durum sayesinde bilimde ve sağlık alanında heteroseksüel bireyler dışında kalan kişilere yönelik az da olsa önyargıların kırılmaya başlandığı ve topluma uyum sağlayabilmeleri için psikolojik olarak da desteklendikleri saptanmaktadır (Danyeli Güzel, 2017).

Tarihsel süreç ve olaylara bakıldığında LGBTK bireylere yönelik hem olumlu hem de olumsuz bazı durumlar ile karşılaşılabilirdiği görülmektedir. Fakat tarih dediğimiz sürece dinamik bir yapıdır ve bu yüzden eğer olumlu bir durumun meydana gelmesi için incelenen konunun derinlemesine ele alınması gerekmektedir. Bu noktada kuramlar, toplumu etkileyen konuları incelerken neden sonuç ilişkisi ile birlikte durumu anlamaya ve açıklamaya olanak sağlayarak çözüme ulaşmak için tercih edilen bir yol olmaktadır (Danyeli Güzel, 2017).

2.7.2 Kıbrıs'ta LGBTK Hareketi

Kıbrıs, Akdeniz'in 3.büyük adası olarak Doğu Akdeniz'de yer almaktadır. 1571 yılından 1878 yılına kadar Osmanlı İmparatorluğu'na bağlı olan Kıbrıs, 1878-1960 yılları arasında İngiltere'nin sömürge yönetimi altında kalmıştır. Bu yüzden birçok kültürün etkileşimini görmek mümkündür. Kıbrıs'ın muhafazakâr bir yapısı olduğunu belirten Tryfonidou (2018), toplumun norm olarak kabul ettikleri davranış ve düşüncelerin dışına çıkan bireylere yönelik dışlama davranışı gerçekleştirebilmektedirler. 1974 yılında Ada fiilen ikiye bölünmüştür. Bu politik değişim sonrası cinsellik ve toplumsal cinsiyet meselelerinin apolitik olmasa bile politik olarak önemsizleştirildiği görülmektedir. Kuzey Kıbrıs ile ilgili literatürde

yeteri düzeyde verinin olmaması dolayısıyla LGBTK hareketinin tarihsel sürecine net bir biçimde ulaşılamamaktadır. Alan yazında Kuzey Kıbrıs özelinde yapılmış çalışmalar az olduğu için Kıbrıs genel olarak ele alınmıştır. Kıbrıs'ın güneyinde kurulan Güney Kıbrıs Rum Yönetimi erkekler arasındaki eşcinselliği cinsel eylemleri fiilen suç sayıp, yasa dışı ilan etmiştir. Kıbrıs'ın kuzeyinde kurulan Türk devletinde de aynı ceza kanunu değişikliğe uğramadan kabul edilmiştir. Güneyde bu yasal düzenlemenin 1990 yılının sonuna kadar devam ettiği bilinmektedir. Avrupa Birliği'ne (AB) kabulün ardından ada genelinde LGBTK oluşumunun daha kolay bir hal aldığı görülmektedir (Kamenou vd., 2020).

Toplumsal düzen ve siyasi iktidarın koruma aracı olarak toplumsal cinsiyet ve cinsiyet yönetimi önemli olabilmektedir. Özellikle Kıbrıs gibi postkolonyal (sömürge altında kalan) ve etnik olarak bölünmüş yerlerde cinsiyet ve cinsellik gibi konular daha fazla endişe ve korku verici olmakla birlikte gözetim altında olması gereken konular olarak da kategorize edilebilmektedir. Bunun sebebi 'saf' ulusal kimliğin kendi içerisinde örgütlenip, ataerkil bir sistem içerisinde toplumsal yapıyı muhafaza etme gayesi ile toplumsal cinsiyet çerçevesinde etnik düzene uymayan bireylere 'öteki' olarak etiketleyip yapıyı bozacak herhangi bir durumda önlem alabilme amacı gütmeleridir. Örneğin Kumari (2018), Kıbrıs'ın AB üyeliğinden sonra Kıbrıslı Rumların, Kıbrıslı Türkleri Avrupalı olmayan ve geri kalmış olarak görerek öteki sıfatına ittiklerini savunmaktadır. Ayrıca AB üyeliğinden sonra toplumsal cinsiyet ve cinselliğe ilişkin alternatif söylemlerin dile getirilmesi daha hoşgörülü bir hal olsa da Kıbrıslı Türk olarak tanımlanan ve heteroseksüel olmayan bireylere yönelik 'etnik' ve 'öteki' ayrımcılığının varlığından bahsetmiştir (Kamenou, 2019).

Kıbrıs'ta cinsel bir azınlık olarak görülen LGBTK bireylerin her alanda ayrımcılığa maruz kaldıkları bilinmektedir. Cinsel yönelimlerini topluma

açıklayamayan LGBTK bireyler, dışlanma sonucu şiddet veya taciz gibi olumsuz bir davranış ile karşılaştıklarında bunun cinsel yönelimlerinden dolayı meydana geldiğini açıklayamadıkları için vakaların kanun önündeki savunmalarının eksik kaldığı bildirilmektedir. LGBTK bireyler hakkında konuşmamak toplum tarafından bir tabu haline getirilip olumsuz tutumların oluşmasında etkili olabilmektedir. Eğitim eksikliği ve LGBTK bireylere yönelik oluşturulan olumsuz tabular bu bireylerin toplum içerisinde görünmez olmalarına yol açmaktadır (Tryfonidou, 2018).

LGBTK bireyler, maruz kaldıkları ayrımcılığın yanı sıra cinsel yönelimlerini ifade ederken tanık oldukları dışlanma ve hoşgörüsüzlüğün devam etmemesi adına bir araya gelmelerine hız kazandırmışlardır. Bu hareketlenme sonucu ‘LGBT Kıbrıs’ı Kabul Et’ hareketi ortaya çıkmıştır. İfade özgürlüğü, eşitlik ve cinsel haklar gibi meseleler üzerine duran grup kendini göstermeye başlamıştır. ‘LGBT Kıbrıs’ı Kabul Et’ sayesinde Atina Onur Festivali’ne katılım, ilk kez LGBTK bireylerin meselelerine odaklanan bir konferans, sinemada LGBTK konulu tartışmalar, Lefkoşa Belediye Başkanları tarafından açılan LGBTK konulu fotoğraf sergileri ve Baf’ta gerçekleşen cinsellik, cinsel haklar, hemcins birliktelikler gibi konularda yapılan kamusal tartışmalar topluma açık bir şekilde gerçekleştirilmiştir (Kapsou, Christofi, Epaminonda, 2011). Günümüzde Kıbrıs’ın Güneyinde yer alan ‘Accept’ LGBTK hareketi ve mücadelesini devam ettirmektedir.

Kuir Kıbrıs Derneği internet sitesinden elde edilen bilgilere göre, dil, din, ırk, etnik köken, cinsel yönelim gibi durumlardan dolayı ayrımcılığa karşı olan ve feminist bir bakış açısı ile ‘Queer Cyprus’ Türkçe adıyla ‘Kuir Kıbrıs’ Derneği 2007 yılında ilk ismi olan ‘Homofobiye Karşı Girişim’ (HOKI) kurulmuştur. Dernek, 2008 yılında İngiliz sömürge döneminden bu yana revize edilmeyen cinsel yönelim ile ilgili maddenin değiştirilmesi konusunda öneri sunarak eşitlik aramışlardır. 2010 yılında ise

HOKI, Uluslararası Lezbiyen ve Gey Derneği (ILGA) iş birliğinde “Dayanışma ve Ağ Oluşturma Konferansı Kıbrıs 2010” adlı bir konferans düzenledi. Konferansta eşcinselliğin suç olarak görülmesinin ‘insan hakları ihlali ‘olduğu değerlendirilerek farkındalık yaratılmaya çalışılmıştır. 2011 yılında ise HOKI, Kuzey Kıbrıs’ta (Lefkoşa) ‘Farklı Aileler, Aynı Aşk’ aile sergisini düzenledi. Açılışa, devlete ve özel sektöre ait medya kuruluşları davet edilerek sergi medyada tanıtılmış, LGBTK hakkında toplum bilgilendirilmeye çalışılmıştır. 2012 yılında Kuir Kıbrıs adını alan dernek bu noktada birden fazla proje ve araştırma da yürütmektedir. Örneğin, Kuzey Kıbrıs’ta homofobi ve olumsuz tutumları inceleyen Kuir Kıbrıs Derneği’nin 2017’de tekrarlanan Tutum Anketi sonuçlarına göre, yaygın düzeyde homofobi ve transfobi rapor edilmiştir. Ayrıca LGBTK bireylere yönelik temas düzeyinin düşük düzeyde olduğu da bulgulanmıştır. Aynı raporda yer alan sonuçlara bakıldığında ise erkeklerin kadınlara oranla daha olumsuz tutumlara sahip olduklarını, eğitim düzeyi arttıkça olumsuz tutumların azaltığı ve katılımcıların %60’ının hiçbir LGBTK birey ile tanışıklığının olmadığı tespit edilmiş. Raporda bildirildiğine göre, Kuzey Kıbrıs’ta bulunan lezbiyenlere ve geylere yönelik olumsuz tutumlarda hiçbir fark olmadığı, transfobi düzeyinde ise bir artış olduğu yapılan karşılaştırmalar sonucunda aktarılmaktadır. Kuir Kıbrıs Derneği, Kıbrıs’ta LGBTK bireyler için eşit haklar sağlanması, cinsiyet, cinsiyet ifadesi, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı ayrımcılığın ortadan kalkması için çalışmalarına devam etmektedir.

Her ne kadar bilinçlendirme için adımlar atılsa da Ada’da homofobinin olmadığını söylemek mümkün olmayabilir. Öyle ki, Kuzey Kıbrıs’ta faaliyet gösteren Haber Kıbrıs’ın 29.10.2021 tarihli haberinde, Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (European Institute for Gender Equality, EIGE) anketinde yer alan verilere göre 2019 yılından önceki yıllar içerisinde Ada’da eşcinsel kadınların %22’sinin tacize uğradığı

bilgisi yer almaktadır. EIGE'ye göre eşcinsel kadınlara yönelik en büyük şiddet unsuru olarak taciz ön plana çıkmaktadır. Son 5 yıl içerisinde lezbiyenlerin %56'sı herhangi bir sebepten dolayı yüz yüze tacize maruz kalırken, %11'i ise siber tacize maruz kalmıştır. Fakat toplumun göstermiş olduğu homofobi sebebi ile mağdurlar, uğradıkları fiziksel ve cinsel saldırıları yetkili kuruluşlara bildirmediklerini açıklamışlardır. Bu araştırma göstermiştir ki, kadınlar hem tacize uğramaktan hem de bunu şikâyet edememekten dolayı ikincil mağduriyete uğramaktadırlar. Durum ne olursa olsun kadınların bir şekilde mağdur durumunda olmaktadır.

Yenidüzen Gazetesi'nin 5 Kasım 2021 tarihli haberinde ise, 192 katılımcı ile yapılan arasında 'Kuzey Kıbrıs'ta LGBTİ+'ların Mevcut Sosyal Hizmetlere Erişiminin Haritalandırma Çalışmasına göre LGBTK bireylerin yaşamış oldukları haksızlık, şiddet ve dışlanma sonucu insan ticareti mağduru olmaya itildikleri bilgisi yer almaktadır. Araştırma sonuçlarını aktaran Kuir Kıbrıs Derneği, LGBTK bireylerin dünyanın neredeyse her bölgesinde insan ticaretinin görünmez mağdurları olduklarını dile getirmiş özellikle trans bireylerin aile içi şiddet görmeleri, eğitim hayatına katılamamaları, iş bulamamaları gibi durumlar sonucunda insan ticareti mağduru olmaya itildikleri açıklanmıştır. Hem gündelik yaşamda hem de devlet tarafından ayrımcılık ve dışlanmaya maruz kalan trans bireylerin engelli maaşı olarak hayatlarını sürdürmeye çalıştıkları kaydedilmiştir. Şu an elde edilen verilere göre LGBTK bireylerin %92,8'inin yoksulluk sınırları altında yaşamak zorunda olduğunu belirten Kuir Kıbrıs bunun büyük bir adaletsizlik oluşturduğunu da vurgulamaktadır. Dernek, LGBTK bireylerin, yapılan ayrımcılık veya mağduriyeti Devlet kurumlarına bildirmekten korktuklarını da açıklamaktadır. Bunun sebebi olarak yapılan şikâyetin olumsuz karşılanması, geri dönüş alınamaması ve cinsel kimliklerinin malzeme edilebilme olasılığından korkma olarak nitelendirilmektedir. Kurumlara başvuru

sonrası ayrımcılığı devamlı yaşama ve basında yer alma korkusu da devlet kurumlarına başvuruyu zorlaştırmaktadır.

Yine Yeni Düzen Gazetesi'nin 28 Kasım 2021 tarihli haberinde yer alan, Williams Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Yasası ve Kamu Politikası Enstitüsü tarafından Kasım 2021'de yayımlanan araştırma LGBTQ bireylerin toplum tarafından kabul edilebilirliği ölçülmüştür. Sonuca bakıldığında 175 ülke arasında Kuzey Kıbrıs 5.59'luk bir oran ile 46.sırada yer alarak Türkiye'nin üzerinde bir sıralamada yer almıştır. Türkiye 3.94 oranıyla 90.sırada yer almıştır. Araştırma sonucuna göre Güney Kıbrıs 5.16 oranı ile 58.sırada yer almıştır. Araştırmada İzlanda, Norveç, Hollanda, Kanada ve İsveç gibi ülkeler ise 9 üstü oranlar ile LGBTQ bireyleri en çok benimseyen ülkeler arasında yer almaktadır. LGBTQ bireylerin kabul edilebilirliğinin düşük olduğu ülkeler ise Azerbaycan, Tacikistan, Zimbabve ve Somali gibi ülkelerdir.

Bölüm 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve süreci ile verilerin analizlerine yer verilmektedir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Kuzey Kıbrıs'taki bireylerin (18-55 yaş arası) LGBTK bireylere yönelik tutumları ölçebilmek için karma yöntem modeline uygun olarak tasarlanmıştır. Karma yöntem modelinde, araştırma içerisinde nitel ve nicel yöntemlerin birleştirilmesi mümkün olabilmektedir. Karma model ile araştırma yürüten kişi farklı yöntemler kullanarak durumları bir çerçeveye içerisine yerleştirebilir ve analiz edebilir. Ayrıca bu araştırmada eş zamanlı üçgenleme modelinin kullanılmaktadır. Eş zamanlı üçgenleme modelinde nitel ve nicel veriler aynı anda toplanmıştır. Fakat toplanılan veriler birlikte analiz edilmemiştir. Verilerin yorumlama kısmında karşılaştırılma yapılmaya çalışılacaktır. Veriler yorumlanırken nitel ve nicel verilerin birbirine ne derece yakın olduğu saptanmaya çalışılmaktadır (Baki ve Gökçek, 2012).

Araştırmanın nicel boyutunda tarama yöntemi kullanılarak Kuzey Kıbrıs'ta LGBTK bireylere yönelik tutumu ölçebilmek için anket uygulanmıştır. Tarama çalışmaları, durum hakkında elde edilen bilgilerin değerlendirilmesini içermektedir. Tarama çalışmalarının amacı ise, araştırma dahilindeki olayı değiştirme ya da etkileme girişimi içerisinde olmadan, olayın koşullarını olduğu gibi sunmaya çalışmaktır (Usluel, Avcı, Kurtoğlu ve Uslu, 2013). Araştırmanın nitel boyutunda ise durum çalışması deseni kullanılarak, heteroseksüel bireylerin tutumlarının, LGBTK bireylere

yansımaları ile ilgili bilgi alınmıştır. Durum çalışması, araştırılan konunun bulunulan sosyal çevre içerisinde incelendiği, olay ve içinde bulunulan durum arasında sınırların net bir şekilde belirgin olmadığı çalışmalarda kullanılabilir. Ayrıca birçok veri kaynağının olduğu durumlarda da kullanılan bir yöntemdir (Akdağ, 2009).

3.2 Evren, Örneklem ve Çalışma Grubu

Bu araştırma, 2021 yılında Kuzey Kıbrıs'ta yürütülmüştür. Araştırmanın nicel modelinde, Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan LGBTK bireyler ve toplumda yer alan bireyler araştırma evreni içinde yer almaktadır. Araştırmada örneklem, Kuzey Kıbrıs'a bağlı Gazimağusa, Lefkoşa, Girne, İskele, Güzelyurt ve Lefke ilçelerinde ikamet eden 18-55 yaş aralığındaki 100 kişi araştırmaya dahil edilmiştir. Katılımcıların, Kuzey Kıbrıs'ta yer alan farklı ilçe ve köyden seçilmesinin sebebi ise kültürel çeşitliliğin daha iyi yansıtılacağı düşüncesi ile evreni temsil etme oranının daha fazla olmasıdır. Ayrıca heteroseksüel bireylere uygulanan ölçeğin anlaşılır olup olmadığını ölçmek amacı ile 14-18 Mayıs 2021 tarihlerinde 12 heteroseksüel bireye pilot çalışma uygulaması yapılmıştır. Formda yer alan "din adamı" ifadesi yerine "din insanı" ifadesi kullanılarak revize edilmiştir. Örneklem oluşturulurken, Şah'ın (2012) yürütmüş olduğu çalışma ile araştırma konusu ve ölçeği benzerlik gösterdiğinden dolayı evren büyüklüğüne göre örneklem seçme yöntemi dikkate alınmıştır. KKTC İstatistik Kurumu sayfasında bulunan son nüfus sayımına (2011) ve bölge ve dünyada yaşanan Covid-19 salgını göz önünde bulundurularak evren büyük oranda tespit edilmiş ve örneklem büyüklüğü oluşturulmuştur. Şah'ın (2012) araştırmasında bulunan evrene göre gerekli olan örneklem büyüklüğü 362 kişidir. Yapılan araştırmanın örneklem büyüklüğünün Şah'tan (2012) daha az olmasının sebebi bulunulan bölge nüfusunun daha az olması ve Covid-19 sebebi ile alınan önlemlerdir. Katılımcılara gönüllülük esası ile kümeleme örnekleme yöntemi kullanılarak seçkisiz atama yöntemi ile

ulaşmıştır. Gönüllü katılımcılara çevrimiçi olarak araştırma ölçeği ulaştırılmıştır. Kümeleme kavramı, katılımcıların farklı yerleşim yerlerinde olmaları nedeniyle kullanılmaktadır. Bu yöntem genellikle nicel araştırmalarda daha fazla tercih edilmektedir. Evrenin geniş bir coğrafi alana yayılması ve tek başına seçkisiz atama yönteminin yeterli olmayacağı durumlarda kümeleme yöntemi kullanılmaktadır. Genellikle en az bir benzer özellik taşıyan grup küme olarak adlandırılır. Küme örnekleme yöntemi, büyük bir evreni daha küçük ve çalışması daha kolay hale getirmede yardımcı olmaktadır. Seçkisiz atama yöntemi ise örneklem birimlerine eşit seçilme ihtimalinin verilmesi anlamına gelmektedir. Yani tüm kişilerin seçilme olasılığının aynı olması durumudur (Baltacı, 2018).

Araştırmanın nitel modeli ise 12 LGBTQ birey ile kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, 3 lezbiyen, 3 gey, 3 biseksüel 3 transseksüel bireyden oluşmaktadır. Kartopu örnekleme yönteminde, araştırmanın konusu ile ilgili olan kişi seçilir ve seçilen kişi yardımıyla diğer kişilere ulaşım sağlanır. Ulaşım süresi ise durum nedeniyle zorunlu tekrarlılık gösterir. Genellikle nitel araştırmalarda kullanılan ve olasılıksız örnekleme olan kartopu yöntemi, çoğunlukla damgalanma ve ötekileştirilmeden mağdur durumda olan bireylere ulaşmak için tercih edilmektedir (Yağar ve Dökme, 2018).

Araştırmanın nicel bölümünde gönüllü olarak katılan kişilerin demografik bilgileri 'Tablo 1'de, nitel bölümünde gönüllü olarak katılan kişilerin demografik bilgileri ise 'Tablo 2' yer almaktadır.

Tablo 1: Nicel veri demografik değişkenlerinin frekans dağılımı

Değişkenler	Kategoriler	Frekans (f)	Yüzdelerik (%)
Cinsiyet	Kadın	63	61,8
	Erkek	39	38,2
Yaş	18 – 24 arası	47	46,1

	25 – 31 arası	26	25,5
	32 ve üzeri	29	28,4
Eğitim Düzeyi	Lise ve altı	23	22,5
	Üniversite	61	59,8
	Yüksek lisans ve/veya doktora ve üstü	18	17,6
Uyruk	T.C	29	28,4
	KKTC	57	55,9
	KKTC + Diğer ülke vatandaşlığı	13	12,7
	Diğer	3	2,9
Yaşanan Yer	Gazimağusa	55	53,9
	Lefkoşa	17	16,7
	Girne	12	11,8
	İskele	9	8,8
	Güzelyurt	5	4,8
	Lefke	4	3,9
Çalışma Durumu	Evet	66	64,7
	Hayır	36	35,3
Cinsel Yönelim	Heteroseksüel	102	100,0
Dinin inancınız var mı?	Evet	44	43,1
	Hayır	58	56,9
Tanıdığınız bir LGBT birey var mı?	Evet	77	75,5
	Hayır	25	24,5
LGBT birey ile tanışıklık derecesi	Az	20	19,6
	Orta	32	31,4
	Çok	25	24,5
	LGBT birey tanımayanlar	25	24,5
Toplam		102	100

Katılımcıların cinsiyet dağılımları incelendiğinde, %61,8'inin kadın, %38,2'sinin erkek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların yaş dağılımları incelendiğinde, %46,1'inin 18 – 24 arası, %25,5'inin 25 – 31 arası, %28,4'ünün 32 ve üzeri olduğu görülmektedir.

Katılımcıların eğitim düzeyi dağılımları incelendiğinde, %22,5'inin lise ve altı, %59,8'inin üniversite, %17,6'sının yüksek lisans ve/veya doktora ve üstü olduğu görülmektedir.

Katılımcıların uyrukları incelendiğinde, %28,4'ünün T.C, %55,9'unun KKTC, %12,7'sinin KKTC + diğer ülke vatandaşlığı, %2,9'unun diğer olduğu görülmektedir.

Katılımcıların yaşadıkları yerler incelendiğinde, %53,9'unun Gazimağusa, %16,7'sinin Lefkoşa, %11,8'inin Girne, %8,8'inin İskele, %4,8'inin Güzelyurt ve %3,9'unun Lefke olduğu görülmektedir.

Katılımcıların çalışma durumları incelendiğinde, %64,7'sinin çalıştığı, %35,3'ünün çalışmadığı görülmektedir.

Katılımcıların %100'ünün cinsel yöneliminin Heteroseksüel olduğu görülmektedir.

Katılımcıların dini inançlarının olma durumları incelendiğinde, %43,1'inin dini inancının olduğu, %56,9'unun olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların LGBTK birey tanıma durumları incelendiğinde, %75,5'inin tanıdığı, %24,5'inin tanımadığı görülmektedir.

Katılımcıların LGBTK birey tanışıklık dereceleri incelendiğinde, %19,6'sının az, %31,4'ünün orta, %24,52inin çok olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Nitel veri demografik değişkenlerin frekans dağılımı

Değişkenler	Kategoriler	Frekans (f)	Yüzdeler (%)
Cinsiyet Kimlik	Kadın	4	33,3
	Erkek	5	41,7
	Transseksüel	3	25,0
Cinsel Yönelim	Lezbiyen	3	25,0
	Gey	3	25,0
	Biseksüel	3	25,0
Uyruk	T.C	2	25,0
	KKTC	9	75,0
Yaşanan Yer	Gazimağusa	7	58,3
	Girne	3	25,0
	Lefkoşa	2	16,7
Toplam		12	100

Katılımcıların cinsiyet dağılımları incelendiğinde, %33,3'ünün kadın, %66,7'sinin erkek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların cinsel yönelim dağılımları incelendiğinde %25,0'ının lezbiyen, %25,0'ının gey, %25,0'ının biseksüel ve %25,0'ının ise transseksüel olduğu görülmektedir.

Katılımcıların yaşadıkları yerler incelendiğinde, %58,3'ünün Gazimağusa, %25,0'ının Girne ve %16,7'sinin Lefkoşa olduğu görülmektedir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada iki farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Veri toplamak için ise üç yöntem başvurulmuştur. İlk bölümde demografik değişkenleri tespit etmek amacıyla demografik bilgi anketi kullanılmıştır. İkinci bölümde, Hudson ve Ricketts'in 1980 yılında geliştirmiş oldukları ve Sakallı ve Uğurlu'nun 2001 yılında çevirip uyarladıkları Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği (HRHÖ) yer almaktadır. Üçüncü bölümde yarı yapılandırılmış görüşme yer almaktadır. Nitel ve nicel boyutta olan veri toplama araçları aşağıda açıklanmıştır.

3.3.1 Demografik Bilgi Formu

Çalışmada, araştırmacı tarafından kullanılmak amacıyla 'demografik bilgi formu' oluşturulmuştur. Formda, veri bulguları için etkisi olacağı düşünülen cinsiyet, yaş, eğitim durumu, uyruk, yaşanılan bölge, çalışma durumu, cinsel yönelim, cinsel kimlik ve dini inanç gibi değişken bilgiler edinme amaçlı 12 soru yer almaktadır. Soruların yaş, cinsiyet ve ikamet edilen bölge ile alakalı olan 9 tanesinin doldurulması zorunlu, geriye kalan 3 tanesinin (kaç yıldır Kuzey Kıbrıs'ta yaşadığı, hangi dini inanişe sahip olduğu ile ilgili soruların) doldurulması ise zorunlu bırakılmamıştır. Cinsiyet değişkeni için kadın, erkek, belirtmek istemiyorum ve diğer seçenekleri kullanılırken, yaş değişkeni için, 18-24, 25-31, 32-38, 39-44, 45-55 aralıkları

belirlenmiştir. Eğitim durumu için ilkokul, ortaokul, lise, üniversite, yüksek lisans ve/veya doktora ve üstü seçenekleri yer almaktadır. Uyruk için TC, KKTC, KKTC + Diğer ülke vatandaşlığı, yaşanılan bölge için, Gazimağusa, Lefkoşa, Girne, İskele, Güzelyurt ve Lefke seçeneği oluşturulmuştur. Çalışma durumu için, evet, hayır seçeneği yer alırken cinsel yönelim için, heteroseksüel, eşcinsel, biseksüel, heteroflexible, bicurious, panseksüel ve diğer bölümleri yer almaktadır. Cinsel kimlik için, trans, natrans, interseks, non-binary, genderqueer, genderbender ve diğer seçeneği bulunmaktadır. Dini inanış için, evet ve hayır seçenekleri oluşturulmuştur.

3.3.2 Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği (HRHÖ)

Araştırmada, Kuzey Kıbrıs'ta 18-55 yaş arasındaki bireylerin LGBTK bireylere yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla Hudson ve Ricketts (1980) tarafından geliştirilen, Sakallı ve Uğurlu (2001) tarafından Türkçe formu oluşturulan Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği kullanılmıştır. HRHÖ, eşcinsel bireylere yönelik tutumu ölçmek için kullanılan 25 maddeden oluşan bir ölçektir. Bu araştırmada, ölçeğin Sakallı ve Uğurlu (2001) tarafından uyarlanmış olan 24 maddeden oluşan Türkçe versiyonu kullanılmıştır. Ölçek ilk olarak, iki Türk üniversite öğrencisi tarafından İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmiştir. Türkçeye çevrilen ölçek tekrar İngilizce'ye çevrilmek için ODTÜ Modern Diller Bölümü'nde bulunan bir öğretim üyesine teslim edilmiştir. Ölçekte yer alan "şehrin eşcinsellerin bulunduğu kesimlerinde rahat bir şekilde yürüyebilme" ile ilgili ifade Sakallı ve Uğurlu (2001) tarafından çıkarılmıştır. Bunun sebebi ise ölçeğin uygulanacağı şehir olan Ankara'da böyle bir bölge olmamasıdır. Bu nedenle Türkçe uyarlamada 24 madde yer almaktadır. Hudson ve Ricketts (1980)'in geliştirdiği ölçeği Cronbach Alpha = .90 güvenilirliğe sahipken Türkçe uyarlaması ise Cronbach Alpha = .94 ile yüksek güvenilirlik içermektedir. (Sakallı ve Uğurlu, 2001). Ölçekte yer alan maddeler 'Kesinlikle Katılmıyorum',

‘Katılmıyorum’, ‘Belki’, ‘Kararsızım’, ‘Katılıyorum’, ‘Kesinlikle Katılıyorum’ şeklinde cevap seçeneği olan 6’lı likert tipi ölçek ile değerlendirilmiştir.

3.3.3 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme modeli sayesinde önceden hazırlanmış olan açık uçlu sorulara bağlı olarak hem sistematik bir görüşme yapılmış olup hem de görüşme sırasında sorular haricinde önemli noktaların da meydana gelebilmesi ile karşılaştırma yapabilme imkânı elde edilmiştir. Bu sayede belirlenen konuda farklı kişilerden benzer bilgiler alınmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun geçerlik ve güvenilirliğini tespit etmek amacı ile çalışma grubu dışındaki 3 LGBTK bireyle ön görüşme yapılmıştır. Bu işlem veri toplama formlarının açıkça anlaşılıp anlaşılmadığını ölçmek üzere 14 Mayıs- 18 Mayıs 2021 tarihleri arasında 3 LGBTK bireye pilot çalışma uygulanmıştır. Sonuca uygun olarak formlara son şekli verilerek içerik kapsam geçerliği elde edilmiştir. Araştırmada, heteroseksüel kişilerin LGBTK bireylere yönelik tutumların yansımalarını görebilmek adına LGBTK bireyler ile 6 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Bunun amacı, toplumun bakış açısının LGBTK bireyler üzerinde bıraktığı etkiyi gözlemleyerek kişiliklerinde ne gibi etkiler bıraktığını analiz edebilmektir.

3.4 Veri Toplama Süreci

Araştırma sürecine başlamadan ilk olarak, Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü’nden, Yüksek Lisans Tez Öneri formu doldurulmuştur. Onay alındıktan sonra Bilimsel Araştırma Etik Uygunluk formu doldurulup DAÜ Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’na gönderilmiştir. 22 Nisan 2021 tarihinde başvuru onayı alınmıştır. Araştırma dahilinde kullanılacak olan HRHÖ’yü uyarlayan Sakallı ve Uğurlu’dan (2001) ölçeği kullanabilmek adına

gerekli izin alınarak araştırmaya başlanmıştır. Araştırmanın nicel modelinde karma yöntem kullanılarak, 18-55 yaş aralığında, Kuzey Kıbrıs'ta bulunan 126 kişinin katılımı ile gerçekleşmiştir. Verilerin toplanması 25 Mayıs 2021 tarihinde başlayıp 20 Ekim tarihinde bitmiştir. Fakat araştırma Covid-19 virüsü kapsamında gerçekleştirilen pandemi uygulaması sürecinde yapıldığı için anket çalışması evrimii olarak gerçekleştirilmiştir. Bunun için internette yer alan Google Forms sayfasından form oluşturulmuştur. Formun ilk adımında katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilip bazı terimlerin tanımı yapılmıştır. Ayrıca gizlilik ve gönüllülük esasları da belirtilmiştir. Katılımcılardan araştırma katılma onayı alındıktan sonra cinsel yönelimi heteroseksüel olmayan katılımcılara ulaşabilmek adına kişilerde sadece mail adresleri alınmıştır. Gizlilik gereği kişilerden isim-soyisim gibi kişisel hiçbir bilgi istenmemiştir. İkinci adım da ise demografik bilgi formu yer alarak katılımcılardan bu bölümü doldurmaları istenmiştir. nc bölümde HRH'y doldurmaları istenmektedir. Verilerin analiz sürecinden önce elde edilen veriler titizlikle kontrol edilmiş olup araştırma kapsamına uygun nitelik taşıyan veriler değerlendirilmiştir.

Araştırmanın nitel modelinde ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak 12 LGBTK bireyden oluşan 3 lezbiyen, 3 gey, 3 biseksüel ve 3 transseksüel birey, içerik analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. Görüşme esnasında katılımcılar 6 soruya cevap vermişler ve bu soruların dışında anlatmak istedikleri olayları paylaşmışlardır. Katılımcılar, araştırmacının belirlediği yer ve zamanda araştırmacı toplamda 15-20 dakikalık görüşme gerçekleştirmişlerdir. Katılımcıların zamanında görüşme yerinde olmaları, görüşmeyi ertelememeleri ve ikinci bir görüşmeye gerek duymadıkları gözlemlenmiştir. Cevapların yorumlanabilmesi için kişilerin izni ile ses kaydı alınmıştır. Ayrıca katılımcıların gizlilik ve mahremiyetlerini korumak adına takma isim istenmiş ve kişisel hiçbir bilgi alınmamıştır.

3.5 Veri Toplama Süresinde Araştırmacının Deneyimleri

Araştırma konusu gereği, mahremiyetin korunması adına ayrı bir özen gerektirmektedir. Katılımcılar, kimliklerinin açığa çıkması, daha sonra rahatsız eilme, etiketlenme gibi durumlarda dolayı oldukça tedbirli oldukları gözlemlenmiştir. Bu yüzden araştırmacı tarafında katılımcı bulmak zor olmuştur. Araştırmanın nitel bölümünde kartopu örnekleme yöntemi sayesinde görüşme yapılan katılımcıların, arkadaşlarına ulaşmak daha kolay olmuştur. Güvenin büyük bir bölümü bu sayede sağlanmıştır. Bazı katılımcılar, güven ilişkisi sayesinde araştırma bulgularına dahil edilmesini istemedikleri fakat konunun daha iyi anlaşılabilmesi adına birçok özel anısını paylaşmışlardır. Bu sayede araştırmacı genellikle benzer durum yaşayan katılımcıları daha iyi anlamış ve buna göre gözleme yapabilmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu kapsamında araştırmaya katılmaya gönüllü olan LGBTQ bireylerin, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet rolleri ve homofobi ile ilgili oldukça farkındalık sahibi oldukları da gözlemlenmiştir. Görünür olabilme adına bu tarz araştırmalara verilmesi gereken önem araştırmacı tarafından katılımcılara aktarılmıştır.

3.6 Verilerin Analizi

Araştırma verileri hem nicel hem de nitel araştırma modeli ile toplandığından dolayı iki farklı yöntem ile analiz edilmiştir. İçerik analizi yönteminde katılımcılar H1, H2 ve devamı şeklinde kodlanarak analize dahil edilmişlerdir.

3.6.1 Nicel Veri Analizi

Bilimsel araştırmalar üç başlığa ayrılmaktadır. Bunlar nicel, nitel ve karma yöntemler olarak isimlendirilir. Nicel araştırmalarda modelinde, varsayımları test edebilmek adına uygun veri toplama yöntemleri ve ampirik (deneysel) yöntemler yardımıyla veriler elde edilmektedir. Elde edilen veriler amaca uygun istatistiksel

yöntemler ile analiz edilir. Bu aşamalara ise very analizi denmektedir (Büyüköztürk, 2015). Bu aşama bilimsel araştırma süreçlerinin en önemli noktasıdır. Veri analizi, verileri elde etme, düzenleme, istatistiksel yöntemler ile geçerli sonuçlar çıkarmayı içeren, uzmanlık gerektiren bir süreçtir. Nicel veri analizleri, araştırma problemini çözüme ulaştırmada sistematik bir yol izlediğinden dolayı güvenilir ve geçerli olarak tanımlanmaktadır. Bu süreçte araştırma sorularına geçerli ve güvenilir cevaplar bulunup, planlı bir şekilde veriler toplanır. Daha sonra elde edilen veriler sistematik bir şekilde çözümlenerek değerlendirilip rapor edilir. Nicel araştırma yönteminde, tek bir mantık yer almaktadır. Bu noktada araştırma standardize edilmiş veri toplama araçları ile yapılmalı, sayısallaştırılmalı ve nicelleştirme yapılmalıdır. Nicel araştırma, konuya göre farklı desenlerde yapılabilir. Örneğin ilişkisel, deneysel ve neden/sonuç ilişkisi gibi amaca yönelik desen seçilebilir. Bu seçimden sonra araştırmayı yapan kişi tarafından değişken sayısı ve türüne göre nicel analiz yöntemi seçilir. Araştırma için seçilen bağımlı ve bağımsız değişkenlerin rolü, sayısı ve ölçekleme türleri analiz sırasında kullanılacak test için önemli noktaları oluşturmaktadır. Hipotezlerin sağlanıyor olması veya olamaması durumu çalışmaya uygun analiz çeşidine karar verme aşamasında araştırmacıya yön gösterebilmektedir (Karakaya Özyer, 2021). Veri analizi sırasında kullanılan istatistiksel yöntemler genellikle iki grup altında yer almaktadır. Bunlar tek değişkenli ve çok değişkenli istatistiksel analizler olarak isimlendirilir. Araştırmada tek bir bağımlı değişken varsa tek değişkenli istatistik analizi olarak tanımlanırken, birden fazla bağımlı değişken varsa bunların bağımsız değişkenlere etkisi araştırılıyor ise çok değişkenli istatistiksel analiz olarak tanımlanmaktadır. Eğitim alanında yapılan araştırmaların genelinde tek değişkenli analizler tercih edilmektedir. Bağımlı ve bağımsız t testleri, ANOVA, korelasyon

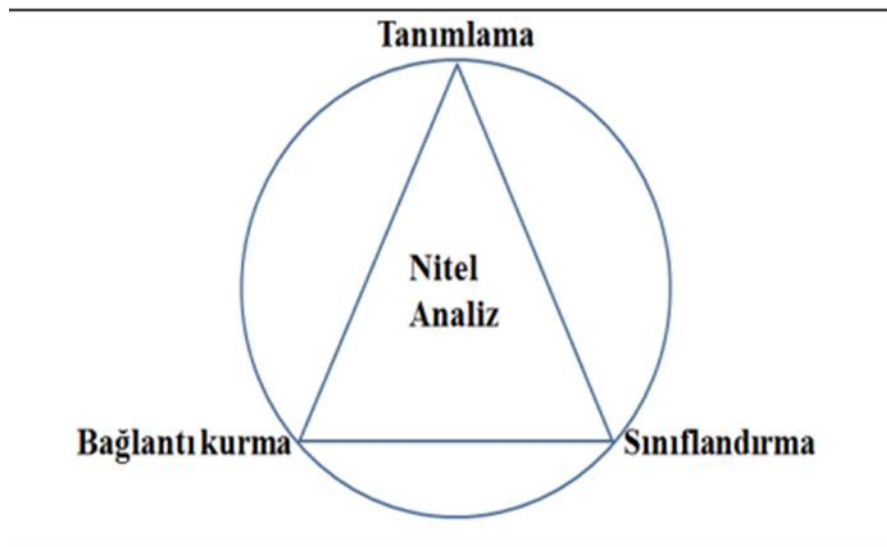
(ilişkisel analizler) ve regresyon (yordamsal yöntem) kullanılmakta olan nicel analiz yöntemleri arasındadır (Kabaca ve Erdoğan, 2007).

Bu araştırmada ise elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığı normallik testlerinin yanı sıra histogram, Q-Q grafiği ve kutu-çizgi (box-plot) grafikleri ile; çarpıklık ve basıklık; varyasyon katsayısı gibi dağılım ölçüleriyle değerlendirilebilir (Hayran ve Hayran, 2011). Normalliğin sağlanması için verilerin saçılma diyagramında değerlerin 45 derecelik doğruya yakın gözlenmesi ve kutu çizgi grafiğinde kutunun ortanca çizgisini ortalayarak konumlanması gerekir (Büyüköztürk, 2011). Normal dağılım uygunluk normallik testleri ve basıklık çarpıklık değerleri ile kontrol edilmiştir. Güvenirlilik analizi ölçeklerde yer alan ifadelerin kendi aralarında tutarlılık gösterip göstermediğini ve ifadelerin tümünün aynı konuyu ölçüp ölçmediğini test etme amacıyla yapılmaktadır (Ural ve Kılıç, 2006: 286). Yapılan testlerin ve sonuçların güvenilir olabilmesi için ölçümlerin güvenilir olmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda ölçeğe ilişkin güvenilirlikler Cronbach Alpha ile incelenmiştir. Ölçek puanlarının normal dağılım varsayımını sağlandığı durumda niceliksel verilerin karşılaştırılması için iki grup karşılaştırılması için bağımsız örneklem t testi, ikiden fazla grup karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi, fark olan grubu tespit etmek için Bonferroni posthoc testi kullanılmıştır.

3.6.2 Nitel Veri Analizi

Nitel veri analizi, araştırma ile ilgili verilerin çözümleme kısmında veriler ile neyin temsil edildiğine yönelik sınıflama ve anlam üretmeye yardımcı olur. Bununla birlikte veri setinde neyin temsil edildiğine dair sınıflama ve yorumlama sürecinde

kullanılmaktadır. Araştırmacı, nitel veri analiz yöntemini çoğunlukla üzerinde çalışılan konudan elde edilen verilerin gözden geçirilmesi, özetlenmesi veya kategorilerin detaylandırılması, verilerin tanımlanması gibi süreçlerde kullanabilir. Araştırmacının amacı, nitel veri analizi ile verileri tanımlayarak detaylı bir şekilde betimleme veya karşılaştırma yapmaktır. Nitel veri analiz süreci, genellikle elde edilen verilerden yola çıkarak konunun özünü anlamaya, önemli noktalara ışık tutmaya ve toplanılan verilerden anlamlar çıkararak mantıksal bir kanıt sunmaya yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda nitel veri analizi üç adımda gerçekleştirilir: 1) Veri düzenlemesi; araştırmadan elde edilen verilerin seçilerek incelenmesi, basite indirgenerek özetlenmesi; 2) veri gösterimi; sonuç elde edilmesi için verilerin düzenli hale getirilmesi; 3) sonuç çıkarma veya doğrulama; neden sonuç ilişkisi oluşturma ve bunları ortaya koyma, sonuçların geçerliliğini test etme. Nitel araştırmanın en önemli adımı veri analizidir. Bunun sebebi, veri analizinin olayı tanımlama, kategorize etme ve olguların birbirleri ile olan ilişkisini betimleyerek açıklama süreçlerinden oluşuyor olmasıdır. Bu süreçler hem birbirleri ile hem de analiz ile doğrudan ilişki içindedir. (Çelik, Baykal ve Memur, 2020). Bu ilişki ‘Şekil 1’de görselleştirilmiştir. (Dey, 1993).

Şekil 1: Nitel veri analizinin döngüsel görseli (Dey, 1993, s. 32).

Bogdan ve Bikken (2007)'e göre veri analizinin daha kolay ve yönetilebilir adımlarda gerçekleştirilmesi için analizden önce aşağıda yer alan bazı adımların izlenmesi önemlidir.

1. Araştırmayı daraltma: Araştırma konu ile ilgili tüm bilgilere erişmek yerine, konuyu kapsayan örnekleminin ve alanının temsil edilebileceği şekilde ele alınması ve araştırma konusunun sınırlandırılması (Neuman, 2007).

2. Deseni belirleme: Nitel araştırma yöntemiyle veri toplama, analiz ve yorumlama süreçlerinin nasıl yapılacağı, seçilen desen modeline göre farklılık gösterebilir. Bu yüzden başlangıçta desenin ne olacağını belirlemek analiz sürecini kolaylaştıracaktır.

3. Analitik sorular geliştirme: Araştırmada kullanılan sorular olay hakkında tam olarak öğrenilmesi gereken olgulara odaklanmalıdır. Bu sebeple konu alanını aşan sorulardan kaçınılmalıdır. Bu nedenle konu alanını içermeyen geniş kapsamlı sorular sorulmamalıdır (Charmaz ve Belgrave, 2012).

4. Deneyimler yardımıyla veri toplamaya devam etme: her katılımcı ile yapılan görüşme yeni bir deneyim olarak sayılır. Bu nedenle yeni katılımcıdan önce veri elde edilen katılımcıların notları ve elde edilen deneyim çıkarım sağlanmasını ve veri toplanama sürecinin daha sağlam olmasını sağlar.

5. Deneyimlere ilişkin yorumlar yazma: Araştırmayı yapan kişi, araştırma sürecinde aktif bir rol oynadığı için yapmış olduğu gözlem ve yorumların analizi önemli bir yere sahiptir.

6. Verilere dair “Araştırmacı günlüğü” yazımı: Araştırma süreci boyunca araştırmacı, bazı kodlar, kategoriler, kavramlar ile ilgili tüm detaylara ilişkin notlar alır.

7. Katılımcıların konuyla ilgili düşüncelerini anlamaya çalışma: Araştırmacı, görüşme esnasında bireylerin sadece vermiş oldukları cevaplara odaklanmak yerine kişilerin o anki hislerine ve neler düşündüklerine de odaklanarak anlamaya çalışmasıdır.

8. Veri toplama sırasında alanyazın tarama: Araştırmanın konusu ile ilgili alanyazında yer alan kavramların biliniyor olması, araştırmayı yapan kişiye bakış açıları kazandırarak analiz yapmasını kolaylaştırır (Maxwell, 2013).

9. Kavramlardan yararlanma: Betimleme sürecinde mecaz anlatım ve benzetmelerin geniş anlamlar içermesinden faydalanılarak konu aktarımında kullanılması, araştırmacının anlatmak istediklerini daha kolay anlatmasına neden olur.

10. Görsel öğeler kullanma: Birçok sayıda kavram ve sınıflamanın olduğu araştırmalarda görsel verilerin kullanımı, konunun daha iyi anlaşılmasını sağlar (Çelik ve ark. 2020).

Bu araştırmada ise LGBTK bireylerin görüşme esnasında vermiş oldukları cevaplar, araştırma probleminde belirlenen sorular altında tema haline getirilmiştir. Farklı değişkenler söz konusu olsa da anlamlı bir bütün oluşturularak analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu noktada araştırmacının gözlemleri dahil edilmemiştir. Analiz sonucunda nicel veri sonuçları ile nitel veri sonuçları karşılaştırılarak tutarlılık ve iç geçerlik sağlanmaya çalışılmıştır. Katılımcıların gizliliklerini korumak ve etik kuralları göz ardı etmemek adına katılımcılara H1, H2, H12 kodları atanmıştır.

3.7 Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirlik ve geçerliği yeniden hesaplanmış, araştırmada kullanılmak için uygunluğuna bakılmıştır. Ölçeği geliştirenler tarafından kullanılan testlerden yola çıkılarak güvenilirlik için Cronbach Alpha (α) ve geçerlilik için Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ve Barlett testleri kullanılmıştır. Bilindiği üzere

ölçme aracının yapı geçerliliği, bu ölçeğin istenilen özelliği ne düzeyde doğru ölçtüğünü yansıtmaktadır. Yapı geçerliliğini ölçen KMO katsayısı 1'e doğru yaklaştıkça verilerin analiz için uygun olduğunu göstermektedir. Güvenirlik için kullanılan α ise ölçeğin iç tutarlılığı hakkında bilgi vermektedir. Kara (2019) yürütmüş olduğu tez çalışmasında Hudson ve Ricketts'in (1980) geliştirdiği, Sakallı ve Uğurlu'nun (2001) geliştirmiş olduğu 'Eşcinsellere Yönelik Tutumlar Ölçeği'ni kullanmıştır. Ölçekte 5, 6, 8, 10, 11, 13, 17, 18, 21, 22 ve 23. maddeler ters puanlama olup ölçekten tek bir puan elde edilmektedir. Puanın yüksek olması homofobi düzeyinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Sakallı ve Uğurlu'nun (2001) geliştirdiği ölçekte iç tutarlılık .94 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik için α katsayısı ,872 olarak ve geçerlik için yapılan KMO ve Barlett sonuçlarında ise KMO = ,882 bulunmuş, Barlett testinde ise ki-kare = 3389,153 olarak df =435 ve significant değeri ise $p < ,001$ olarak bulunmuştur. Araştırma için yapılan geçerlik testlerinin sonuçları aşağıdaki Tablo 3' te ve güvenirlik için α katsayısı Tablo 4' te verilmiştir. Sonuçlara göre güvenirlik katsayısı 0,949 ve geçerlik için KMO 0,905 ile Barlett's test sonucu ise 1865,739 ve anlamlılık değeri 0,000 olarak bulunmuştur. Araştırmada kullanılan Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği'nin güvenirliliğinin ve geçerliğinin sağlandığı görülmektedir.

Güvenirlik analizi, ölçeklerde yer alan ifadelerin kendi aralarında tutarlılık gösterip göstermediğini ve tüm ifadelerin aynı konuyu ölçüp ölçmediğini test etmek için yapılmaktadır (Ural ve Kılıç, 2006). Güvenirlik analizinde, 0-1 arasında değişen Cronbach's Alpha (α) katsayısı değeri; 0.00-0.40 arasında ise ölçeğin güvenilir olmadığı; 0.40 -0.60 arasında ise düşük güvenirlilikte, 0.60-0.80 arasında ise oldukça güvenilir ve 0.80-1.00 arasında ise yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğu şeklinde değerlendirilmektedir (Tavşancıl, 2005: 19).

Tablo 3: KMO and Barlett's testi sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin	Örnekleme Yeterliliği Ölçüsü	0,905
Bartlett's Test of Sphericity	Yaklaşık Ki-Kare	1865,739
	Df	253
	P	0,000

Tablo 4: Araştırma için güvenilirlik analizi sonuçları

Ölçeğin Boyutları	Madde Sayısı	Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı
1	23	0,949

Tablo 5: Ölçeğe ait betimleyici istatistikler

	Min	Maks	Ortalama	Çarpıklık	Std Hata	Basıklık	Std Hata
Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği	1,09	6,00	3,04	0,634	0,239	-0,638	0,474

Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği puanları betimleyici istatistikleri tablo 6 da verilmiştir. Eşcinsellere İlişkin Tutumlar Ölçeği puanlarının 1,09-6,00 aralığında ve ortalama 3,04 olarak bulunmuş ve örneklemin ise homojen olduğu görülmüştür ($SS/Ortalama \times 100 < 50$). Kullanılan verilerin normal dağılım göstermesi çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 3 arasında olmasına bağlıdır (Shao, 2002). Ölçek puanının çarpıklık basıklık değerleri incelendiğinde normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Bölüm 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde nicel veri ve nitel veri bulgu ve analiz yorumları yer almaktadır. Nicel bölümde araştırma sorularında yer alan cinsiyet, yaş, eğitim, uyruk, dini inanç ve tanışıklık durumu ve tanışıklık derecesi değişkenlerinin bulgu ve yorumları yer alırken, nitel bölümde içerik analizi sonuçları ve yorumları yer almaktadır.

4.1 Heteroseksüel Bireylerin LGBTK Bireylere Yönelik Tutumlarda Farklı Değişkenlerin Etkilerine Dair Bulgular

Araştırmanın, “Heteroseksüel bireylerin LGBTK bireylere yönelik tutumlarında cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, uyruk, yaşanılan yer, çalışma durumu, dini inanç ve tanışıklık durumu gibi değişkenler açısından anlamlı bir fark var mıdır?” sorusunu analiz etmek amacı ile katılımcıların vermiş oldukları cevaplar aşağıdaki tablolarda istatistiksel olarak açıklanmıştır.

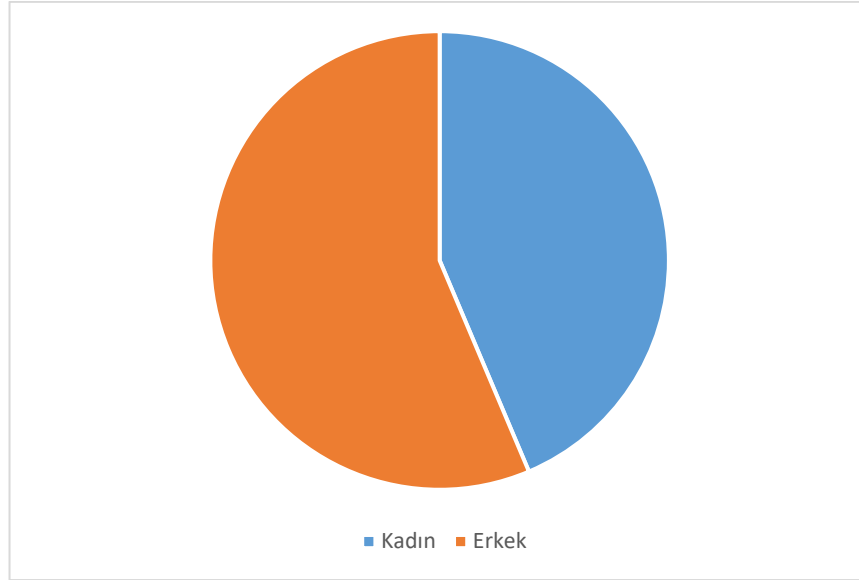
Tablo 1: Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların bağımsız örneklem için t-testi sonuçları

Cinsiyet	N	Ort.(SS)	T	P
Kadın	63	2,74 (1,21)	-2,895	0,005*
Erkek	39	3,54 (1,55)		

*p<0,05

Katılımcıların cinsiyetlerine göre LGBTK bireylere ilişkin tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır (F=12,57, p<0,05). Erkek katılımcıların LGBTK bireylere ilişkin tutum puan ortalamalarının

kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu Tablo 1’de görülmektedir. Aşağıda gösterilen Şekil 2’de ise katılımcıların cinsiyet değişkenine göre dağılımı yer almaktadır.

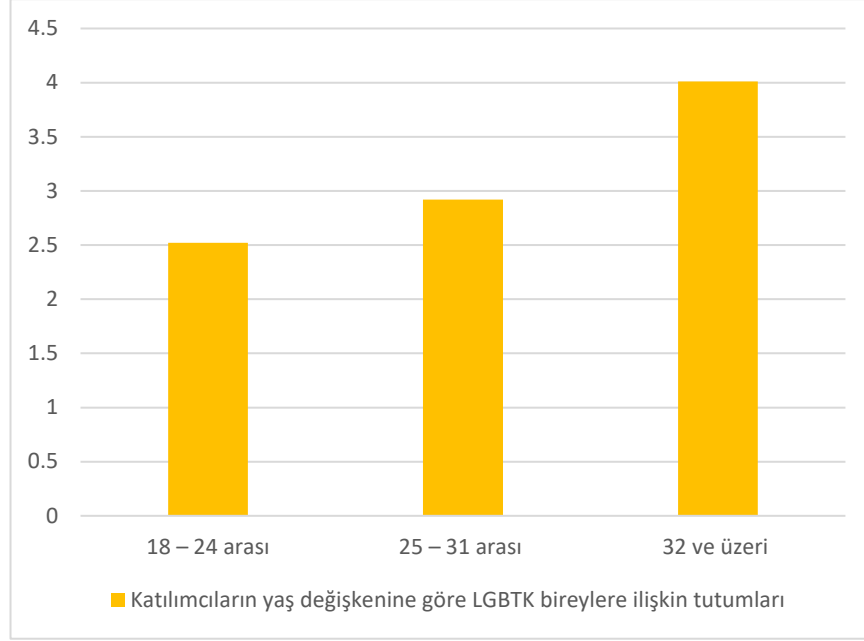
Şekil 2: Katılımcıların, cinsiyet değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumlar

Tablo 2: Katılımcıların yaş değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların tek yönlü varyans analizi sonuçları

Yaş	N	Ort.(SS)	F	p	PostHoc
18 – 24 arası ¹	47	2,52 (1,09)	12,567	0,000*	3>1,2
25 – 31 arası ²	26	2,92 (1,18)			
32 ve üzeri ³	29	4,01 (1,56)			

*p<0,05

Katılımcıların yaşlarına göre LGBTK bireylere ilişkin tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır (p<0,05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Bonferroni testi sonucunda; 32 ve üzeri yaşa sahip katılımcıların LGBTK bireylere ilişkin tutum puan ortalamalarının 18-24 e 25-31 arası katılımcılara göre daha yüksek olduğu Tablo 2’de verilmiştir. Aşağıda yer alan ‘Şekil 3’de de gösterilmektedir.

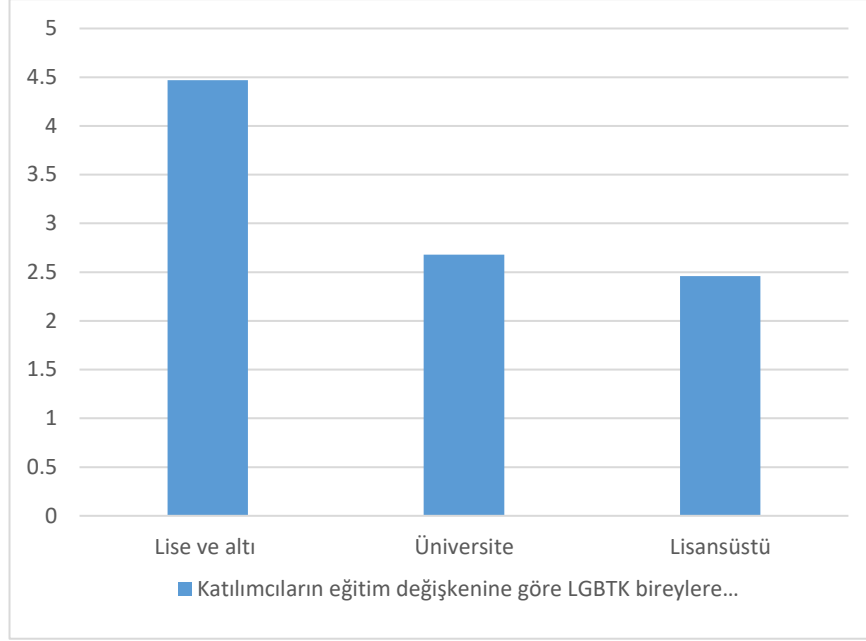
Şekil 3: Katılımcıların yaş değişkenine göre LGBT bireylere ilişkin tutumları

Tablo 3: Katılımcıların eğitim düzeyi değişkenine göre LGBT bireylere ilişkin tutumların tek yönlü varyans analizi sonuçları

Eğitim Düzeyi	N	Ort.(SS)	F	p	PostHoc
Lise ve altı ¹	23	4,47 (1,23)	21,828	0,000*	1>2,3
Üniversite ²	61	2,68 (1,16)			
Lisansüstü ³	18	2,46 (1,18)			

*p<0,05

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre LGBT bireylere ilişkin tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Bonferroni testi sonucunda; eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların LGBT bireylere ilişkin tutum puan ortalamalarının eğitim düzeyi üniversite ve lisansüstü olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu Tablo 3'te görülmektedir. Eğitim düzeyi değişkenine ilişkin sonuç grafiği ise aşağıda yer alan 'Şekil 4'te yer almaktadır.

Şekil 4: Katılımcıların eğitim düzeyi değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumları

Tablo 4: Katılımcıların uyruk değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların tek yönlü varyans analizi sonuçları

Uyruk	N	Ort.(SS)	F	p	PostHoc
TC	29	3,49 (1,54)	2,223	0,114	-
KKTC	57	2,89 (1,28)			
KKTC + Diğer ülke vatandaşlığı	16	2,77 (1,45)			

Katılımcıların uyruklarına göre LGBTK bireylere ilişkin tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 5: Katılımcıların yaşadıkları yer değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların tek yönlü varyans analizi sonuçları

Yaşanan Yer	N	Ort.(SS)	F	p	PostHoc
Gazimağusa	55	3,20 (1,29)	0,833	0,479	-
Lefkoşa	17	2,59 (1,47)			
Girne	12	3,06 (1,52)			
Diğer	18	2,98 (1,59)			

Katılımcıların yaşadıkları yerlere göre LGBTK bireylere ilişkin tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 6: Katılımcıların çalışma durumu değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların bağımsız örneklem için t-testi sonuçları

Çalışma Durumu	N	Ort.(SS)	T	P
Evet	66	3,35 (1,43)	3,295	0,001*
Hayır	36	2,49 (1,17)		

* $p<0,05$

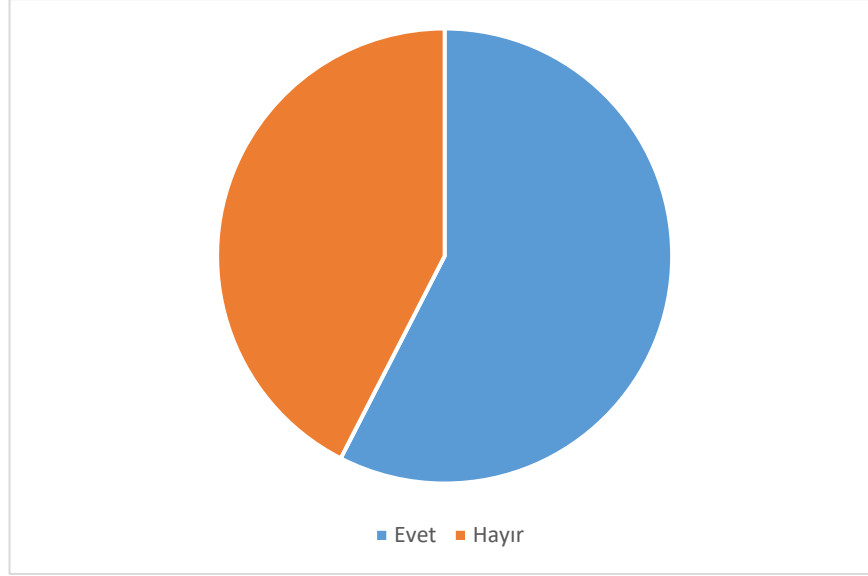
Katılımcıların çalışma durumlarına göre LGBTK bireylere ilişkin tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Çalışan katılımcıların eşcinsellere ilişkin tutum puan ortalamalarının çalışmayan katılımcılara göre daha yüksek olduğu Tablo 6' da verilmiştir.

Tablo 7: Katılımcıların dini inanç değişkenine göre eşcinsellere ilişkin tutumların bağımsız örneklem için t-testi sonuçları

Dini İnanç	N	Ort.(SS)	T	P
Evet	44	3,58 (1,33)	3,521	0,001*
Hayır	58	2,64 (1,32)		

* $p<0,05$

Katılımcıların dini inancı olma durumlarına göre eşcinsellere ilişkin tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Dini inancı olan katılımcıların eşcinsellere ilişkin tutum puan ortalamalarının dini inancı olmayan katılımcılara göre daha yüksek olduğu Tablo 7' de görülmektedir. Dini inanç değişkenini gösteren dağılım 'Şekil 5'teki gibidir.

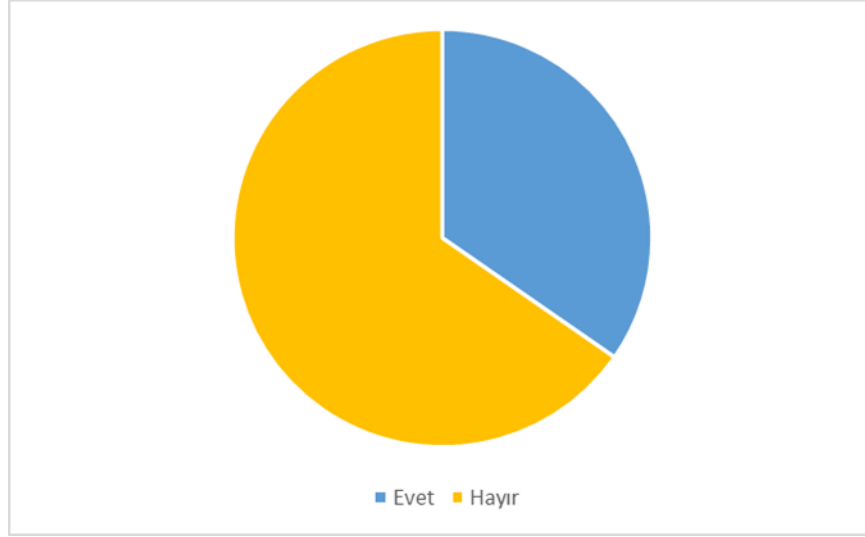
Şekil 5: Katılımcıların dini inanç değişkenine göre LGBTK bireylere yönelik tutumları

Tablo 8: Katılımcıların LGBT birey ile tanışıklığı olma değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların bağımsız örneklem için t-testi sonuçları

LGBT Birey Tanıma	N	Ort.(SS)	T	P
Evet	77	2,50 (1,06)	-9,293	0,000*
Hayır	25	4,71 (0,93)		

*p<0,05

Katılımcıların LGBT birey tanıma durumlarına göre LGBTK bireylere ilişkin tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,05$). LGBT birey tanımayan katılımcıların LGBTK bireylere ilişkin tutum puan ortalamalarının LGBT birey tanıyan katılımcılara göre daha yüksek olduğu Tablo 8’de görülmektedir. Sonuçla ilişkin görsel bilgi ‘Şekil 6’ da gösterilmektedir.

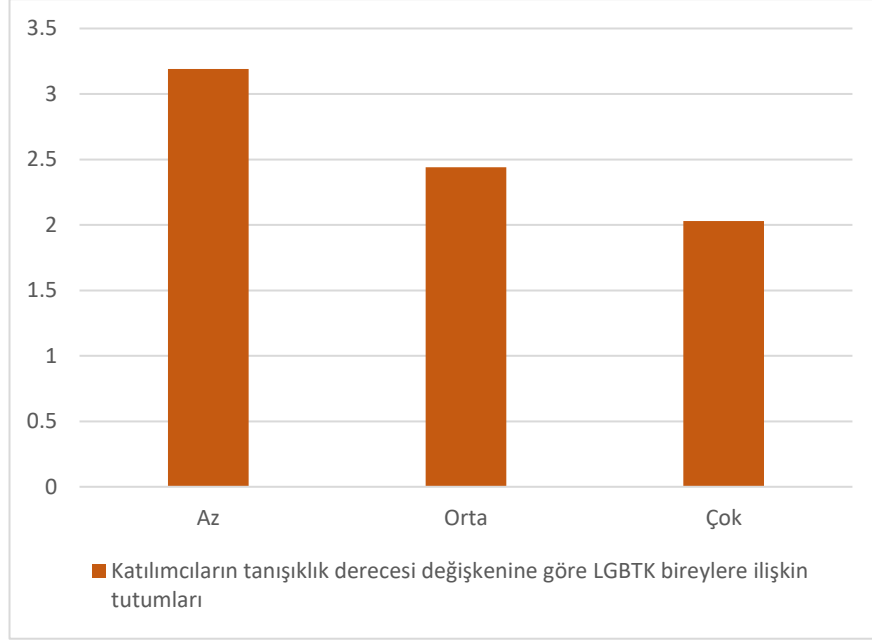
Şekil 6: Katılımcıların LGBTK birey ile tanışıklık değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumları

Tablo 9: Katılımcıların LGBT birey tanışıklık derecesi değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların tek yönlü varyans analizi sonuçları

LGBT Birey Tanışıklık Derecesi	N	Ort.(SS)	F	p	PostHoc
Az ¹	20	3,19 (1,39)	8,048	0,001*	1>2,3
Orta ²	32	2,44 (0,88)			
Çok ³	25	2,03 (0,66)			

*p<0,05

Katılımcıların LGBT birey tanışıklık derecelerine göre LGBTK bireylere ilişkin tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Bonferroni testi sonucunda; LGBT birey tanışıklık derecesi az olan katılımcıların LGBTK bireylere ilişkin tutum puan ortalamalarının LGBT birey tanışıklık derecesi orta ve çok olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu Tablo 9' da verilmiştir. Aşağıda yer alan 'Şekil 7' de değişkene ilişkin grafik yer almaktadır.

Şekil 7: Katılımcıların LGBTK birey tanışıklık derecesi değişkenine göre LGBTK bireylere ilişkin tutumları

4.2 Heteroseksüel Bireylerde Homofobiye Etkileyen Değişkenlere İlişkin LGBTK Bireylerin Görüşleri

Araştırmanın “Heteroseksüel bireylerin LGBTK bireyleri yönelik tutumları nasıldır? sorusuna, LGBTK bireyler ile yapılan görüşme sonucu ‘homofobi’ ana teması belirlenmiştir. Bu sorulara genel olarak verilen cevaplar ‘homofobik davranışların daha çok erkekler tarafından sergilenmesi’, ‘yaş düzeyi arttıkça dışlanmanın artması’, ‘eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin daha az homofobik davranış sergilemeleri’, ‘dini inancın dışlama ve olumsuz tutumlarda etkisi’, ‘tanışıklık durumunun olumlu tutum oluşturmaya’, şeklinde olmuştur. Belirlenen temaların altında yatan etkenin toplumsal cinsiyet rolü olduğu gözlemlenmiştir. Tablo 10’da detaylı açıklama ve ortaya çıkan kodlar yer almaktadır.

Tablo 10: Heteroseksüel Bireylerde Homofobiye Etkileyen Değişkenlere İlişkin LGBTK Bireylerin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Görüşme sonucu ortaya çıkan kodlar	Katılımcılar
Homofobi	Tolumsal Cinsiyet Rolü	Homofobik davranışların daha çok erkekler tarafından sergilenmesi	H1, H2, H4, H5, H7, H8, H9, H10, H11,
		Yaş düzeyi arttıkça dışlanmanın artması	H3, H4, H5, H12
		Eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin daha az homofobik davranış sergilemeleri	H5, H8, H10, H11
		Dini inancın dışlama ve olumsuz tutumlarda etkisi	H4, H6, H9, H11,
		Tanışıklık durumunun olumlu tutum oluşturmaması	H1, H2, H3, H12

Tablo 10’da görüldüğü üzere katılımcıların büyük bir kısmı (H1, H2, H4, H5, H7, H8, H9, H10, H11), ‘Yaşadığınız toplumda, cinsel yöneliminiz nedeni ile dışlanmalara maruz kaldınız mı? Cevabınız evet ise hangi alanda ve ne tür dışlanmalar (aile, iş, okul....vb) oldu?’ sorusuna, ‘homofobik davranışların daha çok erkekler tarafından sergilenmesi’ cevabını verdikleri görülmektedir. Herek (1988), erkeklerin LGBTK bireylere ilişkin daha çok olumsuz tutum ve davranışlara sahip olduklarını, bunun nedeninin ise, birçok kültürde erkeğe atfedilen cinsiyet rollerinin daha önemli görülmesi olarak belirtmiştir. Buna bağlı olarak toplumsal cinsiyet rollerine uyma baskısını daha fazla hisseden erkekler, toplumsal cinsiyet rolleri dışında kalan LGBTK bireylere kadınlara kıyasla daha çok olumsuz tutum sergilediklerini düşünmektedir (Kara, 2018). LGBTK bireylerin bu konu ile ilgili görüşlerine baktığımızda:

“Homofobik olarak gördüğüm erkekler bana genellikle cinsel objeymişim gibi yaklaşıyor. Beni sadece cinsel yaşamdan ibaret sanıyorlar. Hayır, ben de insanım. Normal olarak görünen insanlar nasıl ilişkiler kurabiliyorsa ben de aynen bu şekilde ilişki kuruyorum.” (H1)

“Sorun bende mi? Hayır sorun bende değil, sorun içinde bulunduğumuz erkek egemen toplumda. Ben üniversite mezunuyum, bu ülke vatandaşıyım, ailem tanınmış kişiler, üniversiteyi başarı ile tamamladım. Ama bunlar yeterli değil. Hiçbir başarıım transseksüelliğimin önüne geçemedi. Zaten bu ülkede kadınlara saygı yokken transseksüellere nasıl olsun? Çalışma istiyorum. Özellikle erkek işverenler beni seks işçisi olarak görüyor. Ben insanım seks objesi değil.” (H2).

“Cinsel yönelimimi paylaşamıyorum. Özellikle erkek arkadaşlarımın yanında LGBTK bireyler hakkında bir konu açılrsa hoş karşılanmıyor. Konuşulmasına dahi katlanamıyorlar. Bu yüzden cinsel yönelimim sadece kadın arkadaşlarıma söyleyebiliyorum.” (H4)

“Ne kadar kendimi açığa çıkarırsam bir o kadar dışlanacağım ve bir o kadar da üzerime gelecekler. Biseksüel bir bireyim ve erkeklerden daha fazla hoşlandığım için erkekler tarafından daha çok dışlanma ve homofobik yaklaşıma maruz kalıyorum. Cinsiyet ayrımcılığı ile çok karşılaşıyorum. Bir erkek bir kadının lezbiyen veya biseksüel olduğunu kabul edebiliyorken bir erkek bir erkeğin gey veya biseksüel olmasını kabul edemiyor.” (H5)

“Ben biseksüel bir bireyim. Cinsiyet olarak sınıflandığında erkek kategorisinde yer alıyorum. Oryantallik yapıyorum. Bu tabiki de erkekler tarafından iyi karşılanmıyor. Onların gözünde ben erkek değilim.” (H7)

“Çok kültürlü bir yerdeyiz. Bu yüzden bazı insanlar bizi olumlu karşılarken bazıları da çok olumsuz olabiliyor. Örneğin erkek arkadaşlarım ‘bize de hallenmezsin

değil mi?’ gibi cümleler kurarak önümüze gelen her erkeğe sarkıntılık edebileceğimizi düşünüyor.” (H8)

“Erkekler genellikle onlara yönelik sarkıntılık davranışında bulunacağını düşünüyorlar. Bizi sapkın olarak görüyorlar. Biz sapkınlığımızı kabul etmiş ve herkese sarkıntılık edebilecek potansiyeldeymişiz gibi davranıyorlar. Onların gözünde ben erkekliği reddediyorum ve bir alt sınıfa geçiyorum. Bu durum bir kadının lezbiyen olmasından daha aşağılık olarak görülüyor. Çünkü sözde bana bir nimet veriliyor ve ben bunu reddediyorum.” (H9)

“Özellikle erkek bireyler tarafından çoklu cinsel ilişki teklifleri alıyorum. Bu durum cinsel obje olarak görüldüğümüzü gösteriyor. Madem lezbiyensin bana bir video kaydı atar mısın izlemek istiyorum gibi teklifler geliyor. Yani hala bir erkek için birlikte olduğumuz tutumu var. Cinsel hayatımla bile bir erkekçi hoşnut etmem gerek gibi saçma bir algı var. Hayır bu benim özelim. Bir erkek beni izleyebilme hakkı ve fikrine nasıl ulaşabilir?” (H10)

“Erkekler tarafından dışlanma, taciz ve kötü sözlere maruz kaldım. Bu yüzden uzak durup kadınlarla daha iyi arkadaşlık kuruyorum.” (H11)

Şeklindeki ifadeleri, toplumsal cinsiyet rollerine uymama veya dışında kalmanın homofobik davranışları tetiklediğini ve heteroseksüel erkeklerin rollerine daha bağlı olmalarıyla birlikte daha fazla homofobik davranış sergileyebildikleri görülmektedir.

Katılımcılar, ‘Size göre yaşadığınız toplumun LGBT bireylere karşı tutumları ne yönde?’ sorusu ve ardından gelişen ‘Sizce bunun sebebi ne olabilir?’ sorularına verdikleri cevaplar, ‘yaş düzeyi arttıkça dışlanmanın artmasının’ olumsuz tutumlarda (H3, H4, H5, H12) etkili olduğunu şeklinebilir. Genellikle akranları tarafından daha hoşgörülü karşılandıkları yönünde düşünceleri bulunmaktadır. Bu konuda LGBTK bireylerin görüşleri:

“İnsanların bakış açıları çevreden çevreye değişebiliyor. Özellikle akraba grubu içerisinde hoşgörülü bir yaklaşım ile karşılaşırken yaş seviyesi arttıkça bu hoşgörüden söz etmek mümkün olmuyor.” (H3)

“Genç toplumda olumsuz tutumlara çok rastlamıyorum. Fakat yaş arttıkça bu farklılaşıyor. Örneğin normal bir arkadaş grubumla kahve içmek amaçlı topluma karıştığımda görünüşümden veya tavırlarımdan dolayı göz tacizine maruz kalıyorum. Bunu genellikle yaşı büyük olan bireyler yapıyor.” (H4)

“Genç nüfus bu konuda daha anlayışlı. Yaşları büyük olan kişiler beni kabul edemiyor. Neredeyse her şeyin önünde toplumsal cinsiyet rolleri var. Galiba yaşı büyük olan kişiler buna daha fazla bağlı oluyor. Bu yüzden bizleri kabul etmekte zorlanıyorlar.” (H5)

“Ben hem öğretmen hem de lezbiyenim. Bir sürü velim var. Birçok velimin yaşları 45 ve üzeri. Galiba lezbiyen olduğumu öğrenseler çocuklarının öğretmenleri olmamı istemezler. İşverenim benimle çalışmak istemez. Ama arkadaşlarım hiç böyle düşünmüyor. Hatta bunu önemsemiyorlar bile.” (H12).

Şeklinde kendilerini ifade etmişlerdir. Bu noktada yaş faktörü ile birlikte toplumsal cinsiyet rollerine bağlılığın değişebildiğini görebilmekteyiz. Rollere olan bağlılık arttıkça olumsuz tutumların artabildiği şeklinde bir yorum yapılabilir.

Katılımcıların (H5, H8, H10, H11), ‘Size göre yaşadığınız toplumun LGBT bireylere karşı tutumları ne yönde?’ sorusu ve ardından gelişen ‘Sizce bunun sebebi ne olabilir?’ sorularına verdikleri cevaplardan elde edilen bulgulara göre ‘eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin daha az homofobik davranış sergiledikleri’ anlaşılmaktadır. Bununla ilgili katılımcıların sözleri şu şekildedir:

“Kimseye açılma ihtiyacı hissetmedim. Çünkü ne olduğumu biliyorlardır diye düşündüm. Eğer kişiler ben heteroseksüelim demiyorsa ben de biseksüelim deme gerği

duymadım. Aslında rahattım. Ailem anlamıştı. Ama homofobik insanlar değillerdi. Bunun sebebi eğitilmiş olmaları diye düşünüyorum. Ailem bunların önemli olmadığını, başarının her şeyden önce geldiğini söyledi.” (H5)

“Aileme tam açılmadığım dönemde sosyal medya kullanıyordum ve ablam da görüyordu. Bir gün ablamla bir tartışma yaşadık. Yanımızda annemiz de4 vardı. Ablam ‘bu oğlun sosyal medyada, öpüşen ibneleri paylaşıyor, onları destekliyor’ dedi. Aşırı destekçi biri olmasına rağmen. Bunun sebebini eğitime bağlayacağım. Ablam da benim gibi üniversite okuyup, bu ortamı yaşasaydı böyle bir cümle kurmayacağına eminim.” (H8)

“İlk annem ile paylaştım. Çünkü benim annem kendini geliştirmiş üniversite mezunu bir kadın. Bir gün LGBTK hakkında bir kitap okuyordu ve okuduğu kitabın atölyesine katılacaktı. Ben de doğru zamanın bu olduğunu düşünüp açıldım. Bana çok hoşgörülü ve olumlu davrandı.” (H10)

“Lise döneminde ablama açılmıştım. O üniversite okuyordu ve farklı insanları tanıma şansı vardı. Bu yüzden beni anladı. Yargılamadı. Hala en güvendiğim kişi o.” (H11)

Bu ifadeler eğitim ne kadar önemli olduğunu gösterebilmektedir. Olumsuz tutum ve davranışların önüne geçebilmede eğitim önemli bir yer alabilmektedir.

Katılımcıların (H4, H6, H9, H12), ‘Size göre yaşadığınız toplumun LGBT bireylere karşı tutumları ne yönde?’ sorusu ve ardından gelişen ‘Sizce bunun sebebi ne olabilir?’ ve ‘Cinsel kimliğinizi saklama ihtiyacı duyuyor musunuz? Cevabınız evet ise bunun sebebi nedir?’ sorularına vermiş oldukları cevaplardan elde edilen bulgulara göre ‘dini inancın dışlama ve olumsuz tutumlarda etkisi’ olabileceği görülmektedir. Bu konuda LGBTK bireylerin görüşleri:

“Ailem bilmiyor. Özellikle annem öğrenirse toplumun ne diyeceği ve bize olan bakış açılarının değişeceğinden çok korkar. Babam aşırı dinine bağlı bir adam. Beni kesinlikle kabul etmez.” (H4)

“Ailemden çok korkuyorum özellikle babamdan. Ailem dinine bağlı insanlar. İnanışları gereği beni kabul etmeyecekler. Birinden duyup öğrenmeleri olasılığı bile beni korkutuyor. Bu yüzden kimseye hiçbir şey söylemiyorum.” (H6)

“Ben kimseye zarar vermiyordum hiçbir şey yapmıyordum ama ben zararlı olarak görülüyordum. Çünkü ben genel ahlakın dışında yaşayan bir bireydim. Onların gözünde toplum düzenini bozuyordum. Dine aykırı, dini bozan sapkın bir insan olarak görülüyordum. Bu noktada dini inanışın çok önemli bir etkisi var. Erkeklikten döndüğüm için ben bir günahkâr sayılıyorum.” (H9)

“Yaşadığım bölge biraz muhafazakâr bir yer. Evet Kıbrıs'ta olabiliriz ama köylerde yaşıyoruz. Bu yüzden küçük ve daha kapalı bir yer. Bu yüzden ablam dışında aileden kimseye hiçbir şey söylemedim. Çünkü dini inanışları var ve muhafazakâr bir yapıya sahipler. Bu yüzden söyleyemiyorum.” (H11)

Şeklinde kendilerini ifade etmişlerdir. Bu noktada dini inanç faktörünün olumsuz tutumlara etkisi hissedilmektedir. Toplumda LGBTK bireylere ilişkin genel olarak olumsuz bir tutumun olduğu söylenebilir. Dinlerin LGBTK bireylere yönelik tavrı net olduğundan dolayı toplumun LGBTK bireylere karşı olan homofobik tutumu büyük oranda dinin bu tutumu ve kültürdeki yansımasıyla ilişkilendirilebilir. Buna paralel olarak LGBTK bireylerin dinden uzak olduklarına ilişkin yaygın bir düşünce varlığı da olumsuz tutumları tetikleyebilmektedir (Aytan ve Anık, 2014).

Katılımcılar, ‘Size göre yaşadığımız toplumun LGBT bireylere karşı tutumları ne yönde?’ sorusu ve ardından gelişen ‘Sizce bunun sebebi ne olabilir?’ sorularına vermiş oldukları cevaplarda ‘tanışıklık durumunun olumlu tutum oluşturması’na

yönelik görüşlerini (H1, H2, H3, H12) ifade etmişlerdir. LGBTK bireyler ile tanışıklığı olan veya yakın ilişkiler kuran kişilerin daha olumlu tutu içinde olduklarını belirtmişlerdir. Bu konuda LGBTK bireylerin görüşleri:

“İlk olarak abilerim öğrendi ve normal karşıladıklarını söylediler. Abilerim ‘bizim de böyle arkadaşlarımız var, olabilir, anormal bir durum yok, senin yanındayız’ gibi cümleler kurmuşlardı. Fakat annem öğrendiğinde resmen yıkıldı.” (H1)

“Toplumun çok az bir kısmı olumlu bir tutum sergiliyor. Çoğu kişi ise homofobik tutum içinde. Olumlu tutum içinde olan kişiler de çevresinde LGBTK birey olan veya yakın bir tanışıklık düzeyinde olan kişiler.” (H2)

“Eğer tanıdıkları bir LGBTK birey yoksa önyargı ile yaklaştıklarını görüyorum. Örneğin benim heteroseksüel arkadaşlarımın arkadaşları beni gördüklerinde bu kim, neden burada, ne ki bu gibi sorular sorabiliyorlar. Genellikle uzak durmayı tercih ediyorlar. Fakat beni tanıdıkça bu önyargı kırılıyor ve beni sevmeye başlıyorlar.” (H3)

“Üniversitede bir arkadaşım vardı. Ona cinsel yönelimimden hiç söz etmemiştim. Bir gün beni başka bir arkadaşı ile tanıştırdı ve o arkadaşı lezbiyen olduğumu söylemişti. Benim arkadaşım tabi ki bunu biliyordu ve çok iyi anlaşıyorlardı. Ben de ona lezbiyen olduğumu söylediğimde bana nasıl davranıyorsa öyle davranmaya devam etmişti. Zaten çevresinde birçok LGBTK birey arkadaşı vardı bu yüzden beni de hiç yadırgamadı.” (H12)

Şeklinde kendilerini ifade etmişlerdir. Bu noktada tanışıklık durumu ve derecesinin olumlu tutumlar üzerindeki etkisi görülebilmektedir. LGBTK bireyle ile oluşturulan sosyal bağ ve ilişkilerin homofobi üzerinde önemli bir etkisi olduğu bilinmektedir. LGBTK bireyler ile sosyal teması bulunan kişilerin tanışıklık durumundan dolayı bu kişilerle olumlu etkileşim halinde oldukları söylenebilir (Kozan, 2020).

4.3 Sosyal Dışlanmaya İlişkin LGBTK Bireylerin Görüşleri

Araştırmanın, “Sosyal dışlanmanın LGBTK bireylerin kişilik özelliklerine etkileri nelerdir?” ve “heteroseksüel bireylerin tutumları ile LGBTK bireylerin kişilik özellikleri arasındaki ilişki nasıldır? sorularına, LGBTK bireyler ile yapılan görüşme sonucu ‘kişilik gelişimi’ ana teması belirlenmiştir. Bu sorulara genel olarak verilen cevaplar ‘sinirli ve agresifim’, ‘güvensizim’, ‘asosyal bir insanım’, ‘içekapanık özelliğim var’, ‘özgüvenliyim’, şeklinde olmuştur. Belirlenen temaların altında yatan etkenin sosyal dışlanma olduğu gözlemlenmiştir. Tablo 11’de detaylı açıklama ve ortaya çıkan kodlar yer almaktadır.

Tablo 11: LGBTK Bireylerin Kişilik Özelliklerine İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Görüşme sonucu ortaya çıkan kodlar	Katılımcılar
Kişilik Gelişimi	Sosyal Dışlanma	Sinirli ve agresifim	H2, H4, H12,
		Güvensizim	H1, H4, H5, H6, H10, H11
		Asosyal bir insanım	H4, H10, H12
		İçekapanık özelliğim var	H2, H3, H10, H11
		Özgüvenliyim	H7, H8, H9

Tablo 11’de görüldüğü üzere katılımcıların büyük bir kısmının (H1, H4, H5, H6, H10, H11), ‘Cinsel yöneliminiz kişilik gelişiminizde ne gibi bir etki oluşturmuş olabilir? Kişilik özelliklerinizden yola çıkarak anlatabilir misiniz?, Cinsel kimliğinizin ne zaman farkına vardınız? İlk kiminle paylaştınız? Size tepkisi nasıl oldu? ve ‘Toplum tutumu ile ilgili benimle paylaşmak istediğiniz bir anınız var mı?’ sorularına, ‘güvensizim’ cevabını verdikleri görülmektedir. Ötekileştirme, kişilerin kendi yaşamları ve toplumsal alanlar üzerindeki kontrol mekanizmalarına zarar vererek toplum tarafından dışlanmalarına neden olabilmektedir. Sosyal yaşamın avantajlarından geri kalan dışlanan bireyler olumsuz tutum ve etiketlenmelere maruz kalabilmektedirler. Bu durum kişilerde özgüven ve çevreye duyulan güvensizlik sorunlarına sebep olabilmektedir (Zengin Taş, 2019). LGBTQ bireylerin bu konu ile ilgili görüşlerine baktığımızda:

“İlkokul ve ortaokul yıllarında dışlanma konusunda daha çok sorun yaşadığım. Akranlarım beni aralarına almazlar ve dalga geçerlerdi. Bu yüzden insanlara güvenim çok kırıldı. Enerjimin tutumadığı insanlarla görüşmüyorum ve kolay kolay kimseyle dertleşip özelimi paylaşamıyorum.” (H1)

“Tanımadığım ve cinsel yönelimimi olay haline getirecek kişilerden cinsel yönelimimi saklıyorum. Çünkü insanlara güvenmiyorum. Etiketlenmek çok basit. Bu hakkı onlara vermek istemiyorum.” (H4)

“Sadece Kuzey Kıbrıs değil diğer bir çok toplum LGBTQ bireylere önyargı ile yaklaşıyor. Bu yüzden yaşadığım toplum nedeni ile kimsye bir güven duyamıyorum ve cinsel yönelimimi gizliyorum. Kimliğimi açık etmek hayatıma engel olabilir. Örneğin iş veren kişi homofobik olabilir. Bu benim geleceğimi etkileyebilir.” (H5)

“Yalnız bir insanım. Daha çok güvensiz ve şüpheli olarak kendimi tanımlayabilirim. Yalnızlık beni duygusal da yapıyor. Kendimi sorgulamaktan ve suçlamaktan vazgeçemiyorum.” (H6)

“İçe kapanık biriydim. Çünkü kötü söz duymamak için kendi iç dünyama dönmemin mantıklı olacağını düşünmüştüm. Bu beni okumaya sevk etti. Görüşmem gereken kişilerle görüştim. Beni tanıdıkları için yargılamadılar bu bana iyi geliyordu. Çok güvensizdim. Bu yüzden sadece kendime yöneldim.” (H10)

“Daha içe kapanık ve güvensiz biri oldum. Bu da beni asosyalliğe itti. Bu yüzden arkadaş seçimine çok dikkat ediyorum. Hele lisede yaşadığım olaylardan sonra insanlardan uzak durmaya karar verdim. Bu şuan da böyle. Çok az insanla iletişime geçiyorum. Tacize uğradım. Artık nasıl güvenebilirim ki?” (H11)

Şeklindeki cevapları ile karşılaştıkları olumsuz tutum ve sosyal dışlanmalardan dolayı kişilik gelişleri ve kişilik özelliklerinin nasıl etkilendiği görülmektedir. H10 ve H11 kurdukları cümlelerde diğer kodlara da cevap vermişlerdir.

Katılımcılar (H2, H4, H12), ‘Cinsel yöneliminiz kişilik gelişiminizde ne gibi bir etki oluşturmuş olabilir? Kişilik özelliklerinizden yola çıkarak anlatabilir misiniz?’ sorusuna ‘sinirli ve agrasifim’ cevabını vererek kendilerini ifade etmişlerdir. Bu konuda LGBTQ bireylerin görüşleri:

“Ezik, içine kapanık ve duygusal bir insanım. Ama görmüş olduğum olumsuz tutumlar nedeniyle çok agrasif bir yapıya büründüm. Sinirlerime hakim olamıyorum. Sabrım ve tahammülüm kalmadı.” (H2)

“Beni kabul etmeyeceklerini düşünmek agrasif olmama sebep oluyor. Hele aileme karşı aşırı sinirli hissediyorum. Ben onların bir parçasıyım. Ama bilseler beni kabul etmezler. Düşündükçe üzülüyorum. Üzüldükçe sinirleniyorum.” (H4)

“Küçükken benimle çok dalga geçtiler. Erkek gibi davranıyormuşum diye. Ne lakaplar taktılar anlatamam. Bu yüzden çok kavga ederdim. Şiddet uygulamaya yönelirdim. Şuan bile biri normal bir şaka yapsa sinirlenip agrasifleşiyorum.” (H12)

Şeklinde cevaplar alınmıştır. Dışlanmanan ve ötekileştirilen bireylerin kişiliklerinde kalıcı özelliklerin yüklendiği söylenebilir.

Katılımcılar (H4, H10, H12), ‘Cinsel yöneliminiz kişilik gelişiminizde ne gibi bir etki oluşturmuş olabilir? Kişilik özelliklerinizden yola çıkarak anlatabilir misiniz? sorusuna ‘asosyal bir insanım’ şeklinde cevap vermişlerdir. Bu konuda LGBTQ bireylerin görüşleri:

“Fazlasıyla asosyal bir yapıya büründüğümü düşünüyorum. Daha çok konuşmamayı tercih ediyorum.” (H4)

“Olumsuz tutumlara karşı kendini kapatıp bilgilenme yolunu kullandım. Tek hedefim başarılı olmaktı. Bu da beni asosyal biri yaptı. Bu durumu bölümüm sayesinde biraz biraz aşmaya başladım.” (H10)

“Tek başıma yaşamayı çok seviyorum. Gün içinde tek neşe kaynağım öğrencilerim. Kendimi sadece işime adadım. Kimseyle görüşmek istemiyorum. İş arkadaşlarımla çok mesafeliyim. Bu yüzden galiba asosyal bir insan oluyorum. Asosyal olmasam ne olacak ki? Arkadaşlarım olsa ve özel bir şeylerimi paylaşısam dedikodu yapıp dalga geçecekler. Ne gerek var?” (H12)

Şeklinde cevaplar vermişlerdir. Bu noktada, cinsel yönelimini açıklayamayan bireylerin daha fazla güvensizlik, içe kapanıklık, sinirlik, duygusallık, korku ve toplum içine karışmak istememe gibi özelliklerinin olduğu görülmektedir.

Katılımcılar (H2, H3, H10, H11), ‘Cinsel yöneliminiz kişilik gelişiminizde ne gibi bir etki oluşturmuş olabilir? Kişilik özelliklerinizden yola çıkarak anlatabilir

misiniz? sorusuna ‘içekapanık özelliğim var’ şeklinde cevap vererek kendilerini tanımlamışlardır. Bu konuda LGBTQ bireylerin görüşleri:

“Ezik, içine kapanık ve duygusal bir insanım.” (H2)

“İnsanlarla iletişim kuramıyorum. Yanlarına gidemiyorum. İçime kapanık biriyim. Şuan bile özel bir anımı en yakın arkadaşlarıma veya aileme anlatırken zorlanıyorum. Utangaç bir yapım oldu.” (H3)

“İçe kapanık biriyim. Çünkü kötü söz duymamak için kendi iç dünyama dönmemin mantıklı olacağını düşünmüştüm.” (H10)

“Daha içe kapanık ve güvensiz biri oldum.” (H11)

Gibi cevaplar vermişlerdir.

Katılımcıların bazıları (H7, H8, H9) da ‘Cinsel yöneliminiz kişilik gelişiminizde ne gibi bir etki oluşturmuş olabilir? Kişilik özelliklerinizden yola çıkarak anlatabilir misiniz?’ ve ‘Cinsel kimliğinizin ne zaman farkına vardınız? İlk kiminle paylaştınız? Size tepkisi nasıl oldu?’ sorularına ‘özgüvenliyim’ şeklinde cevap vererek kendilerini tanımlamışlardır. Kendini özgüvenli gören katılımcılara baktığımızda ortak özelliklerinin cinsel yönelimini açıklayan ve ailelerinin desteğini alan kişiler olduğu görülmektedir. Bu konuda LGBTQ bireylerin görüşleri:

“Daha sakin bir insan oldum. Herkesle iletişim kurabilirim. İnsan tanımayı seviyorum ama beni kabul eden kişilerle birlikte oluyorum. Çevre tutumunu önemsemiyorum ve kendimle barışık bir insanım. Bu yüzden sinirlilik halim yok ve kendime çok güveniyorum. (H7)

“Beni daha güçlü bir birey yaptı. Birçok olumsuz söze tutuma maruz kaldım. Dış görünüşüm ile yargılandım. Fakat hep hissettiğim şeyin peşinden gittim bu yüzden daha güçlü ve özgüven sahibiyim.” (H8)

“Toplumsal cinsiyet hakkında çok araştırma yapmama sebep oldu bu yönümü geliştirdi. Bu sayede kendinden emin olmayı öğrendim. Kendime güvenmeyi öğrendim. İletişimim kuvvetlendi ve bu sayede kapalı bir insan olmadım. Aksine başarılı olmam lazım ki insanlar bizlerinde bir yerlere gelebildiğini görsün. Bu yüzden azimliyim. Hayatımı ‘sen böyle davranacaksın çünkü sen de bir çıkıntı var sen de böyle davranacaksın çünkü sende de bir girinti var’ ideolojisinden sıyrıldım. Önemli olan cinsiyet değil benim ne hissettiğim.” (H9)

Şeklinde kendilerini ifade etmişlerdir. LGBTK bireyler günlük hayatlarında karşılaştıkları homofobik tutumlardan etkilendiklerini belirtmişlerdir. Bu konuda LGBTK bireyler bu homofobik tutumlardan etkilenişlerini genel olarak ‘psikolojik sorunlar, kişilik bölünmesi, intihar düşüncesi ve girişimi, özgüven azalması, görünürlük azalması’ kodları altında ifade etmişlerdir (Yılmazbilek, 2015).

Bölüm 5

TARTIŞMA

Bu kısımda LGBTK bireylere yönelik tutumlar, elde edilen bulgular araştırma hedefleri doğrultusunda tartışılıp yorumlanmıştır.

5.1 Demografik Değişkenlere Göre LGBTK Bireylere Yönelik Tutumlar İle İlgili Tartışma ve Yorum

Katılımcıların, Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği'nde vermiş oldukları cevaplar cinsiyet değişkenine göre analiz edildiğinde anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, LGBTK bireylere yönelik tutumların cinsiyete göre değiştiğini göstermektedir. Kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla daha az homofobik tutum içinde oldukları tespit edilmiştir. Araştırmada, cinsiyet değişkenine göre LGBTK bireylere yönelik tutumun farklılık göstermesine ilişkin benzer sonuçlar elde eden araştırmalar bulunmaktadır. Artan ve Özkan (2018), Aile Sosyal Destek Programı'nda görev alan çalışanların eşcinsel bireylere ilişkin tutumlarını belirlemek üzere yaptıkları araştırmada; kadın çalışanların erkek çalışanlara kıyasla daha az homofobik düzeye sahip oldukları bulgulanmıştır. Şah (2012)'ın üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiği LGBTK bireyleri tanımlamada homofobi düzeyi ve tanışıklık derecesi ile olan ilişkisine baktığı araştırmada erkek katılımcıların homofobi düzeylerinin kadın katılımcılara oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde Kite ve Whitley (1996), yaptıkları araştırmada erkeklerin kadınlara göre geleneksel inançlara daha çok sahip olduklarını ve bu geleneksel inanç ve düşüncelerin ise erkekleri homofobik tutum sergilemeye ittiği sonucuna ulaşımlardır. Güney ve

ark. (2004), üniversite öğrencilerinin eşcinselliğe ilişkin inançlarının belirlenmesi için yaptıkları bir araştırmada, çalışmaya katılan erkek bireylerin tutumlarının kadınlara göre daha olumsuz olduğu belirlenmişti. Özellikle kendi hemcinslerinin eşcinsel olmasına yönelik belirgin bir olumsuz tutumları vardır. Ayrıca Çirakoğlu (2006)'nın üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiği bir araştırmada katılımcıların tutumlarının etiketlere göre değişip değişmediği görmek ve bunlara yapılan nedensel atıfları ölçmüştür. Yine aynı araştırmada demografik değişkenlerin etkisine bakıldığında ise erkek katılımcıların daha fazla reddedici ve eşcinselliğe karşı daha olumsuz tutumlar geliştirdiği bulunmuştur.

Katılımcıların yaş değişkenine göre tutumlarına bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre LGBTK bireylere ilişkin tutumların yaşa göre değişebildiği görülmektedir. Otuzlu yaşlardan sonra LGBTK bireylere yönelik homofobik düşüncenin arttığı görülmektedir. Araştırmada sonuç olarak elde edilen, LGBTK bireylere yönelik yaş değişkeninin anlamlı farklılık göstermesine benzer olan araştırma sonuçlarına rastlanmıştır. Babahanoğlu ve Türkmen (2019)'in HRHÖ'yü kullanarak, sosyal hizmet öğrencilerinin LGBTK bireylere ilişkin tutumlarını ölçmeyi amaçladıkları araştırmada katılımcıların, yaş değişkeni ile LGBTK bireylere yönelik tutumlarında anlamlı bir ilişki bulunmasa da araştırmaya katılan bireylerin yaş düzeyleri arttıkça tutum ölçeğinden aldıkları puanların azaldığı görülmüştür. Ayrıca LGBTK bireylere yönelik tutumlarının da olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Tuna (2019), yaptığı araştırmada ruh sağlığı çalışanlarının LGBTK bireylere yönelik tutumlarını incelemiştir. Yaş değişkenine göre tutuma baktığında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu bulmuştur. Yaş aralığı 30 ve 60 arasında yer alan katılımcıların LGBTK bireylere daha olumsuz tutum içinde olduklarını tespit etmiştir. Bu bulgu yapılan araştırma bulgusu ile

uyuşmaktadır. Elde edilen bu bulgunun bir nedeni de farklı nesillerin içinde buldukları dönem koşullarında, farklı değer ve tutumları ile ilişkisi olabilir. Ayrıca LGBTK bireylerin gençlere özgürlüğü ifade etmesinin bir etkisi de olabilir (Herek, 2002).

Diğer bir değişken olan eğitim durumunda katılımcıların tutumuna bakıldığında ise eğitim durumu ile katılımcıların tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Eğitim seviyesi üniversite lisansüstü olan bireylerin homofobik tutumları düşükken lise ve altı olan bireylerin ise olumsuz tutum içinde oldukları görülmüştür. Bu durum, üniversite eğitimi almış katılımcıların lise ve ortaokul eğitimi almış bireylere oranla LGBTK bireylere yönelik daha olumlu tutum içinde olduklarını göstermektedir. Literatürde benzer araştırma sonuçlarına rastlanmıştır. Kara (2019), üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği bir tez araştırmasında toplumsal cinsiyet rolleri ve homofobi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yaptığı inceleme sonucu ise katılımcıların anne-babalarının eğitim durumu ile homofobi arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Ortalamalara göre anne-baba eğitim düzeyi ortaokul olan katılımcıların homofobi ölçeğinden yüksek puan aldıkları görülmüştür. Bulgular karşılaştırıldığında, hem ebeveynin eğitim durumu hem de bireyin eğitim durumu LGBTK bireylere yönelik olumsuz tutumu etkileyebildiği şeklinde yorumlanabilir. Benzer bir çalışmada, Duyan ve ark. (2011) sosyal hizmet öğrencilerinin eşcinsellere yönelik tutumlarını ölçebilmek için yaptıkları bir eğitim çalışmasında katılımcıların eğitim öncesi ve sonrasında tutum ölçeğinden aldıkları puanlar karşılaştırılmış. Katılımcıların eğitimden sonra eşcinsel bireylere yönelik daha olumlu tutumlar geliştirdiği bulgulanmıştır. Bu noktada eğitimin homofobi ve olumsuz tutumların önüne geçebilecek önemli bir etken olduğu söylenebilir. Sadıç (2018) yapmış olduğu bir tez çalışmasında hem katılımcının hem de katılımcının anne ve

babasının eğitim seviyesi ile homofobi arasında anlamlı bir fark bulmuştur. Eğitim seviyesi arttıkça LGBTK bireylere yönelik tutumun olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmaya katılan bireylerin dini inanç değişkeni ile LGBTK bireylere yönelik tutumları arasında bir ilişki olduğu bulunmuştur. Dini bir inancacı olan katılımcıların, dini inancı olmayan katılımcılara oranla daha fazla olumsuz tutum içinde oldukları görülmüştür. Alanyazın çalışmalarına bakıldığında araştırma bulgularına benzer çalışmalara rastlanmaktadır. Yüksel ve ark. (2020) hemşire öğrencileri üzerinde yürüttükleri çalışmada öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumları etkileyen faktörleri ölçmeyi amaçlamışlardır. Dini inancın etkisine baktıklarında ise dini inanç gücü ile tutum arasında bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Öğrencilerin dini inanç güçlerinin artmasıyla tutumlarının olumsuz olduğu sonucu elde edilmiştir. Benzer sonuçların elde edilmesinin sebebi olarak toplumun çoğunluğunun İslam dinine inanıyor olması ve İslam dininde eşcinselliğin günah ve Kabul edilemez oluşu olabilir. Farklı toplum ve kültürlerde de yapılan çalışmalarda, dini inancın muhafazakarlık, gelenekselliğe olan bağlılık ve değişime kapalı olmak gibi faktörlere ilişkili olduğu bulunmuştur (Çukur, De Guzman ve Carlo, 2004). Hemşirelik öğrencilerinin LGBTK bireylere ilişkin tutumlarını inceleyen Küçükkaya (2018), öğrencilerin LGBTK bireylere cinsel yönelimleri nedeniyle ayrımcılık uygulayacaklarını ve bunu 'dini inançları' sebebiyle yapmayı düşündüklerini bulgulamıştır. Aynı şekilde Demirkoparan (2018), yapmış olduğu bir tez çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin LGBTK bireylere yönelik tutumları üzerinde araştırma yapmıştır. Sonuç olarak inanç durumunu aşırı olarak belirten katılımcıların daha çok olumsuz tutum sergilediklerini bulgulamıştır. Çabuk (2010), hekimler ve tıp fakültesi öğrencilerinin LGBTK bireylere ilişkin tutumlarını incelediği tez çalışmasında,

kendisini dindar olarak nitelendiren katılımcıların daha fazla homofobik olduğu tespit etmiştir. Buna bağlı olarak bireylerin kendilerini dindar olarak tanımlamaları ve dinin gerektirdiği ibadet şekillerini düzenli olarak yapmaları cinsel önyargılarının artmasına sebep olduğu söylenebilir (Shackelford ve Besser, 2007).

Araştırmanın diğer bir değişkeni ise LGBTK bireyler ile tanışıklık ve tanışıklık derecesidir. Bu değişken ile LGBTK bireylere yönelik tutumun ilişkisine bakıldığında anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır. Tanışıklığı olmayan veya tanışıklık derecesi az olan katılımcıların, tanışıklığı olan ve derecesi orta ve çok olan katılımcılara göre daha fazla olumsuz tutum gösterdikleri bulgulanmıştır. Araştırma bulgularına benzer birçok çalışmaya rastlanmıştır. Örneğin Şah (2012), homofobinin tanışıklık durumuna etkisini incelediğinde katılımcıların, LGBTK bireylerle tanışıklığının olması ölçek sorularına olumlu veya olumsuz cevap vermelerinde etkili olmuştur. Tanışıklığı olduğunu söyleyen ve derecesini orta veya çok olarak bildiren katılımcıların LGBTK bireyleri tanımlarken daha olumlu tutum sergiledikleri bulgulanmıştır. Orta ve Camgöz (2018)'ün Türkiye' yapılan homofobi çalışmalarını incelediği bir çalışmada birçok araştırma karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına genellediğinde ise LGBTK bireyler ile tanışıklığı olmayan katılımcıların yüksek homofobi düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tanışıklığı olan katılımcılara kıyasla daha çok olumsuz açıklamalarda buldukları ve bu bireylere karşı daha tahammülsüz oldukları da bulgulanmıştır. Yüksel ve ark. (2020), yapmış oldukları araştırmada benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Katılımcıların yaşamında tanıdık LGBTK bireylerin varlığının bu bireylere ilişkin tutumlarını olumlu olarak etkilediği gözlemlenmiştir. Şimşek Aksin (2019), lise öğretmenleri üzerinde yaptığı bir araştırmada, LGBTK bireyler ile tanışıklığı olan katılımcıların daha az önyargılı ve tutumlarının daha olumlu olduğunu gözlemlemiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, değişkenlerin birbirine olan etkisi de görülmektedir. Eğitim düzeyi düşük olan, yaş düzeyi 30 ve üzeri olan bireylerin genellikle dini inancı olduğu ve LGBTK bireyler ile tanışıklık durumunun daha az olduğu farkedilmiştir. Değişkenlerin birbirleri ile bağlantılı olduğu gözlemlenmiştir. Kuir Kıbrıs'ın (2021) Tutum Anketi Raporu sonuçlarına göre, eğitim düzeyi düşük olan, dini inanca sahip olan ve LGBTK bireyler ile tanışıklığı bulunmayan kişilerin daha çok homofobik tutum gösterdikleri bulgulanmıştır.

Benzer içerik analizi bulgularına bakıldığında Yılmazbilek'in (2015) yaptığı araştırmada bir LGBTK birey (Katılımcı adı: İlayda) homofobik tutumlardan oldukça etkilendiğini fakat en çok etkilenenlerin translar ve geyley olduğunu dile getirmiştir. Lezbiyenlerin toplum tarafından daha az zararsız olarak görüldüğünü ve bu yüzden daha alt sırada yer aldıklarını belirtmiştir. Bu durumu erkek egemen toplumun yani ataerkilliğin bir etkisi olarak açıklamıştır. Yine aynı çalışmada, dışlanan LGBTK bireyler, gündelik yaşamlarında da bu dışlanmayı deneyimlediklerini dile getirmişlerdir. Yılmazbilek'in (2015) yaptığı alan çalışmasında LGBTK bireyleri dışlama eğilimi gösteren kişilerin düşük eğitim düzeyine sahip oldukları, aile ve dine bağlı toplum yapısına inandıkları, önyargılarının olduğu ve saklanan gizli eğilimlerinin mevcut olduğu gözlemlenmiştir. LGBTK bireyler ise yapılan görüşmelerde bu noktalara değinmişlerdir. Melike isiminde katılımcı ile görüşme yapılmış ve dışlanma deneyimi yaşadığını, bunun bir apartta cinsel yöneliminin ortaya çıkması ile apart sahibi tarafından yapıldığını dile getirmiştir. Apart yöneticisi bunun günah olduğunu, apartının bu mesele yüzünden zarar görmesini "adının kirlenmesini" istemediğini söyleyerek aparttan atılma riski ile karşı karşıya kaldığını anlatmıştır.

Literatür taraması sonucunda homofobi, ayrımcılık veya sosyal dışlanma sonucunda LGBTK bireylerin kişilik gelişimlerinin ve kişilik özelliklerinin nasıl

etkilendiği konusunda araştırmalara rastlanamamış olup bu konuda bir eksiklik olduğu gözlemlenmiştir.

Bölüm 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu kısımda araştırmada elde edilen sonuçlardan söz edilmiş ve bu sonuçlar doğrultusunda yapılabilecek benzer çalışmalara öneriler sunulmuştur.

Araştırmanın evren ve örneklemini Kuzey Kıbrıs'ın Gazimağusa, Lefkoşa Girne ve diğer bölgelerinde ikâmet eden, 18- 55 yaş aralığında bulunan bireyler ile sınırlandırılmıştır. Bu yüzden sonuçlar, bu bölgelerde ve bu yaş sınırları içinde bulunan bireylere genellenebilir. Ayrıca araştırmanın temsil edilebilirliği olduğu da söylenebilir. Fakat Covid-19 tedbirleri kapsamında katılımcılar ile yüz yüze gelinememesi ve çevrimiçi formula ulaşılması nedeniyle belirli sayıda kişiye ulaşılmıştır. Kuzey Kıbrıs'ta benzer bir araştırma yapılmak istenirse daha fazla katılımcıya ulaşılarak, genellenebilirliği ve temsiliyeti yüksek sonuçlara ulaşılabilir.

Araştırmada cinsiyet değişkeninde, cinsiyetler arası anlamlı bir fark bulunarak istenilen bulguya ulaşılmıştır. Eğitim düzeyi, yaş durumu, dini inanç ve tanışıklık durumu/derecesi değişkenlerinde de anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır. Fakat bu noktada eğitim durumu değişkeni, sadece kişilerin eğitim durumunu belirlemektedir. Ancak ebeveynlerinin eğitim durumu sorulmamaktadır. Anne-baba eğitim durumunun da LGBTK bireylere ilişkin tutumu etkileyebileceğinden dolayı farklı bir araştırmada ya da yine benzer bir araştırmada ebeveyn eğitim durumu değişkeni de dahil edilebilir.

Yapılan araştırma ve benzer alanyazın çalışmalarının sonuçlarına bakıldığında, kişilerin LGBTK bireylere yönelik tutumlarını etkileyen birçok faktörle karşılaşılmıştır. Araştırmayla ilişkili olarak tutumları etkileyen faktörlerin, cinsiyet,

yaş, eğitim durumu, dini inanç ve tanışıklı durumu/derecesi olduğu gözlemlenmiştir. Sonuç olarak kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla daha olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür. Bu sonuca ulaşılmasının nedeni ise, geçmiş ve şuan ki durumları göz önüne alındığında kadınlarında dışlanan, ayrımcılığa uğrayan ve erkeklerden daha aşağı görülmelerinin zorluğunu yaşamaları ve tüm bunları yaşayan diğer azınlık gruplara karşı hoşgörü geliştirmeleri olabilir. Bu tutum farkının ortadan kalkabilmesi için toplumsal cinsiyet rollerinin aslında ayrışmanın ilk noktası olduğunu farkederek buna bağlı sınıflama ve biçimlendirmelerin yapılmamasıdır. Bu noktada elde edilen bulgularda da görüldüğü gibi eğitim önemli bir yere sahiptir. Eğitim gören ve insanları ayırmadan iletişim kuran kişilerin daha olumlu tutumlar sergilemesi, homofobinin önüne geçebilmede bir çözüm yolu olarak eğitimin ve iletişimin olduğunu göstermektedir. Bu sayede önyargı, dışlama ve ayrımcılıktan daha az söz edilebilir. Ayrıca eğitim sadece bir kuruma bağlı olarak gelişmemektedir. Aile ve çevreden edinilen bilgilerle de bize eğitim verebilmektedir. Bilişsel Davranışçı Kurama göre azınlık ve dışlanmış bireylere yönelik olumsuz davranışlar eğer o toplum tarafından destekleniyor ise bu davranış pekişir ve toplumsal cinsiyet rollerine daha çok yansır. Bu yüzden gelişim çağında olan bireyleri bilinçlendirmek aile ve toplumun görevidir. Sonuç olarak aile ve toplumun eğitimi çok önemlidir. Bu yüzden ortaokul, lise ve üniversitelerde Toplumsal Cinsiyet konulu derslerin okul müfredatlarına eklenerek erken yaşlarda bireylere, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet roller, toplumsal cinsiyet eşitliği vb. gibi konularda eğitim verilmesi önem arz etmektedir.

Ayrıca araştırmada yer alan bir diğer değişken olan dini inanca baktığımızda, dini inancı olan bireylerin LGBTK bireylere yönelik daha olumsuz tutumları olduğu görülmüştür. Fakat dini inancın tek bir maddeyle ölçülmesi, bu değişkenin hangi boyutlarında LGBTK bireylere ilişkin tutumları yordadığını belirleyememektedir.

Ayrıca kullanılan ölçekte ‘Mensubu olduğum dinin, din adamının eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız etmez’ ibaresinde kullanılan din adamı kelimesi yerine din insanı kelimesi kullanılmıştır. Bunun nedeni ise cinsiyet ayrımcılığının önüne geçmektir. Bu noktada LGBTK bireylere yönelik tutumları incelemek isteyen benzer araştırmaların dini inanç değişkenini daha geniş bir biçimde ele almaları ve kullanacakları ölçeklerde yer alan ifadelerin herhangi bir ayırım içerek ifadelere yer vermemesi önerilmektedir. Ölçeği Türkçe’ye uyarlayan Sakallı ve Uğurlu’nun (2001) da bu noktada dikkatli olması önerilmektedir. LGBTK bireyler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formunda ise katılımcılar birçok dini inanışta eşcinsellik ve benzeri diğer cinsel yönelimlerin günah olarak nitelendirildiği ve bu yüzden kendilerinin günahkar veya sapkın olarak tanımlandıklarını belirtmişlerdir. Heteroseksüel bireylerin inanışlarından kaynaklı olarak, günahkar olarak gördükleri bu kişilerle herhangi bir iletişim kurmaktan kaçındıkları tahmin edilmektedir. Araştırma bulgularında yer alan tanışıklık derecesinin olumsuz tutumları etkileyebileceği görülmüştür. Bu bağlamda LGBTK bireyleri tanımanın ve farkındalık çalışmalarının dini inanç kapsamında edinilen tutumun da önüne geçebileceği düşünülmektedir.

LGBTK bireyler ile yapılan görüşmeler sonucunda nicel veriler desteklenmiştir. LGBTK bireyler eğitim eksikliği, yaş faktörü, cinsiyet, dini inanç ve tanışıklık durumunun yaşadıkları olumsuz tutumlara etkisinden bahsetmişlerdir. Ataerkil toplum yapısı ve toplumsal cinsiyet rollerinin bu duruma en büyük katkıyı sağladığının farkındadırlar. Tüm bu olumsuz tutumların kişilik gelişimlerini etkilediğini ve olmasını istediklerinden farklı bir noktada olduklarını belirttiler. Baskı, ayrımcılık, dışlanma gibi durumlar nedeniyle farklı bir şekilde gelişim gösterdiklerini eklediler. Fakat bu noktada karşılaştırma yapılabilecek ve tartışılabilir yeterli

alanyazın çalışmasına ulaşamadığı için kesin bir yargıya varmak çok zor olacaktır. Bu yüzden LGBTQ bireylerin kişilik gelişimlerini etkileyen değişkenler ve bunun sonucunda kişilik özelliklerinin nasıl şekillendiğine dair kapsamlı araştırmaların yapılması önemli olabilir.

Araştırma varsayımlarına bakıldığında kişilerin LGBTQ bireylere yönelik olumsuz tutum sergiledikleri söylenebilir. Ayrıca bu tutumların LGBTQ bireylerin kişilik gelişimlerini etkilediği de görülebilir. Bu noktada, bölgede faaliyet gösteren Kuir Kıbrıs gibi derneklerin çoğaltılması ve bu konuda eğitim ve atölye çalışmaları gibi faaliyetler kapsamında bilinçlendirmelerin daha fazla olması gerekmektedir. Genç nüfusun daha eşitlikçi ve olumlu tutumda bulunmaları yetiştirecek bir sonraki nesile ışık tutmaktadır. Bu da homofobinin ortadan kalkabileceği, ayrımcı, dışlayıcı ve önyargılı tavırların sergilenmeyeceği bir zamana umut olabilmektedir. Gençlerin, bir sonraki gençlere olumlu tutumları aşılabilmesi adına teknolojiden de faydalanılarak bilinçlendirme projeleri gerçekleştirilebilir. Örneğin dönemde en çok kullanılan sosyal platformlar sayesinde içerikler oluşturularak, video ve yayınlar sayesinde kişilere ulaşılabilir.

Sonuç olarak araştırmadan edinilen bilgiler doğrultusunda, önerileri iki başlık altında sunmak mümkün olabilir.

6.1 Araştırmaya İlişkin Öneriler

1) Kuzey Kıbrıs'ta yapılabilecek benzer araştırmalarda daha fazla katılımcı ile genellenebilirlik ve temsiliyetin artırılabilirliği,

2) Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile gerçekleştirilen görüşmeler esnasında dilin kullanımına dikkat edilmeli ve herhangi bir homofobik söyleme içermediğinden emin olunması,

3) Araştırmada yer alan eğitim durumu değişkenini boyutlandırarak ebeveyn eğitim düzeyinin de incelenebileceği,

4) Dini inanç değişkeninin etkisi ölçölmek istenirse, sadece “dini inancınız vae mı?” sorusu yerine boyutlandırma yapılarak, hangi dine mensup olduğu, dinine göre LGBTK bireyleri nasıl değerlendirdiği gibi alt boyutlarda değerlendirilebileceği, şeklinde öneriler sunulabilir.

6.2 Bulgulara İlişkin Öneriler

1) Ayrıca LGBTK bireylere ilişkin olumsuz tutumları ortadan kaldırmak ve bir sonraki nesle daha eşitlikçi bir ortam hazırlamak için kişilere Toplumsal Cinsiyet ve bağlamındaki eğitimler verilerek bilinçlenme ve farkındalık artırma odaklı eğitimlerin verilmesi,

2) Dışlama, önyargı veya ayrımcılık gibi olumsuz tutumların ortadan kaldırılabilmesi adına LGBTK bireyler ile olan tanışıklık durumunun artırılmasını sağlayacak gerekli aktivite veya projeler üretilebileceği,

3) Homofobi ile mücadele kapsamında tanışıklık durumu ve derecesini artırmak adına sosyalleşme etkinlikleri ve atölye çalışmaları yapılabiceği,

4) Özellikle erkek katılımcılarda görölen homofobi seviyesinin azaltılmasına yönelik, toplumda bilinene yanlış inanç ve tutumları ortadan kaldırmaya yönelik, muhtarlıklar ile yapılan görüşme sonucu konferansların verilmesi, şeklinde öneriler sunulabilir.

KAYNAKLAR

- Akdağ, H. (2009). *İlköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi-* (Konya ili örneği). S.Ü.S.B.E. Dergisi, 21, 1- 14.
- Akın, A. (2007). *Toplumsal Cinsiyet (Gender) Ayrımcılığı ve Sağlık*, Toplum Hekimliği Bülteni, 26, 1-9.
- Akkuş, H. N. (2017). *Eşcinsel Erkeklerle Yönelik Ayrımcılığı Yeniden Üreten Heteroseksist Bakış*, Yüksek Lisans Tezi, H.Ü.
- Alkan, A., Erdem, R. ve Çelik, R. (2016). *Sağlık Alanındaki Ayrımcı Tutum ve Davranışlar: Kavramsal Bir İnceleme*, Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 19(3).
- Alpan, E. D. (2018). *Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargılarının Çocuk Oyunlarına Yansımaları*, Sanat Dergisi, (31), 80-89.
- Alpman, P. S. (2018). *Sosyal Teorinin Konusu Olarak Kimlik: Sosyal İnşacı Yaklaşım*, Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 21(2), 1-28.
- Altunpolat, R. (2017). *Lgbti'lere Yönelik Ayrımcılığı Tarihsel Ve Politik Temelde Kavramak*, Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi (MSG), 17(64).

American Psychological Association, (2015). *Guidelines for Psychological Practice With Transgender and Gender Nonconforming People*, American Psychological Association, 70 (9), 832– 864.

Apaydın, H. (2001). *Aile içi iletişimin çocuğun dinsel gelişimine etkisi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 12(12-13), 319-337.

Arık, F. (2014). *LGBT Bireylerin Stigma Yaşantıları ve Eşit Yurttaşlık Talepleri*, Yüksek Lisans Tezi, A.Ü

Arıkan, H. (2021). *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında “Eşcinsel Kimlik İmgesinin” Çağdaş Sanata Yansımaları*, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(1), 100-121.

Artan, T. ve Özkan, A. O. (2018). *ASDEP kapsamında istihdam edilen personellerin homofobi düzeylerinin değerlendirilmesi*, Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR),1501-1514

Aslan, S. ve Yalçın, M. (2013). *Öğretmenliğe İlişkin Tutumun Beş Faktör Kişilik Tipleriyle Yordanması*, Milli Eğitim Dergisi, 43(197), 169-179.

Atalay, N.Ü. (2019). *LGBT Bireylerde Kendini Toparlama Gücü, Cesaret, Algılanan Stres ve Sosyal Deste*, Doktora Tezi, G.Ü.

Avcil, C. (2020). *Kesişimsellik: Feminizmde Kapsam Genişlemesine Doğru*, Şarkiyat, 12(4), 1290-1312.

- Avşar, S. (2017). *Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Tarihsel Rollerini Yitiren Erkekliğin Çöküşü: Küllerinden 'Yeni Erkek'liğin Doğuşu*, Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi, 3(2), 224-241.
- Aypar, G. ve Tanyaş, B. (2017). *İstanbul'da Yaşayan Transların Dışlanma Ve Ayrımcılık Deneyimleri Üzerine Nitel Bir Çalışma*, Aurum Sosyal Bilimler Dergisi, 2(1), 71-90.
- Ayten, A. ve Anık, E. (2014). *LGBT Bireylerde Dinî İnanç, Din Ve Tanrı Tasavvuru, Dinî Ve Manevî Başa Çıkma Süreci*. Dinbilimleri Journal, 14(2).
- Babahanoğlu, R. ve Türkmen, P. (2019). *Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin LGBT Bireylerine Bakış Açılarının İncelenmesi*, Scientific Developments, 442.
- Baird, V. (2004). *Cinsel çeşitlilik*, Çev. Hayrullah Doğan, İstanbul: Metis Yayınları.
- Baki, A., & Gökçek, T. (2012). *Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış*, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (elektronik), 11(42), 1-21.
- Baltacı, A. (2018). *Nitel Araştırmalarda Örnekleme Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunları Üzerine Kavramsal Bir İnceleme*, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1), 231-274.
- Başfıncı, Ç. Ergül, B. ve Özgüden, B. (2018). *İzleyici Gözünden Toplumsal Cinsiyete Meydan Okuyan Reklamlar*, Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, (20), 199-216.

- Bayad, A. (2016). *Erving Goffman'ın Benlik Kavramı ve İnsan Doğası Varsayımı*. Psikoloji Çalışmaları, 36(1), 81-93.
- Bingöl, O. (2014). *Toplumsal Cinsiyet Olgusu Ve Türkiye'de Kadınlık*, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2014(3), 108-114.
- Boyacı, E. (2021). *Cinsiyeti Yeniden Düşünmek: Türkiye'de Queer Feminizmin Olanaklılığı*, Yüksek Lisans Tezi, H.Ü.
- Bozdemir, N. ve Özcan, S. (2011). *Cinselliğe ve Cinsel Sağlığa Genel Bakış*, Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care, 5(4).
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik* (Çev. Erguvan Sarıoğlu, İ. D.), İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Butler, J. (2008). *Cinsiyet Belası*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 18. Basım, Ankara: Pegem Akademi.
- Canat S (2008) *Cinsel Kimlik Bozuklukları*, Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı içinde. Çuhadaroğlu ve ark. (eds.), Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği, Hekimler Yayın Birliği, Ankara, s: 534-539.

Cangöz, İ. (2013). *İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Farkındalığı ve Cinsiyetçi Şiddetle İlgili Görüşleri*, İleti-s-im, (19).

Charmaz, K. ve Belgrave, L. (2012). *Qualitative interviewing and grounded theory analysis*, The SAGE handbook of interview research: The complexity of the craft, 2, 347-365.

Cumhur, Ö. (2020). *LGBT Bireyler İle Heteroseksüel Bireylerin Sosyal Destek Algısı, Cesaret ve Psikopatolojik Belirtilerinin Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Y.D.Ü.

Çabuk, D. (2010). *Tıp Öğrencileri ve Hekimlerin Eşcinsellik Hakkındaki Tutumları ve Gey Ve Lezbiyenlerin Sağlık Hizmeti Deneyimleri*, Uzmanlık Tezi, G.Ü

Çabuk, S. (2013). *Psikografik Bir Pazar Bölümlendirme Değişkeni Olarak Cinsiyet Kimliği: Tüketim Araştırmalarında Cinsiyet Kimliği Kavramının İncelenmesi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22(2), 27-40.

Çak, Ş. E. (2018). *Toplumsal Cinsiyet ve Müziğe Dair*, Etnomüzikoloji Dergisi, 1(1), 68-80.

Çelik, H., Baykal, N. B. ve Memur, H. N. K. (2020). *Nitel veri analizi ve temel ilkeleri*, Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 8(1), 379-406.

- Çelikkaleli, Ö. ve Avcı, R. (2016). *Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Bağlanma Biçimlerinin İncelenmesi*, Journal of Computer and Education Research, 4(7), 103-125.
- Çırakoğlu, O. C. (2006). *Perception of homosexuality among Turkish university students: The role of labels, gender, and prior contact*. The Journal of Social Psychology. 146(3), 293-305.
- Çukur, CS, De Guzman, MRT ve Carlo, G. (2004). *Dindarlık, değerler ve yatay ve dikey bireycilik — Kolektivizm: Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri ve Filipinler üzerine bir araştırm*, Sosyal psikoloji Dergisi, 144 (6), 613-634.
- Dal V. (2009). *Farklı Kişilik Özelliklerine Sahip Bireylerin Risk Algularının Tüketici Davranışı Açısından İncelenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, S.D.Ü
- Danyeli Güzel, Ö. (2017). *Lezbiyen, Gey, Biseksüel Ve Transseksüellerin Sosyal Dışlanma Deneyimleri*, Yüksek Lisans Tezi, B.Ü.
- Davies, D. (2012). *Cinsel Yönelim*, Pink Therapy, <http://www.pinktherapy.com/>.
- Dedeoğlu, S. (2000). *Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Türkiye'de Aile Ve Kadın Emegi*, Toplum Ve Bilim, 86(3), 139-170.

- Demir, B., Gönüllü, H. J., Altun, H. ve Kartal, S. Z. (2021). *Heteroseksüel Sistem İçerisinde Cinsel Yönelim Ve Cinsiyet Kimliği Temelli Sosyal Dışlanmaya Maruz Kalan LGBTİ+ Bireylerin Psikososyal Yaşamları*, Sosyal Hizmet “Social Work”, 50.
- Demiral, A. (2017). *Biyoiktidar Bağlamında; Toplumsal Cinsiyet, Queer Teori ve Sanata Yansımaları*, Yüksek Lisans Tezi, H.Ü.
- Demirbaşoğlu, C. (2019). *Anneleri İle Ceza İnfaz Kurumlarında Kalan 0-6 Yaş Çocukların Gelişiminin Ve Annelerinin Gözüyle Yaşam Deneyimlerinin Karma Araştırma Yöntemiyle Araştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.
- Dey, I. (1993). *Qualitative data analysis: A user-friendly guide for social scientists*, New York, USA: Routledge.
- Dişci, Z. (2020). *Teresa De Lauretis'in Düşüncesinde Queer Olmak Ya Da Eksantrik Bir Deneyim Olarak Öznellik*, Viraverita E-Dergi, (11), 1-14.
- Dökmen, Z. T. D. ve Şah, U. Y. (2009). *Türkiye'deki Gençlerin Cinsel Yönelimlere İlişkin Sosyal Temsilleri Ve Homofobi*, Yüksek Lisans Tezi, A.Ü.
- Durmuş, H., Balcı, E., Solak, Y. Ve Timur, A. (2021). *Cinsel Yönelime Dayalı Ayrımcılık: İntern Hekimlerde Homofobi*, Medical Research Reports 2021;4(1):18-27.

- Duyan, V., Tuncay, T., Sevin, Ç. ve Erbay, E. (2011). *Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Eşcinselliğe Yönelik Tutumları: Bir Atölye Eğitiminin Etkileri*, Toplum Ve Sosyal Hizmet, 22(2), 7-18.
- Dürüst, Ç. ve Çağlar, M. (2016). *LGBTQ Bireylerin Sosyal Ve Bireysel Yaşam Algılarının Değerlendirilmesi*, Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counselling (TIJSEG) ISSN: 1300-7432, 4(2).
- Earnshaw, V. A., Reisner, S. L., Juvonen, J., Hatzenbuehler, M. L., Perrotti, J. ve Schuster, M. A. (2017). *LGBTQ Bullying: Translating Research to Action in Pediatrics*, Pediatrics, 140(4), e20170432. <https://doi.org/10.1542/peds.2017-0432>
- Erdoğan, B. ve Köten, E. (2014). *Yeni Toplumsal Hareketlerin Sınıf Dinamiği: Türkiye LGBT Hareketi*, Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi, 2(1), 93-113.
- Erdoğan, B. ve Köten, E. (2015). " *As Kendini De Hepimiz Kurtulalım Artık!*": Sosyal Dışlanmadan İntihara Lgbt Gençler, Alternative Politics/Alternatif Politika, 7(1).
- Erkan, S. (2004). *Öğretmenlere Yönelik Yaklaşımları Konusunda Bir İnceleme*, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (12), 141-145.
- Ertan, C. (2010). *Homofobi: İnternet Gazetelerinde Okuyucu Yorumlarındaki Eşcinsellere Yönelik Tutumlar ve Söylemler*, ETHOS: Felsefe Ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar, 3(2), 1-17.

- Esen, E., Soylu, Y., Siyez, D. M. ve Demirgürz, G. (2017). *Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi*, e-International Journal of Educational Research, 8(1).
- Gündoğdu, Y. B. (2016). *Psikanalitik Kişilik Kuramlarına Göre Gelişim ve Değişimin İmkân*. International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic, 11/17, P. 373-404.
- Güner, U. (2015). *Heteroseksist Ayrımcılığın Eşcinsel, Biseksüel ve Trans Yaşamlara Yansımaları*, Çalışma Hayatında, 23.
- Güner, U., Kalkan, P., Öz, Y., Özsoy, E. C. ve Söyle, F. (2011). *Türkiye’de Cinsel Yönelim veya Cinsiyet Kimliği Temelinde Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu 1 Ocak–30 Haziran 2010*, <http://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/>
- Güney, N., Kargı, E. ve Çorbacı-Oruç, A. (2004). *Üniversite öğrencilerinin eşcinsellik konusundaki görüşlerinin incelenmesi*. <http://www.hatam.hacettepe.edu.tr/74/>
Erişim Tarihi: 13.12.2021.
- Gürhan, A. G. N. (2010). *Toplumsal Cinsiyet ve Din*, Şarkiyat, (4).
- Gürhan, N. (2010). *Toplumsal Cinsiyet ve İslami Feminist Söylem*, In Contemporary Perceptions of Islam in The Context of Science, Ethics, and Art, International Symposium (Pp. 365-383).

Haber Kıbrıs (2021). *Kıbrıs'ta Her Beş Lezbiyen Kadından Biri Taciz Mağduru*,
[https://haberkibris.com/kibris-ta-her-bes-lezbiyen-kadindan-biri-taciz-
magduru-1136-2021-10-29.html](https://haberkibris.com/kibris-ta-her-bes-lezbiyen-kadindan-biri-taciz-magduru-1136-2021-10-29.html) (30 Ekim 2021).

Hayran M., Hayran M. (2011). *Sağlık Araştırmaları İçin Temel İstatistik*, (Birinci Basım), Ankara: Omega Araştırma.

Herek, G. M. (2002). *Heterosexuals' attitudes toward bisexual men and women in the United States*, Journal of Sex Research, 39(4), 264-274.

Işık, B. ve Şenyuva, E. (2009). *Öğrenme Kuramları ve Hemşirelik Eğitime Yansımaları*, İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 17(2), 144-150.

Jagose, A. (2009). *Feminizmin Queer Teorisi*, Feminizm ve Psikoloji, 19 (2), 157-174.

Jingna, DU (2012). *Hümanizm Teorisinin Öğretim Yaklaşımında Uygulanması*, Sosyal Bilimler Yüksek Öğrenimi, 3 (1), 32-36.

Kabaca, T., & Erdoğan, Y. (2007). *Fen Bilimleri, Bilgisayar ve Matematik Eğitimi Alanlarındaki*, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(22), 54-63.

Kabacaoğlu, G. (2015). *Gey ve Lezbiyenlerde Açılma Süreci: Nitel Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, H.Ü.

- Kalan, Ö. G. (2010). *Reklamda Çocuğun Toplumsal Cinsiyet Teorisi Bağlamında Konumlandırılışı: 'Kinder Reklam Filmleri Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 1(38), 75-89.
- Kamenou, N. (2019, May). *Sexuality, Gender and the (Re) Making of Modernity and Nationhood in Cyprus*, In Women's Studies International Forum (Vol. 74, Pp. 59-67). Pergamon.
- Kamenou, N., Ethemer, E., Gavrielides, C. ve Bullici, O. (2020). *The LGBTI Movement in Cyprus: Activism, Law, and Change Across the Divide*, <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/zypern/15949-20200213.pdf>
- Kantoğlu, A. (2017). *Bir Grup Ergenin Toplumsal Cinsiyet Algularının Sosyodemografik Özelliklere Göre Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, I.Ü.
- Kapsou, M., Christofi, A. ve Epaminonda, M. (2011). *Kıbrıs'ta Cinsel Yönelim Üzerine Bir Rapor: Sosyopolitik İklimin, Deneyimlerin ve İhtiyaçların Haritalandırılması*, Lefkoşa: Kıbrıs Aile Planlaması Derneği ve Kabul LGBT Kıbrıs, https://ilga-europe.org/sites/default/files/Attachments/cyprus_-_final_product.pdf
- Kaptan, S. (2013). *Bölüm 6 Biseksüalite, Eşcinsellik, Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği*, 41.

- Kara, H. ve alık, D. (2016). *“Tekin Olmayı” Beklerken: LGBTİ Mültecilerin Ara Durağı Türkiye*, Ankara: KAOS GL.
- Kara, Y. (2018). *Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Homofobik Tutumlarının Belirlenmesi*, Sosyal Çalışma Dergisi, 2(1), 16-27.
- Kara, Z. (2019). *Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ve Homofobi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.
- Karakaş, A. G. (2018). *Cinsel Yönelim Ayrımcılığının İşe Alım Niyeti Üzerindeki Etkisi: Deneysel Bir Çalışma*, Yüksek Lisans Tezi, H.Ü.
- Karakavak Çirak, G. (2006). *Üniversite öğrencilerinin ahlaki yargı yetenekleri ve ahlaki yargı yetenekleri ile kendini gerçekleştirme düzeylerinin karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Ç.Ü
- Karakaya Özyer, K. (2021). *Nicel Veri Analizi İçin Bir Elektronik Performans Destek Sisteminin Tasarlanması ve Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, E.O.Ü.
- Karakoç, E. (2021). *Algoritmalarındaki Cinsiyet Yanlılığına Queer Teori Perspektifinden Bakmak*, Algoritmaların Gölgesinde Toplum Ve İletişim, 19, <https://www.alternatifbilisim.org/>.
- Karataş, S. ve Buzlu, S. (2018). *Transseksüel Bireylerin Sağlık Hizmeti Almada Yaşadıkları Güçlükler*, Lectio Scientific, 2(2), 70-81.

Kınağ, M. (2018). *George Herbert Mead Düşüncesinde Sosyal Benliğin Oluşumu*.
Doktora Tezi, A.Ü.

Kimmel, M. S. (2013). *Homofobi Olarak Erkeklik: Toplumsal Cinsiyet Kimliğinin İnşasında Korku, Utanç ve Sessizlik*, Fe Dergi, 5(2), 91-107.

Kineşçi, E. (2018). *Queer Kurama Katkıları Bağlamında Judith Butler Düşüncesi*, Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar, 11(1), 40-66

Kite, M. E., Whitley, B. E. (1996). *Sex differences in attitudes toward homosexual persons, behavior, and civil rights: A metaanalysis*, Personality and Social Psychology Bulletin, 22, 336–353.

Konuk, B. (2014). *Avrupa Birliği Hukukunda Cinsiyet Ayrımcılığına İlişkin Temel Kavramların Değerlendirilmesi*, Journal of Yaşar University, 8(Özel), 1725-1752.

Kozan, H. (2020). *Psikologların Kişilik Özellikleri, Cinsel Mitleri Ve Eşcinselliğe Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İ.G.Ü

Kuir Kıbrıs Derneği. <https://www.queercyprus.org/en/history-of-qca/>

Kuir Kıbrıs Derneği. <https://www.queercyprus.org/wp-content/uploads/2021/12/Tutum-Anketi-2021.pdf>

Kuir Kıbrıs Derneği. <https://www.queercyprus.org/wp-content/uploads/2021/12/LGBTIlerin-Istihdama-Erisimi-ve-Emek-Piyasasi-Deneyimleri-Raporu.pdf>

Kurbanoglu, E. (2011), "*Türkiye'deki LGBTT Hareketinin Tarihi*", *Ali Erol (Der.) Anti-Homofobi Kitabı/3: Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma*, Ankara, Ayrıntı Basımevi, S. 239-257.

Marinucci, M. (2020). *Queer Feminizme Yönelik Notlar*, *Viraverita E-Dergi*, (11), 69-81.

Maxwell, J. A. (2013). *Qualitative research design: An interactive approach (third edition)*, Los Angeles, USA: Sage.

Minutes (1999) *Meeting of The Executive Council*, American Psychoanalytic Association, December 16, 1999

Neuman, L. W. (2007). *Basics of social research: Qualitative and quantitative approach*, USA: Pearson Education.

Okutan, N. (2010). *Eşcinsellere Yönelik Tutumlar: Cinsiyetçilik, Romantik İlişkilerle İlgili Kalıpyargılar ve Yetişkin Bağlanma Biçemleri Açısından Bir Değerlendirme*, Yüksek Lisans Tezi, A.Ü.

Onaran, B. T., Pakkan, N. H. ve Balsoy, G. (2021). *Özel Dosya: Toplumsal Cinsiyet ve Şiddet*, *Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 5-9.

- Öcal Yüceol, S. E. (2016). Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlar İle İlişki Doyumu ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Arasındaki İlişkiler, Yüksek Lisans Tezi, İ.B.Ü.
- Öngen, B. ve Aytaç, S. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları Ve Yaşam Değerleri İlişkisi*, Istanbul Journal of Sociological Studies, (48), 1-18.
- Özcan Elçi, D. (2018). *Ayrımcılık, Nefret Söylemi/Suçları ve Transfobi İle Damgalanan Trans Kadınlar*, Journal of International Social Research, 11(55).
- Özdel, K. (2015). *Dünden Bugüne Bilişsel Davranışçı Terapiler: Teori Ve Uygulama*, Türkiye Klinikleri J Psychiatry-Special Topics, 8(2), 10-20.
- Özdemir, O., Özdemir, P. G., Kadak, M. T. ve Nasiroğlu, S. (2012). *Kişilik Gelişimi*, Psikyatride Güncel Yaklaşımlar, 4(4), 566-589.
- Özkişi, Z. G. (2012). *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türkiye’de Kadınların Bestecilik Eğitimine Erişimi Ve Bestecilik Kariyeri*, Electronic Turkish Studies, 7(3).
- Özsungur, B. (2010). *Cinsel Kimlik Gelişimi ve Cinsel Kimlik Bozukluğunda Psikososyal Değişkenler: Gözden Geçirme*, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 17(3), 163-174.

- Öztürk, P. ve Kindap, Y. (2011). *Lezbiyenlerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi*, Turk Psikoloji Yazıları, 14(28), 24.
- Sadıç, E. ve Beydağ, K. D. (2018). *Hemşirelik Öğrencilerinin Lezbiyen Ve Geylere Yönelik Tutumları Ve Etkileyen Faktörler*, Hemşirelik Bilimi Dergisi, 1(2), 5-13.
- Sakallı, N. ve Uğurlu, O. (2001). *Effects of Social Contact with Homosexuals on Heterosexual Turkish University Students Attitudes Towards Homosexuality*, Journal of Homosexuality, 42 (1), 53-62.
- Set, Z. ve Ergin, Ö. (2020). *Homofobi Ve Saldırganlık Arasındaki İlişkide Cinsiyetçilik Ve Savunma Mekanizmalarının Aracılık Etkisinin İncelenmesi*, Noro-Psikyatri Arşivi, 57(2), 113-119.
- Sezer, Ö. (2010). *Ergenlerin Kendilik Algularının Anne Baba Tutumları ve Bazı Faktörlerle İlişkisi*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(1), 1-19.
- Shackelford, T. K. ve Besser, A. (2007). *Predicting Attitudes toward Homosexuality: Insights from Personality Psychology*, Individual differences research, 5(2)
- Shao, A. T. (2002). *Marketing Research: An Aid to Decision Making*, Cincinnati, Ohio: South-Western/Thomson Learning.

- Simon, B. (2008). *Einstellungen Zur Homosexualität: Ausprägungen Und Psychologische Korrelate Bei Jugendlichen Ohne Und Mit Migrationshintergrund (Ehemalige Udssr Und Türkei)*, Zeitschrift Für Entwicklungspsychologie Und Pädagogische Psychologie, 40(2), 87-99.
- Stevens, H. (2011). *Gey Ve Lezbiyen Yazını*. Sel Yayıncılık.
- Sungur, M. ve Yılmaz, Ö. (1999). *Transseksüalite: İlgili Kavramlar ve Cinsiyet Düzenleme Girişimleri*, Klinik Psikiyatri Dergisi, 1, 49-54.
- Şah, U. (2012). *Eşcinselliğe, Biseksüelliğe Ve Transseksüelliğe İlişkin Tanımlamaların Homofobi Ve LGBT Bireylerle Tanışıklık Düzeyi İle İlişkisi*, Psikoloji Çalışmaları, 32(2), 23-48.
- Şenel, B. (2014). *Cinsel Yönelim Ayrımcılığının Gündelik Hayat Yansımaları*, Yüksek Lisans Tezi, H.Ü
- Şimşek Aksin, M. (2019). *Queer ve Feminist Pedagojiler Temelinde Ankara'da Lise Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, H.Ü
- Şimşek, B. Y. ve Köker, E. T. D. (2006). *Kadınlararası Konuşma Sürecinde Toplumsal Cinsiyetin Dil Üzerinden Sergilenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, A.Ü.
- Takkin, T. (2020). *Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Tutumlarının Özgüven, Kişilik Özellikleri Ve Sosyo-Demografik Değişkenler İle İlişkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, ÇAĞ.Ü

- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi (2. bs)*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Taymur, İ. Ve Türkçapar, M. H. (2012). *Kişilik: tanımı, sınıflaması ve değerlendirmesi*, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2), 154-177.
- Terto, AP Ve Souza, PHN (2015). *De Stonewall À Assembleia Geral Da ONU: LGBT'nin Yeniden Düzenlenmesi*, Monções: *Revista De Relações Internacionais Da UFGD*, 3 (6), 120-148.
- Topses, G. (2012). *Davranışçı ve Varoluşçu-Hümanistik Psikolojik Danışma Kuramlarının Ayırteci ve Örtüşen Nitelikleri*, *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (Ijtase)* Issn: 2146-9466, 1(3), 67-75.
- Topuz, S. K. Ve Erkanli, H. (2016). *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadın ve Erkeğe Atfedilen Anlamların Metafor Yöntemiyle Analizi*, *Alternatif Politika*, 8(2), 300.
- Tryfonidou, A. (2018). *The Legal Position of LGBT Persons and Same-Sex Couples in Cyprus*, *The Cyprus Review*, 29(1), 183-213.
- Tuna (2019). *Türkiye'de Ruh Sağlığına Yönelik Gey ve Lezbiyenlere Tutumları*, *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 6 (2), 149-168.

- Ummanel, A. Y. (2003). *Amerikan Tiyatrosunda Eşcinsellik Ve Bir Örnek Olarak Lanford Wilson'ın "Bayan Bright'in Deliliği" Oyununun İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, A.Ü.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*, (Genişletilmiş İkinci Baskı), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Usluel, Y. K., Avcı, Ü., Kurtoğlu, M. ve Uslu, N. (2013). *Yeniliklerin Benimsenmesi Sürecinde Rol Oynayan Değişkenlerin Betimsel Tarama Yöntemiyle İncelenmesi*, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33(1), 53-71.
- Ülkü, A., Solmaz, S. Ve Barakazı, M. (2017). *Destinasyon Kişiliğinin Turistlerin Davranışsal Niyetleri Üzerindeki Etkisi: Şanlıurfa Örneği*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10 (53).
- Vatandaş, C. (2007). *Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı*, Istanbul Journal of Sociological Studies, (35), 29-56.
- Vefikuluçay, A. G. D., Zeyneloğlu, A. G. S., Eroğlu, K. ve Taşkin, L. (2007). *Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açılıarı*, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 14(2), 26-38.
- Watson, K. (2005). Eşcinsel Teorisi, Grup Analizi, 38 (1), 67-81.

Yağar, F. ve Dökme, S. (2018). *Niteliksel Araştırmaların Planlanması: Araştırma Soruları, Örneklem Seçimi, Geçerlik ve Güvenirlik*, Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(3), 1-9.

Yalçın, İ. T. D. ve Alkan, E. Y. (2014). *Farklı Cinsel Yönelime Sahip Bireylerin Yaşam Doyumu, Stresle Başa Çıkma Stratejileri ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Karşılaştırılması*, Doktora Tezi, A.Ü

Yenidüzen (2021). *LGBTİ+ kabul edilebilirliğinde 175 ülke arasında 46'nciyiz*, <https://www.yeniduzen.com/lgbti-kabul-edilebilirliginde-175-ulke-arasinda-46nciyiz-146974h.htm>, (28 Kasım 2021).

Yenidüzen (2021). *LGBTİ+'lar İnsan Ticaretinin Görünmez Mağdurları*, <https://www.yeniduzen.com/lgbtilar-insan-ticaretinin-gorunmez-magdurlari-146149h.htm>, (5 Kasım 2021).

Yıldırım, İ. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçme Kriterleri*, Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, 3(27), 15-30.

Yıldırım, L. (2016). *Sosyal Dışlanma Karşısında Eşcinsel Kimliğin Kurulması*, Yüksek Lisans Tezi, K.M.Ü.

Yılmaz, A. B. (2019). *Kimlik Belası: Dikotomik Cinsiyet Kıskaçında Eşcinsel ve Transların Heteroseksüellere Bakışı*, Yüksek Lisans Tezi, S.Ü.

- Yılmaz, D. V., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2009). *Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşleri*, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 775-792.
- Yılmaz, H. A. (2016). *Bir Derleme: Benlik Kavramına İlişkin Bazı Yaklaşımlar ve Tanımlamalar*, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (48), 79-89.
- Yılmaz, V. (2014). *Yeni Anayasa Sürecinde LGBTİ Hakları Hareketi'nin Eşit Yurttaşlık Mücadelesi: Çoğunlukçu Demokrasiye Karşı Anayasal Demokrasi, Farklılıkların Birlikteliği*, 169.
- Yılmaz, V. ve Demirbaş, H. B. (2015). *Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Lezbiyen, Gey, Biseksüel Ve Trans (LGBT) Hakları Gündeminin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi: 2008-2014*, *Alternative Politics/Alternatif Politika*, 7(2).
- Yılmazbilek, M. (2015). *LGBT Bireylerin Ataerkillik ve Hegemonya Deneyimlerinin Çözümlemesi: Eskişehir*, Doktora Tezi, A.Ü
- Yüksel, R., Arslantaş, H., Eskin, M. ve Kızılkaya, M. (2020, March). *Hemşire Öğrencilerin Eşcinsel Bireylere Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörler*, In *Yeni Symposium* (Vol. 58, No. 1).
- Zengin Taş, E. (2019). *LGBT'lerin Sosyal Dışlanma Yaşantıları, Cezaevi Süreçleri ve Sosyal Hizmet İhtiyaçları*, Yüksek Lisans Tezi, A.Y.B.Ü.

Zosuls KM, Ruble DN, Tamis-LeMonda CS, Shrout PE, Bornstein MH, Greulich FK

(2009). *The Acquisition of Gender Labels In Infancy: Implications For Sex-Typed Play*, Dev Psychol 45:688–701.

Zucker, K. J. (2005). *Gender Identity Disorder In Children And Adolescents*, Annu.

Rev. Clin. Psychol. 1, 467-492.

EKLER

Ek 1: Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği

Aşağıda verilen ifadeler ile hemfikir olup olmadığınızı verilen ölçekteki sayılardan birini ifadelerin yanındaki boşluğa yazarak belirtiniz.

Hiç katılmıyorum 1 2 3 4 5 6 Tamamen katılıyorum

- _____ 1- Bir eşcinsel grubunun içinde olmaktan rahatsızlık duyarım.
_____ 2- Kendi cinsimden birisi bana karşı cinsel ilgi gösterirse sinirlenirim.
_____ 3- Çocuğumun biseksüel olduğunu öğrenseydim hayal kırıklığına uğradım.
_____ 4- Kardeşimin eşcinsel olduğunu öğrenseydim üzüldüm.
_____ 5- LGBT+ bireylerin katıldığı sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım.
_____ 6- Kızımın öğretmeninin lezbiyen olduğunu öğrenmek beni rahatsız etmez.
_____ 7- Kendi cinsimden birisi bana karşı cinsel ilgi gösterirse canım sıkılır.
_____ 8- Bir partide bir eşcinselle rahatça konuşurum.
_____ 9- Oğlumun erkek öğretmeninin gey olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.
_____ 10- Erkek bir eşcinselle beraber çalışmak beni rahatsız etmez.
_____ 11- Kendi cinsimden birisinin bana cinsel ilgi göstermesi beni rahatsız etmez.
_____ 12- Çocuğumun trans bir olduğunu öğrenirsem iyi bir ebeveyn olmadığımı düşünürüm.
_____ 13- Kendi cinsimden birisini çekici bulmaktan rahatsızlık duymam.
_____ 14- Toplum içinde iki erkeğin elele tutuştuğunu görmek beni iğrendirir.
_____ 15- Doktorumun eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.
_____ 16- Patronumun biseksüel olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.
_____ 17- Kendi cinsimden birisinin bana cinsel ilgi göstermesi beni gururlandırır.
_____ 18- Bir kadın eşcinselle beraber çalışmak beni rahatsız etmez.
_____ 20- Komşumun eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.
_____ 21- LGBT+ bireylerin gittiği bir barda görülmek beni rahatsız eder.
_____ 22- Mensubu olduğum dinin, din insanının eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız etmez.
_____ 23- Kendi cinsimden en iyi arkadaşımın eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız etmez.
_____ 24- Kendi cinsimden insanların beni çekici bulması beni rahatsız etmez.

Lütfen size uygun olan boşluğa X koyunuz:

Cinsiyetiniz: E () K ()

Cinsel yöneliminiz: Eşcinsel () Heteroseksüel () Biseksüel ()

Tanıdığımız bir eşcinsel var mı? Evet () Hayır ()

Tanıışıklığımız derecesi: Az () Orta () Çok ()

Ek 2: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

- 1) Yaşadığınız toplumda, cinsel yöneliminiz nedeni ile dışlanmalara maruz kaldınız mı? Cevabınız evet ise hangi alanda ve ne tür dışlanmalar (aile, iş, okul....vb) oldu?
- 2) Size göre yaşadığınız toplumun LGBT bireylere karşı tutumları ne yönde?
- 3) Cinsel kimliğinizi saklama ihtiyacı duyuyor musunuz? Cevabınız evet ise bunun sebebi nedir?
- 4) Cinsel yöneliminiz kişilik gelişiminizde ne gibi bir etki oluşturmuş olabilir? Kişilik özelliklerinizden yola çıkarak anlatabilir misiniz?
- 5) Cinsel kimliğinizin ne zaman farkına vardınız? İlk kiminle paylaştınız? Size tepkisi nasıl oldu?
- 6) Toplum tutumu ile ilgili benimle paylaşmak istediğiniz bir anınız var mı?